

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

JOANNA PIŁAT

PROGRAM NAUCZANIA HISTORII

„WSPÓLNIE W LEPSZĄ E-PRZYSZŁOŚĆ”

W ramach projektu POKL Działanie 3.3.4. „*Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych*” realizowanego przez Zespół Gimnazjalno Szkolno Przedszkolny w Chocianowicach.

III ETAP EDUKACYJNY

1

Priorytet III

Działanie 3.3

Poddziałanie 3.3.4

Wysoka jakość systemu oświaty,

Poprawa jakości kształcenia,

Modernizacja treści i metod kształcenia.

Spis treści

1. Założenia ogólne programu	3
2. Zgodność programu z podstawą programową kształcenia ogólnego	4
2.1. Treści przedmiotu HISTORIA zawarte w podstawie programowej	4
2.2. Zgodność programu z podstawą programową	14
3. Cele programu	15
3.1. Cele kształcenia	15
3.2. Cele wychowania	17
4. Treści nauczania i oczekiwane osiągnięcia uczniów	18
5. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych	119
5.1. Osiąganie celów edukacyjnych z uwzględnieniem indywidualizacji pracy	119
5.2. Opis wybranych metod i technik nauczania	121
5.3. Metoda projektu edukacyjnego	127
6. Sposoby oceniania	131
6.1. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia	131
6.2. Ocenianie kształtujące	138

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1. Założenia ogólne programu

Program nauczania historii w gimnazjum „**Wspólnie w lepszą e-przyszłość**” powstał w ramach projektu POKL Działanie 3.3.4. „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” realizowanego przez Zespół Gimnazjalno Szkolno Przedszkolny w Chocianowicach. Celem projektu jest opracowanie i zrealizowanie interdyscyplinarnych programów nauczania w oparciu o TIK oraz stworzenie platformy e-learningowej i jej interaktywnych zasobów edukacyjnych dla szkoły podstawowej i gimnazjum.

Program jest więc jednym z elementów służących do realizacji projektu, wchodzi w skład zestawu interdyscyplinarnych autorskich programów nauczania z większości przedmiotów humanistycznych i ścisłych, które będą realizowane w Zespole Gimnazjalno Szkolno Przedszkolnym w Chocianowicach począwszy od roku szkolnego 2013/2014.

Szkoła ta już dziś posiada bogate doświadczenia we wdrażaniu w systemie edukacji nowoczesnych technologii i narzędzi TIK, posiada też odpowiednią bazę do realizacji zaawansowanych technologicznie projektów: pracownie komputerowe, tablice multimedialne, projekторы, komputery, laptopy dla uczniów oraz filmy i programy edukacyjne do nauki przedmiotów.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Równie ważne jest przygotowanie szkoły w postaci zmotywowanych do podjęcia nowego wyzwania nauczycieli i uczniów. To kapitał społeczny niezbędny do osiągnięcia planowanego sukcesu. Drogą do niego jest właśnie realizacja niniejszego programu nauczania oraz praca na platformie e-learningowej polegająca na wykorzystaniu interaktywnych zasobów edukacyjnych.

Niniejszy program nauczania historii jest więc jednym z trybików maszyny, która ma prowadzić uczniów do lepszej e-przyszłości. W tym programie ta ścieżka prowadzi z przeszłości. **Nie ma przecież przyszłości bez poznania i zrozumienia przeszłości!**

2. Zgodność programu z podstawą programową kształcenia ogólnego

2.1. Treści przedmiotu HISTORIA zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego

Prezentowany program nauczania jest zgodny z Rozporządzeniem Ministra Edukacji z 27 sierpnia 2012 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012 nr 165 poz. 977), Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 roku w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. 2012 nr 37 poz. 204) oraz z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 21 czerwca 2012 roku w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. 2012 nr 125 poz. 752).

Poniżej przytoczono fragment rozporządzenia (Dz.U. 2012 nr 165 poz. 977) zawierającego wymagania ogólne (cele) i szczegółowe (treści kształcenia) dla przedmiotu HISTORIA na III etapie edukacyjnym:

CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA OGÓLNE

Chronologia historyczna

Uczeń sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je i ustala związki poprzedzania, równoczesności i następstwa; dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym.

Analiza i interpretacja historyczna

Uczeń wyszukuje oraz porównuje informacje pozyskane z różnych źródeł i formułuje wnioski; dostrzega w narracji historycznej warstwę informacyjną, wyjaśniającą i oceniającą; wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych; wyjaśnia znaczenie poznawania przeszłości dla rozumienia świata współczesnego.

Tworzenie narracji historycznej

Uczeń tworzy narrację historyczną, integrując informacje pozyskane z różnych źródeł; tworzy krótkie wypowiedzi: plan, notatkę, rozprawkę, prezentację; przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Najdawniejsze dzieje człowieka.

Uczeń:

- 1) porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym i opisuje skutki przyjęcia przez człowieka trybu osiadłego;*
- 2) wyjaśnia zależności pomiędzy środowiskiem geograficznym a warunkami życia człowieka.*

2. Cywilizacje Bliskiego Wschodu.

Uczeń:

- 1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytnej Mezopotamii i Egiptu;*
- 2) charakteryzuje strukturę społeczeństwa i system wierzeń w Egipcie;*
- 3) wyjaśnia znaczenie pisma i prawa w procesie powstawania państw;*
- 4) rozpoznaje typy pisma wykształcone na terenie Mezopotamii i Egiptu.*

3. Starożytny Izrael.

Uczeń:

- 1) charakteryzuje podstawowe symbole i główne zasady judaizmu;*
- 2) wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a mono teizmem, odwołując się do przykładów.*

4. Cywilizacja grecka.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia wpływ środowiska geograficznego na gospodarkę i rozwój polityczny starożytnej Grecji;*
- 2) umiejscawia w czasie i porównuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Sparcie i Atenach peryklejskich;*
- 3) charakteryzuje czynniki integrujące starożytnych Greków – język, system wierzeń, teatr oraz igrzyska olimpijskie.*

5. Cywilizacja rzymska.

Uczeń:

- 1) umiejscawia w czasie i charakteryzuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Rzymie republikańskim i cesarstwie;*
- 2) wyjaśnia przyczyny i wskazuje skutki ekspansji Rzymu, opisując postawy Rzymian wobec niewolników i ludów podbitych;*
- 3) podaje przykłady wpływu kultury greckiej na kulturę rzymską;*
- 4) rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku starożytnego państwa rzymskiego.*

6. Dziedzictwo antyku.

Uczeń:

- 1) charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;*
- 2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.*

7. Chrześcijaństwo.

Uczeń:

- 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni narodziny i rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa;*
- 2) wskazuje przyczyny i przykłady prześladowania chrześcijan w państwie rzymskim.*

8. Arabowie i świat islamski.

Uczeń:

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni kierunki i zasięg podbojów arabskich;
- 2) opisuje podstawowe zasady i symbole islamu;
- 3) wyjaśnia rolę Arabów w przekazywaniu dorobku kulturowego pomiędzy Wschodem a Zachodem.

9. Początki cywilizacji zachodniego chrześcijaństwa.

Uczeń:

- 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni monarchię Karola Wielkiego, Państwo Kościelne oraz Cesarstwo w Europie Zachodniej;
- 2) charakteryzuje działalność Karola Wielkiego i wyjaśnia, na czym polegał renesans karoliński;
- 3) charakteryzuje główne idee uniwersalnego cesarstwa Ottona III;
- 4) opisuje relacje pomiędzy władzą cesarską a papieską w X–XI w.

10. Bizancjum i Kościół wschodni.

Uczeń:

- 1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie;
- 2) charakteryzuje rolę Bizancjum jako kontynuatora cesarstwa rzymskiego i rozpoznaje osiągnięcia kultury bizantyjskiej (prawo, architektura, sztuka);
- 3) wyjaśnia przy czyny i skutki rozłamu w Kościele w XI w.

11. Społeczeństwo średniowiecznej Europy.

Uczeń:

- 1) rozpoznaje typowe instytucje systemu lennego;
- 2) wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;
- 3) charakteryzuje funkcje gospodarcze, polityczne i kulturowe miast w średniowieczu.

12. Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 2) porównuje główne elementy kultury rycerskiej i kultury miejskiej;
- 3) rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazując różnice pomiędzy stylem romańskim a stylem gotyckim, z uwzględnieniem przykładów z własnego regionu.

13. Polska pierwszych Piastów.

Uczeń:

- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów;
- 2) wskazuje, na przykładzie państwa pierwszych Piastów, charakterystyczne cechy monarchii patrymonialnej;
- 3) wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski;
- 4) ocenia dokonania pierwszych Piastów w dziedzinie polityki, gospodarki i kultury.

14. Polska dzielnicowa i zjednoczona.

Uczeń:

- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbicia dzielnicowego;
- 2) opisuje postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego;
- 3) porządkuje i sytuuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Piastów;
- 4) opisuje zmiany społeczno-gospodarcze w epoce rozbicia dzielnicowego i dostrzega związki pomiędzy rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym;
- 5) ocenia dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej (system obronny, urbanizacja kraju, prawo, nauka) oraz w polityce zagranicznej;
- 6) charakteryzuje zmiany struktury społeczno-wyznaniowej Królestwa Polskiego po przyłączeniu ziem ruskich.

15. Polska w dobie unii z Litwą.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia przyczyny i ocenia następstwa unii Polski z Litwą;

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2) porządkuje i sytuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Jagiellonów;

3) charakteryzuje rozwój uprawnień stanu szlacheckiego.

16. Wielkie odkrycia geograficzne.

Uczeń:

1) sytuje w czasie i przestrzeni wyprawę Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana oraz sytuje w przestrzeni posiadłości kolonialne Portugalii i Hiszpanii;

2) ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz dla Nowego Świata.

17. Humanizm i renesans.

Uczeń:

1) wyjaśnia źródła rozwoju kultury renesansu oraz opisuje jej charakterystyczne cechy;

2) charakteryzuje największe osiągnięcia: Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafaela Santi, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika i Galileusza;

3) ocenia rolę druku dla upowszechniania idei renesansu oraz rozwoju cywilizacji europejskiej.

18. Rozłam w Kościele zachodnim.

Uczeń:

1) wymienia czynniki, które doprowadziły do rozłamu w Kościele zachodnim;

2) opisuje cele i charakteryzuje działalność Marcina Lutra i Jana Kalwina oraz przedstawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego;

3) wyjaśnia cele zwołania soboru trydenckiego i wskazuje postanowienia służące wzmocnieniu katolicyzmu.

19. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów.

Uczeń:

1) ocenia politykę zagraniczną ostatnich Jagiellonów;

2) przedstawia okoliczności zawarcia unii realnej pomiędzy Polską a Litwą i jej główne postanowienia oraz wskazuje na mapie terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów;

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3) *charakteryzuje stosunki wyznaniowe w państwie polsko-litewskim i wyjaśnia ich specyfikę na tle europejskim;*

4) *przedstawia największe osiągnięcia piśmiennictwa polskiego epoki renesansu, uwzględniając twórczość Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego;*

5) *rozpoznaje reprezentatywne obiekty sztuki renesansowej na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu.*

20. Społeczeństwo i ustroj Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Uczeń:

1) *wymienia instytucje ustrojowe demokracji szlacheckiej i charakteryzuje ich kompetencje;*

2) *wyjaśnia okoliczności uchwalenia oraz główne założenia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich;*

3) *przedstawia zasady wolnej elekcji;*

4) *ocenia charakter zmian systemu polityczno-ustrojowego Rzeczypospolitej w XVII w.;*

5) *rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury baroku, odwołując się do przykładów architektury i sztuki we własnym regionie.*

21. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII w.

Uczeń:

1) *wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Turcją i Rosją;*

2) *wyjaśnia przyczyny, cele i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie;*

3) *ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne następstwa wojen w XVII w.;*

4) *wyjaśnia przyczyny i wskazuje przejawy kryzysu politycznego i społeczno-gospodarczego Rzeczypospolitej w II połowie XVII w.*

22. Formy państwa nowożytnego.

Uczeń:

1) *charakteryzuje, na przykładzie Francji Ludwika XIV, ustrój monarchii absolutnej;*

2) *wymienia, odwołując się do przykładu Anglii, główne cechy monarchii parlamentarnej;*

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3) porównuje monarchię parlamentarną z monarchią absolutną, uwzględniając zakres władzy monarszej, prawa i obowiązki poddanych, rolę instytucji stanowych (parlamentu);

4) wyjaśnia, na czym polegała specyfika ustroju Rzeczypospolitej Obojga Narodów na tle Europy.

23. Europa w XVIII w.

Uczeń:

1) wymienia idee oświecenia i rozpoznaje je w nauce, literaturze, architekturze i sztuce;

2) charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy Monteskiusza i zasadę umowy społecznej Rousseau;

3) porównuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Rosji i Austrii.

24. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVIII w.

Uczeń:

1) przedstawia przyczyny i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich;

2) wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.;

3) charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Konarskiego i Stanisława Leszczyńskiego oraz dostrzega przejawy ożywienia w gospodarce i kulturze czasów saskich.

25. Bunt poddanych – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych.

Uczeń:

1) przedstawia przyczyny i następstwa wojny o niepodległość;

2) ocenia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych;

3) wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych i wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy.

26. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.

Uczeń:

1) przedstawia okoliczności powstania, zadania i osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej;

2) sytuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego oraz uchwalenie Konstytucji 3 maja; wymienia reformy Sejmu Wielkiego oraz postanowienia Konstytucji 3 maja;

- 3) *wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocenia jej następstwa;*
- 4) *rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia i charakteryzuje przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu.*

27. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII w.

Uczeń:

- 1) *sytuuje w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne po każdym rozbiorze;*
- 2) *przedstawia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego;*
- 3) *rozdziela wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej*

28. Rewolucja francuska.

Uczeń:

- 1) *wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej skutki;*
- 2) *wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej;*
- 3) *opisuje główne zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela.*

29. Epoka napoleońska.

Uczeń:

- 1) *opisuje zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych;*
- 2) *wyjaśnia okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego oraz opisuje cechy ustrojowe i terytorium Księstwa Warszawskiego;*
- 3) *ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona.*

30. Europa po kongresie wiedeńskim.

Uczeń:

- 1) *przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego, uwzględniając jego decyzje w sprawie polskiej;*

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2) wyjaśnia główne założenia idei liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w I połowie XIX w.

31. Rozwój cywilizacji przemysłowej.

Uczeń:

- 1) wymienia charakterystyczne cechy rewolucji przemysłowej;
- 2) podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego;
- 3) identyfikuje najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne ich zastosowania;
- 4) opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych.

32. Europa i świat w XIX w.

Uczeń:

- 1) opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych;
- 2) dostrzega podobieństwa i różnice w procesie jednoczenia Włoch i Niemiec;
- 3) wyjaśnia przyczyny i sytuuje w przestrzeni kierunki oraz zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.;
- 4) ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz kolonizowanych społeczności i państw.

33. Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim.

Uczeń:

- 1) wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim;
- 2) charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego;
- 3) ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie.

34. Społeczeństwo dawnej Rzeczypospolitej w okresie powstań narodowych.

Uczeń:

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 1) sytuje w czasie i przestrzeni powstanie listopadowe i powstanie styczniowe;
- 2) przedstawia przyczyny oraz porównuje przebieg i charakter powstań narodowych;
- 3) rozróżnia bezpośrednie i długofalowe następstwa powstańczych ruchów narodowych;
- 4) charakteryzuje główne nurty i postaci Wielkiej Emigracji.

35. Życie pod zaborami.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej;
- 2) charakteryzuje i ocenia zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców;
- 3) porównuje warunki życia społeczeństwa w trzech zaborach w II połowie XIX w., uwzględniając możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego;
- 4) przedstawia główne nurty życia politycznego pod zaborami w końcu XIX w.

36. Europa i świat na przełomie XIX i XX w.

Uczeń:

- 1) przedstawia skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego;
- 2) charakteryzuje przyczyny i następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego;
- 3) przedstawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe.

37. I wojna światowa i jej skutki.

Uczeń:

- 1) wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz umiejscawia je na politycznej mapie świata i Europy;
- 2) charakteryzuje specyfikę działań wojennych, ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych.

38. Rewolucje rosyjskie.

Uczeń:

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- 1) wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.;
- 2) wyjaśnia okoliczności przejęcia przez bolszewików władzy w Rosji;
- 3) opisuje bezpośrednio następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy; charakteryzuje reakcję Europy na wydarzenia w Rosji.

39. Sprawa polska w I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej oraz opisuje poglądy zwolenników różnych orientacji politycznych;
- 2) ocenia wysiłek zbrojny Polaków;
- 3) wyjaśnia międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej.

2.2. Zgodność programu z podstawą programową kształcenia ogólnego

Niniejszy program mający doprowadzić do spełnienia przez ucznia wymagań z podstawy programowej zawiera rozkład treści nauczania (podział na cezury czasowe) zaproponowany w programie nauczania „Śladami przeszłości” wydanym przez Wydawnictwo „Nowa Era”¹. Wynika to z faktu wyboru podręcznika wydawnictwa „Nowa Era”, który będzie towarzyszył uczniowi w trakcie realizacji autorskiego programu nauczania. Zaproponowany więc podział treści nauczania na poszczególne klasy i liczba jednostek tematycznych zostały w niniejszym programie dostosowane do układu treści w podręczniku, aby zapewnić nauczycielowi i uczniom komfortowe korzystanie z tego narzędzia. Modyfikacje w rozkładzie treści względem programu „Śladami przeszłości” wprowadzone w tym programie wynikają z ich dostosowania do realizacji podstawy programowej bez poszerzania ich o treści poza tę podstawę wykraczające. Wydaje się bowiem, że warto w pracy z niniejszym programem większy akcent położyć na kształcenie wiedzy i umiejętności opisanych w podstawie programowej jako konieczne niż na poszerzanie treści o te wykraczające poza podstawę programową historii w gimnazjum, a zaplanowane dopiero na nauczanie historii w szkole ponadgimnazjalnej (i to dopiero na poziomie rozszerzonym). Dzięki temu rozkład treści nauczania lepiej będzie sprzyjał indywidualizacji nauczania i dostosowaniu technik i metod nauczania do możliwości uczniów, dla których program jest przeznaczony.

¹ Teresa Kowalewska, Tomasz Maćkowski, Śladami przeszłości – program nauczania ogólnego historii w klasach I – III gimnazjum, Nowa Era, 2009

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Program przewiduje następujący podział treści nauczania w gimnazjum:

Klasa	Treści nauczania	Liczba jednostek tematycznych
klasa I	prahistoria, historia starożytna, historia średniowiecza (do rozbitcia dzielnicowego)	40
klasa II	historia średniowiecza (od rozbitcia dzielnicowego), historia XVI i XVII wieku	39
klasa III	historia XVIII i XIX wieku oraz początku XX wieku (do zakończenia I wojny światowej i odzyskania przez Polskę niepodległości)	39

3. Cele programu

Program „Wspólnie w lepszą e-przyszłość” realizuje następujące wymagania ogólne związane z przedmiotem historia na III etapie edukacyjnym i zapisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego:

Chronologia historyczna

Uczeń sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je i ustala związki poprzedzania, równoczesności i następstwa; dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym.

Analiza i interpretacja historyczna

Uczeń wyszukuje oraz porównuje informacje pozyskane z różnych źródeł i formułuje wnioski; dostrzega w narracji historycznej warstwę informacyjną, wyjaśniającą i oceniającą; wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych; wyjaśnia znaczenie poznawania przeszłości dla rozumienia świata współczesnego.

Tworzenie narracji historycznej

Uczeń tworzy narrację historyczną, integrując informacje pozyskane z różnych źródeł; tworzy krótkie wypowiedzi: plan, notatkę, rozprawkę, prezentację; przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko.

3.1. Cele kształcenia

Celem kształcenia ogólnego na III etapie edukacyjnym jest:

- 1) przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;
- 2) zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3) kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie;²

Niniejszy program odnosi się do wszystkich trzech obszarów: wiedzy, umiejętności i postaw uczniów oraz umożliwia realizację wymagań szczegółowych określonych w podstawie programowej dla przedmiotu historia na III etapie edukacyjnym.

W trakcie realizacji programu uczniowie zdobywają wiedzę o wybranych wydarzeniach i faktach historycznych od Starożytności do zakończenia I wojny światowej określoną w celach szczegółowych podstawy programowej. Program pozwala również na kształcenie i doskonalenie następujących umiejętności:

- czytania ze zrozumieniem, analizy i interpretacji różnego rodzaju tekstów źródłowych i tekstów kultury oraz ich wykorzystywania do poznawania minionej i współczesnej rzeczywistości społecznej
- wykorzystania narzędzi analizy i wnioskowania (w tym matematyki) w życiu codziennym oraz formułowania wniosków opartych na rozumowaniu matematycznym, np. analiza danych statystycznych, posługiwanie się osią czasu
- wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji pochodzącej z różnych źródeł
- właściwego odbioru i wykorzystania środków masowego przekazu, np. wyszukiwanie i krytyczna analiza informacji prasowych, telewizyjnych, praca z filmem
- posługiwania się językiem polskim i sprawnego komunikowania się w mowie i w piśmie, np. dbałość o bogactwo językowe i poprawność wypowiedzi ustnych i pisemnych
- wykorzystywania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach społeczeństwa
- sprawnego posługiwania się technologiami informacyjno – komunikacyjnymi, np. wyszukiwania informacji z różnych źródeł czy przygotowania prezentacji multimedialnych
- rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się
- planowania, organizowania i oceniania własnej nauki oraz przyjmowania za nią odpowiedzialności

² Rozporządzenie Ministra Edukacji z 27 sierpnia 2012 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012 nr 165 poz. 977), s. 73

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- efektywnego współdziałania w zespole, zwłaszcza poprzez realizację projektów zespołowych

3.2. Cele wychowania

Program „Wspólnie w lepszą e-przyszłość” umożliwia uczniom rozwijanie postaw wymienionych w podstawie programowej, a w szczególności:

- rozbudzania zainteresowania historią
- ciekawości poznawczej
- poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania dla innych kultur i tradycji
- kształtowania postawy patriotycznej
- tolerancji wobec odmiennych poglądów i postaw oraz braku akceptacji dla rasizmu i innych form dyskryminacji
- szacunku dla innych ludzi i ich praw
- kreatywności w rozwiązywaniu problemów
- uczciwości w życiu osobistym i społecznym
- wytrwałości w poszukiwaniu i realizowaniu celów życiowych
- poczucia własnej wartości
- odpowiedzialności za siebie i innych

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- gotowości do uczestnictwa w kulturze
- otwartości i dialogu w kontaktach z innymi
- kultury osobistej
- poszanowania norm życia społecznego

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. Treści nauczania i oczekiwane osiągnięcia uczniów

Zamieszczone poniżej treści nauczania zostały podzielone na działy zgodnie z podziałem treści w podręczniku „Śladami przeszłości” wydawnictwa Nowa Era, który będzie wykorzystywany na lekcjach historii jako podręcznik towarzyszący programowi. Odpowiadają one kolejnym wymaganiom szczegółowym zawartym w podstawie programowej z historii dla III etapu edukacyjnego.

	Dział programu	Liczba jednostek tematycznych
Klasa I	I. Początki cywilizacji	10
	II. Antyczna Grecja	9
	III. Imperium Rzymskie	9
	IV. Początki Średniowiecza	7
	V. Polska pierwszych Piastów	5
	Razem:	40

Klasa II	I. Polska i świat w XII – XIV wieku	6
	II. Społeczeństwo Średniowiecza	6
	III. Polska i Europa w XV wieku	5
	IV. Narodziny nowożytnego świata	7
	V. Rzeczpospolita w XVI wieku	7
	VI. Wiek wojen	8
	Razem:	39

Klasa III	I. Polska i Europa w czasach Oświecenia	5
	II. Czas wielkich zmian	6
	III. Europa od Napoleona do Wiosny Ludów	7
	IV. Ziemie polskie w I połowie XIX wieku	4

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

V. Świat w II połowie XIX wieku	7
VI. Ziemia polskie po Wiośnie Ludów	4
VII. I wojna światowa	6
Razem:	39

Każdy proponowany zakres tematyczny zawiera:

- Temat lekcji
- Treści nauczania
- Odwołanie do wymagań szczegółowych z podstawy programowej realizowanych na lekcji
- Oczekiwane osiągnięcia ucznia na poziomie podstawowym (na ocenę dostateczną) i ponadpodstawowym (na ocenę bardzo dobrą)
- Propozycje metod/technik nauczania mające ułatwić uczniom zdobycie przewidzianej wiedzy i opanowanie kluczowych umiejętności na lekcji

Ze względu na specyfikę wdrażania projektu, program ten zawiera propozycje metod i technik kształcenia, które mogą być dowolnie modyfikowane przez nauczyciela i uzupełniane o dodatkowe materiały TIK zamieszczane na platformie edukacyjnej. Program nie proponuje takich materiałów, gdyż zostaną one przygotowane przez nauczyciela w trakcie realizacji programu. Metody proponowane przez autora programu są więc propozycjami przygotowanymi na tradycyjne lekcje historii. Wzbogacenie ich o materiały i narzędzia TIK urozmaici paletę metod i technik oraz pozwoli uczniom na skuteczne uczenie się historii w nowoczesny sposób i przygotuje ich do uczenia się i wykorzystywania wiedzy historycznej w e – przyszłości.

KLASA I

ROZDZIAŁ I: POCZĄTKI CYWILIZACJI

Temat	Dlaczego uczymy się historii?
--------------	--------------------------------------

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Treści nauczania	Podział na prehistorię i historię, epoki historyczne, źródła historyczne i ich rodzaje, chronologia historyczna	
Podstawa programowa z historii	<p><i>Chronologia historyczna</i></p> <p><i>Uczeń sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je i ustala związki poprzedzania, równoczesności i następstwa; dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o rozumie pojęcia: wiek, era, epoka, historia, prehistoria, źródło historyczne o oblicza czas, który upłynął między epokami i wydarzeniami o przypisuje daty wydarzeń do odpowiednich wieków o wymienia kolejne epoki historyczne o wie, jakie wyróżniamy rodzaje źródeł historycznych; o wyjaśnia, dlaczego uczymy się historii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o przedstawia własne rozumienie konieczności nauki historii o klasyfikuje źródła historyczne, posługując się przykładami o uzasadnia przydatność źródeł w pracy historyka i archeologa
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Pierwsza lekcja historii pełni bardzo ważną funkcję. Z jednej strony nauczyciel powinien wprowadzić ucznia w podstawowe zasady pracy historyka, przypomnieć i usystematyzować wiedzę ucznia o źródłach wiedzy o historii, o roli porządkowania wydarzeń w czasie, wyjaśnić rolę podziału na epoki historyczne i sposoby umieszczania wydarzeń w czasie. Wydaje się więc, że w trakcie tej lekcji należy koniecznie przypomnieć uczniom zasady budowy osi czasu i umieszczania na niej wydarzeń. Ta umiejętność (mimo, iż wprowadzana w szkole podstawowej) sprawia uczniom gimnazjum wiele trudności, a jej opanowanie jest jednym ze wskaźników sukcesów ucznia w gimnazjum. Nauczyciel powinien więc zachęcić uczniów do analizy osi czasu w podręczniku (s. 6 i 7), a także wykonania osi czasu w zeszytach. Mogą na niej zamieścić podane przez nauczyciela daty (naszej ery i przed naszą erą). Uczniowie powinni też wykonać kilka ćwiczeń doskonalących umiejętność obliczania upływu czasu między wydarzeniami.</p>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	Pierwsza lekcja służy też zmotywowaniu uczniów do nauki przedmiotu – nauczyciel powinien skłonić uczniów do refleksji nad sensem uczenia się historii, tak, aby uczniowie już na początku nauki w gimnazjum odczuli zainteresowanie tym przedmiotem. Nauczyciel może tu wykorzystać metodę rozmowy nauczającej, fragment filmu, ciekawe źródła materialne. Istotne znaczenie może mieć tu również wygląd i wyposażenie pracowni historycznej.
--	---

Temat	Prehistoria człowieka
Treści nauczania	etapy ewolucji człowieka i charakter zachodzących zmian , sposoby zdobywania pożywienia przez praludzi , tworzenie się pierwszych społeczności, najstarsze narzędzia i rola ognia , przykłady sztuki prehistorycznej: malowidła z jaskini Lascaux oraz Wenus z Willendorfu
Podstawa programowa z historii	<p>1. <i>Najdawniejsze dzieje człowieka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym i opisuje skutki przyjęcia przez człowieka trybu osiadłego;</i></p> <p>2) <i>wyjaśnia zależności pomiędzy środowiskiem geograficznym a warunkami życia człowieka.</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o rozumie pojęcie: <i>homo sapiens</i> o wie, kiedy i na jakim obszarze pojawił się gatunek <i>homo sapiens</i> o wymienia narzędzia, którymi posługiwali się ludzie w czasach paleolitu o opowiada o sposobach zdobywania pożywienia, mieszkaniach i ubiorach ludzi w epoce paleolitu o rozumie pojęcia: paleolit, hominidy, neandertalczyk o zaznacza okres paleolitu na osi czasu o umie wskazać na mapie kierunki ekspansji człowieka współczesnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wie, dlaczego ludzie pierwotni musieli żyć w grupach o dostrzega wpływ klimatu na warunki życia ludzi o wie, skąd pochodzi nazwa paleolit o rozumie wpływ warunków naturalnych na sposoby zdobywania pożywienia i mieszkania człowieka pierwotnego o rozumie i uzasadnia, dlaczego w czasach prehistorycznych Ziemia nie była zaludniona równomiernie
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem: analiza ilustracji, infografiki pokazującej ewolucję człowieka (s. 11), analiza przykładów sztuki prehistorycznej (s. 13), praca z mapą (s. 12), praca z osią czasu, rozmowa nauczająca – wskazywanie związków przyczynowo – skutkowych.	

Temat	Czas wielkich przemian – rewolucja neolityczna
Treści nauczania	rewolucja neolityczna, początki hodowli i rolnictwa, pierwsze duże osady, początki wytopu metali – terminy: epoka brązu i epoka żelaza
Podstawa programowa z historii	<p>1. <i>Najdawniejsze dzieje człowieka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym i opisuje skutki przyjęcia przez człowieka trybu osiadłego;</i></p> <p>2) <i>wyjaśnia zależności pomiędzy środowiskiem geograficznym a warunkami życia człowieka.</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o rozumie i wyjaśnia pojęcia: neolit, rewolucja neolityczna, ceramika, epoka brązu o umie wskazać na osi czasu okres neolitu o wie, kiedy doszło do rewolucji neolitycznej o umie opowiedzieć o sposobach zdobywania pożywienia, sposobach zamieszkiwania i ubiorach ludzi w epoce neolitu; o wskazuje na mapie miejsca, gdzie najwcześniej rozwinęło się rolnictwo o wie, w jakich okolicznościach ludzie zaczęli uprawiać zboże i hodować zwierzęta o wie, jakie zwierzęta zostały najszybciej udomowione przez człowieka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje wpływ klimatu na zmiany w życiu ludzi o potrafi dostrzec różnice między epokami paleolitu, neolitu i brązu o rozumie, dlaczego nie wszyscy ludzie w epoce neolitu musieli zajmować się rolnictwem o potrafi wskazać rewolucyjny charakter zmian zachodzących w epoce neolitu o rozumie wpływ nowych narzędzi na jakość życia ludzi
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Kształcenie umiejętności porównywania (wskazywania podobieństw i różnic między epoką paleolitu i neolitu) – np. sporządzenie tabeli zawierającej różnice, analiza źródeł ikonograficznych, praca z osią czasu (s.16)	

Temat	W kraju Sumerów
Treści nauczania	rola dolin wielkich rzek w kształtowaniu się pierwszych państw na obszarze Żyznego Półksiężycy, korzyści i obciążenia wynikające dla społeczeństw z powstania państw, dokonania cywilizacyjne i kulturalne Sumeru, znaczenie terminów: <i>cywilizacja</i> , <i>miasto-państwo</i> , <i>król-kapłan</i> , <i>system irygacyjny</i> , <i>zikkurat</i> , <i>system dwunastkowy</i>
Podstawa programowa z historii	2. <i>Cywilizacje Bliskiego Wschodu.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytnej Mezopotamii i</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>Egiptu;</i></p> <p>6. Dziedzictwo antyku</p> <p>2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje na mapie miejsca, gdzie najwcześniej rozwinęło się rolnictwo o wyjaśnia znaczenie pojęcia Mezopotamia i wskazuje na mapie rzeki Eufrat i Tygrys o umieszcza w czasie powstanie pierwszych państw sumeryjskich o opisuje czym były systemy irygacyjne o wskazuje na mapie siedziby Sumerów o wyjaśnia czym były państwa – miasta o charakteryzuje władzę królów – kapłanów o wymienia najważniejsze osiągnięcia Sumerów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa na obszarze Żyznego Półksiężycy o wskazuje związek między warunkami naturalnymi Mezopotamii a budową systemów irygacyjnych o opisuje okoliczności pojawienia się pierwszych państw o wskazuje na mapie najważniejsze miasta – państwa Sumerów o wyjaśnia przyczyny podboju Sumerów przez inne plemiona o ocenia znaczenie osiągnięć Sumerów dla współczesnej cywilizacji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą i osią czasu, praca z tekstem źródłowym (s. 21), praca z infografiką (s. 22-23), rozmowa nauczająca lub zadanie domowe oparte na pracy z podręcznikiem – wypisanie z podręcznika najważniejszych osiągnięć Sumerów. Chętnych uczniów można poprosić o znalezienie dodatkowych informacji o Sumerach (praca z uczniem zdolnym).	

Temat	Babilon i Asyria
Treści nauczania	cywilizacje Mezopotamii (babilońska, asyryjska), osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii (architektoniczne, techniczne, militarne i naukowe), ustrój państw starożytnej Mezopotamii, początki prawa na przykładzie Kodeksu Hammurabiego, wierzenia mieszkańców starożytnej Mezopotamii

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawa programowa z historii	<p>2. Cywilizacje Bliskiego Wschodu.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytnej Mezopotamii i Egiptu;</p> <p>3) wyjaśnia znaczenie pisma i prawa w procesie powstawania państw;</p> <p>6. Dziedzictwo antyku</p> <p>2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wie kim był Hammurabi i potrafi wskazać na mapie jego państwo o wyjaśnia, czym był Kodeks Hammurabiego oraz wskazuje najważniejsze jego zasady o wyjaśnia, w jaki sposób Babilończycy czcili swoich bogów o wymienia osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Babilonii 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o umieszcza na osi czasu wiek, w którym panował Hammurabi o wskazuje przyczyny spisania prawa przez Hammurabiego i ocenia korzyści tej kodyfikacji o samodzielnie ocenia stosowaną w Kodeksie Hammurabiego zasadę odwetu o potrafi rozpoznać zikkurat o wie, które osiągnięcia cywilizacyjne Mezopotamii odgrywają ważną rolę do dziś
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, osią czasu i tekstem źródłowym (s. 26). Ćwiczenie umiejętności oceny – zajmowanie stanowiska (ustnie lub pisemnie) w sprawie oceny zasad Kodeksu Hammurabiego.	

Temat	W Egipcie faraonów
Treści nauczania	rola Nilu w kształtowaniu się egipskiej państwowości, organizacja państwa faraonów i rola władcy w Egipcie, struktura egipskiego społeczeństwa, funkcja kapłanów w państwie egipskim
Podstawa programowa z historii	<p>2. Cywilizacje Bliskiego Wschodu.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytnej Mezopotamii i</p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>Egiptu;</i> <i>2) charakteryzuje strukturę społeczeństwa i system wierzeń w Egipcie;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o znajduje i wskazuje na mapie terytorium starożytnego Egiptu o wie, kiedy powstało państwo egipskie (łącznie Górny i Dolny Egipt), i potrafi wskazać ten moment na osi czasu o omawia wpływ położenia geograficznego Egiptu na życie jego mieszkańców o wymienia egipskie grupy społeczne i określa ich funkcje o charakteryzuje zakres władzy faraona 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia, co znaczy powiedzenie: „Egipt darem Nilu” o rozumie znaczenie sieci irygacyjnej dla rozwoju egipskiego rolnictwa o wyjaśnia, dlaczego w Egipcie powstała organizacja państwowa o wyjaśnia czym charakteryzowała się monarchia despotyczna
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, osią czasu oraz schematem budowy społeczeństwa egipskiego (s. 30)	

Temat	Piramidy, mumie i hieroglify
Treści nauczania	religia i wierzenia eschatologiczne starożytnych Egipcjan, kultura, sztuka i architektura Egipcjan, znaczenie terminów: <i>mumifikacja, mumia, sarkofag, piramida, hieroglify</i>
Podstawa programowa z historii	<p>2. <i>Cywilizacje Bliskiego Wschodu.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytnej Mezopotamii i Egiptu;</i></p> <p>2) <i>charakteryzuje strukturę społeczeństwa i system wierzeń w Egipcie;</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>1) <i>charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o rozumie pojęcia: politeizm, piramida, sarkofag, życie pozagrobowe, mumifikacja o potrafi wymienić najważniejszych bogów egipskich o rozumie, dlaczego Egipcjanie mumifikowali zwłoki zmarłych o potrafi omówić rolę kapłanów w życiu Egipcjan 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia sposoby oddawania czci bogom w Egipcie o rozumie znaczenie wiary w życie pozagrobowe dla codziennego życia Egipcjan; o wie, dlaczego i w jaki sposób powstawały piramidy o rozumie znaczenie <i>Księgi umarłych</i> jako źródła historycznego o rozumie i uzasadnia kluczową rolę społeczną kapłanów w Egipcie o opisuje egipskie obyczaje pogrzebowe
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami, infografiką oraz z tekstem źródłowym (s. 32 – 34). Nauczyciel może również zaproponować uczniom pracę z filmem lub prezentacją. Temat ten idealnie też nadaje się do zaproponowania uczniom wykonania zadania domowego – np. w formie folderu reklamowego dla turystów podróżujących do Egiptu lub prezentacji multimedialnej (zadanie można wtedy dostosować do możliwości uczniów jako element indywidualizacji nauczania).	

Temat	Starożytny Izrael
Treści nauczania	główne etapy dziejów starożytnego Izraela, dokonania Mojżesza, Dawida i Salomona, powstanie żydowskiej religii monoteistycznej i Biblii, znaczenie terminów: <i>niewola babilońska, Mesjasz, prorocy, Jahwe, dekalog, Tora</i> , wkład kultury żydowskiej w rozwój cywilizacji europejskiej
Podstawa programowa z historii	3. <i>Starożytny Izrael.</i> <i>Uczeń:</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>1) <i>charakteryzuje podstawowe symbole i główne zasady judaizmu;</i></p> <p>2) <i>wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem, odwołując się do przykładów.</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o omawia wpływ warunków geograficznych Palestyny na życie jej mieszkańców o wskazuje Palestynę na mapie o wymienia postacie związane z historią narodu wybranego: Abrahama, Mojżesza, Dawida, Salomona o rozumie pojęcia i terminy: monoteizm, Ziemia Obiecana, prorocy, Jahwe, judaizm, salomonowy wyrok, szabat, rabin, judaizm, naród wybrany, dekalog, <i>Biblia, Tora</i> o charakteryzuje główne zasady judaizmu 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wie, na jakie etapy można podzielić historię narodu wybranego o wskazuje różnice pomiędzy religiami Egiptu, Mezopotamii i Izraela o dostrzega korzenie chrześcijaństwa w judaizmie, wskazuje cechy wspólne obu religii
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą i osią czasu, tekstem źródłowym (s. 39) i infografiką (s. 40). Lekcję można uzupełnić fragmentem filmu pokazującym dzisiejszą Jerozolimę i Ścianę Płaczu, tak, aby uczniowie mogli dostrzec związek między historią Izraelitów a współczesnością. Chętni uczniowie mogliby także odnaleźć w domu genezę nazwy „Ściana Płaczu” i zapisać to w zeszycie w formie notatki.	

Temat	Indie i Chiny
Treści nauczania	dokonania cywilizacyjne mieszkańców doliny Indusu z miast Harappa i Mohendžo Daro, narodziny i znaczenie buddyzmu, powstanie państwa chińskiego, jego zjednoczenie przez władców z dynastii Czin, działalność Konfucjusza

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawa programowa z historii	<p>6. Dziedzictwo antyku.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p>	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p>
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie cywilizację doliny Indusu i cywilizację chińską ○ Opisuje warunki życia mieszkańców doliny Indusu oraz starożytnych Chin ○ Wyjaśnia kim byli Budda i Konfucjusz i omawia ich działalność ○ Rozpoznaje Wielki Mur Chiński 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie buddyzmu konfucjanizmu dla mieszkańców krajów azjatyckich oraz dla współczesnego świata ○ Wyjaśnia przyczyny budowy Wielkiego Muru Chińskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca ucznia z podręcznikiem (i/lub materiałami wskazanymi przez nauczyciela) – poszukiwanie argumentów do postawionej tezy: „Starożytne cywilizacje doliny Indusu i Chin wywarły duży wpływ na cywilizację współczesną”. Uczniowie ćwiczą rozumienie tezy i budowanie argumentów.</p>	

Temat	Od rysunków naskalnych do alfabetu
Treści nauczania	<p>przełomowy charakter wynalezienia pisma – początek cywilizacji, rodzaje pisma (piktogramowe, klinowe, alfabetyczne), rola pisma w rozwoju cywilizacyjnym, techniki wykonywania napisów na tabliczkach glinianych i papirusie, dokonania Fenicjan i znaczenie fenickiego pisma dla cywilizacji europejskiej, sposoby odczytywania dawnego pisma, kamień z Rosetty i historia badań nad nim</p>
Podstawa programowa z historii	<p>2. Cywilizacje Bliskiego Wschodu.</p> <p><i>Uczeń:</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>3) <i>wyjaśnia znaczenie pisma i prawa w procesie powstawania państw;</i></p> <p>4) <i>rozpoznaje typy pisma wykształcone na terenie Mezopotamii i Egiptu.</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, w jakim celu stosowano pismo w cywilizacjach starożytnego wschodu ○ Rozpoznaje pismo hieroglificzne, pismo klinowe, alfabet grecki i łaciński ○ wyjaśnia jak pisali mieszkańcy starożytnej Mezopotamii i starożytnego Egiptu ○ wyjaśnia kto i kiedy stworzył pierwszy alfabet 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia jak powstały hieroglify i pismo klinowe ○ Porównuje sposoby zapisu oraz materiał pisarski w Mezopotamii i Egipcie ○ Porównuje pismo starożytnego wschodu z pismem współczesnym ○ Omawia ewolucję pisma od piktogramów do alfabetu ○ Ocenia znaczenie odczytania pisma klinowego i hieroglifów egipskich
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami, infografiką oraz dodatkowymi materiałami przygotowanymi przez nauczyciela lub uczniów (w ramach prezentacji przygotowanych przed lekcją – indywidualizacja pracy z uczniami słabymi i zdolnymi). Kształcenie umiejętności porównywania oraz oceny. Uczniowie mogą też przygotować dodatkowe materiały (prezentacje) dotyczące odszyfrowania hieroglifów egipskich czy pisma klinowego oraz znaczenia tych odkryć naukowych dla badania przeszłości.	

ROZDZIAŁ II: ANTYCZNA GRECJA

Temat	Świat Hellenów
Treści nauczania	warunki naturalne Grecji i ich wpływ na kształtowanie się cywilizacji greckiej, cywilizacje w epoce brązu – minojska i mykeńska, powstanie miast-państw – sposób organizacji państwowej charakterystyczny dla starożytnej Grecji, przyczyny, przebieg i skutki kolonizacji greckiej
Podstawa programowa historii	<p>4. <i>Cywilizacja grecka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia wpływ środowiska geograficznego na gospodarkę i rozwój polityczny</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>starożytnej Grecji;</i></p> <p><i>6. Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>		
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje na mapie starożytną Grecję; o opowiada o zajęciach starożytnych Greków o rozumie pojęcia i terminy: cywilizacja minojska, cywilizacja mykeńska, Achajowie, polis, kolonia, metropolia o opisuje budowę polis greckiej oraz wskazuje na mapie największe polis greckie o wskazuje przyczyny kolonizacji greckiej o wskazuje na mapie wybrane kolonie greckie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje na mapie Mykeny i Knossos o charakteryzuje osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej; o porównuje warunki naturalne Grecji i państw Bliskiego Wschodu oraz wskazuje przyczyny i następstwa różnic w ich rozwoju o wyjaśnia, dlaczego starożytni Grecy nigdy nie stworzyli jednego państwa o wskazuje na mapie i porównuje zasięg kolonizacji Greków i Fenicjan 	
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, osią czasu i tekstem źródłowym (s. 59). Poszukiwanie związku między położeniem geograficznym i warunkami naturalnymi starożytnej Hellady a warunkami życia i zajęciami ludności. Uczniowie zdolni mogą porównać wpływ warunków naturalnych i klimatu na życie mieszkańców starożytnego wschodu i starożytnej Grecji. Lekcja daje również możliwość indywidualizacji w pracy z mapą – uczniowie mogą wykonywać zadania łatwiejsze – odczytywanie z mapy podstawowych informacji, uczniowie bardziej zdolni – mogą szukać związków między mapą fizyczną Grecji a jej życiem politycznym, czy porównywać zasięg kolonizacji greckiej i fenickiej.		

Temat	Demokratyczne Ateny
Treści nauczania	cechy i instytucje demokracji ateńskiej, organizacja społeczeństwa ateńskiego, rola agory w starożytnych Atenach, prawa obywateli Aten, przyczyny potęgi i bogactwa Aten, dokonania Peryklesa, znaczenie terminów: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe, eklezja, sąd skorupkowy, ostrakon, Akropol</i> , różnice i podobieństwa

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	między demokracją ateńską i współczesną	
Podstawa programowa historii z	<p>4. <i>Cywilizacja grecka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) umiejscawia w czasie i porównuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Sparcie i Atenach peryklejskich;</p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia znaczenie pojęcia polis o wskazuje Ateny na mapie o rozumie pojęcia: tyrania, demokracja, arystokracja, drakońskie prawa, strateg, agora, ostracyzm o wie, kim był Perykles o opowiada o przemianach ustrojowych w starożytnych Atenach o charakteryzuje demokrację ateńską 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o porównuje różne formy sprawowania władzy w świecie o starożytnych Greków o charakteryzuje i ocenia ustroje polityczne: tyranię, oligarchię i demokrację o dostrzega korzenie współczesnej demokracji w epoce starożytności o porównuje demokrację ateńską ze współczesną
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Lekcję można przeprowadzić metodą dramy łącząc ze sobą tematy poświęcone Atenom i Sparcie. Zadaniem uczniów będzie przygotowanie się i przeprowadzenie na lekcji sądu bogów nad ustrojami Aten i Sparty. Uczniowie podzieleni są na sędziów (wcielają się w konkretnych bogów greckich) oraz przedstawicieli (świadków) Aten i Sparty. Każdy ze świadków prezentuje przed sądem inny aspekt funkcjonowania danej polis. Po wysłuchaniu wszystkich świadków sędziowie wydają wyrok i uzasadniają go. Na koniec lekcji uczniowie wychodzą z ról i samodzielnie oceniają ustroje dwóch najsłynniejszych polis greckich. Mogą to zrobić również w formie pisemnej jako zadanie domowe, np. pisząc rozprawkę: „Ateny czy Sparta? W której z polis greckich chciał(a)bym żyć?”</p>	

Temat	W starożytnej Sparcie
Treści nauczania	organizacja społeczeństwa spartańskiego, obyczaje Spartan i główne cechy wychowania spartańskiego, ustrój Sparty – prawo Likurga, dokonania militarne

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	Spartan, znaczenie terminów: <i>Spartanie, heloci, periojkwowie, geruzja, eforowie</i>	
Podstawa programowa z historii	<p>4. <i>Cywilizacja grecka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>umiejscawia w czasie i porównuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Sparcie i Atenach peryklejskich;</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje Spartę na mapie o wie, kim był Likurg o charakteryzuje zasady sprawowania władzy w Sparcie – omawia funkcje królów, geruzji, eforów i zgromadzenia ludowego o krótko opisuje zasady wychowania dzieci w Sparcie o zna genezę i znaczenie powiedzeń: „mówić lakonicznie”, „z tarczą lub na tarczy”, „wychowanie spartańskie” o wyjaśnia przyczyny zwycięstw militarnych Sparty 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wie, kim byli heloci i periojkwowie o wie, jakie były przyczyny i skutki wychowania spartańskiego o wskazuje cechy armii i zasady walki, dzięki którym Spartanie odnosili sukcesy militarne o rozumie związek między podziałem społecznym w Sparcie i sytuacją wewnętrzną tego państwa o porównuje i samodzielnie ocenia ustroje polityczne Aten i Sparty
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Propozycja przy lekcji dotyczącej demokratycznych Aten.	

Temat	Wojny perskie
Treści nauczania	przyczyny, przebieg (Maraton, Termopile, Salamina, Plateje) i skutki wojen grecko-perskich, antyczna taktyka oraz technika wojskowa, najwybitniejsze postacie z okresu wojen grecko-perskich: Miltiades, Leonidas, Temistokles, Dariusz I Wielki, Kserkses, znaczenie terminów: <i>falanga, hoplita, triera, Nieśmiertelni</i> , symboliczne znaczenie biegu maratońskiego

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

<p>Podstawa programowa historii z</p>	<p>4. <i>Cywilizacja grecka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje czynniki integrujące starożytnych Greków – język, system wierzeń, teatr oraz igrzyska olimpijskie.</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
<p>Oczekiwane osiągnięcia ucznia</p>	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie i omawia organizację państwa perskiego w przededniu wojen z Grecją ○ Charakteryzuje uzbrojenie hoplity ○ Rozpoznaje szyk falangi ○ Wyjaśnia genezę wojen grecko – perskich ○ Omawia przebieg bitwy pod Maratonem, Termopilami i pod Salaminą oraz wskazuje ich daty 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje mocne i słabe strony szyku falangi ○ Wskazuje na mapie najważniejsze bitwy wojen grecko – perskich oraz trasy przybywania armii perskiej ○ Charakteryzuje przebieg działań militarnych w wojnach grecko - perskich ○ Ocenia znaczenie dowódców greckich (Miltiadesa, Leonidasa i Temistoklesa) i wpływ ich decyzji na przebieg wojny z Persami ○ Wyjaśnia przyczyny zwycięstwa Greków w starciu z Persami ○ Rozpoznaje znaczenie pojęć: maraton i Termopile we współczesnym świecie
<p>Proponowana metoda/technika pracy na lekcji</p>	<p>Praca z mapą konturową, osią czasu oraz ilustracjami i infografiką (s. 69). Uczniowie mogą też napisać wywiad z wybranym przez siebie (lub nauczyciela) wodzem greckim. Chętni uczniowie mogą przygotować informacje o współczesnych maratonach (indywidualizacja nauczania).</p>	

<p>Temat</p>	<p>Wierzenia starożytnych Greków</p>
<p>Treści nauczania</p>	<p>politeistyczny charakter religii greckiej, najważniejsi bogowie greccy, rola wyroczni delfickiej w życiu Greków, najstłynniejsi herosi mitologii greckiej, konstrukcja świątyni greckiej na przykładzie Akropolu, znaczenie terminów: <i>mit</i>, <i>heros</i>, <i>wyrocznia</i>, znaczenie mitów dla starożytnych</p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	Greków	
Podstawa programowa z historii	<p>4. <i>Cywilizacja grecka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje czynniki integrujące starożytnych Greków – język, system wierzeń, teatr oraz igrzyska olimpijskie.</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia najważniejszych greckich bogów: Zeusa, Posejdona, Hermesa, Apollona, Hefajstosa, Artemidę, Afrodytę, Atenę, Herę, Demeter o zna formy oddawania czci bogom przez Greków o zna i rozumie pojęcia: heros, mit; wie, kim byli: Herakles, Dedal, Ikar, Tezeusz, Prometeusz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o rozumie wpływ mitologii greckiej na współczesną kulturę o wyjaśnia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami, filmem lub prezentacją. Lekcja może być również zrealizowana w ramach sądu bogów nad strojem Aten i Sparty. Część uczniów pełniąca rolę bogów – sędziów może przygotować informację o bogach, których rolę odgrywa i zaprocentować się przed wszystkimi. Uczniowie Ci mogą również wydawać wyrok biorąc pod uwagę kwestie dla nich najważniejsze, np. Atena – bogini mądrości, Ares – bóg wojny, itp. To zadanie trudne, będzie więc szansą dla uczniów zdolnych i pozwoli na indywidualizację nauczania.	

Temat	Igrzyska Olimpijskie
Treści nauczania	rola sportu w życiu starożytnych Greków, religijny i narodowy charakter igrzysk olimpijskich, antyczne dyscypliny sportowe, znaczenie terminów: <i>gimnazjon, agony</i> , współczesna idea olimpijska

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawa programowa z historii	<p>4. Cywilizacja grecka.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje czynniki integrujące starożytnych Greków – język, system wierzeń, teatr oraz igrzyska olimpijskie.</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich – 776 r. p.n.e. o wie, jak przebiegały starożytne igrzyska olimpijskie o wymienia starożytne dyscypliny olimpijskie o wie, gdzie odbywały się igrzyska o wymienia formy nagradzania zwycięzców igrzysk 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o umie porównać współczesne i starożytne igrzyska olimpijskie o ocenia wpływ idei igrzysk w starożytnej Grecji na współczesną ideę olimpijską
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z prezentacją lub filmem. Podsumowaniem lekcji może być ćwiczenie umiejętności poszukiwania różnic i podobieństw między igrzyskami w Grecji i igrzyskami współczesnymi. Chętnych uczniów można także poprosić o przygotowanie informacji o odnowieniu idei olimpijskiej pod koniec XIX wieku (indywidualizacja nauczania). Wszyscy uczniowie (lub tylko Ci nieco słabsi – indywidualizacja nauczania) mogą w ramach zadania domowego przygotować plan przebiegu igrzysk w Olimpii lub napisać list opisujący ich przebieg.</p>	

Temat	Kultura starożytnej Grecji
Treści nauczania	geneza oraz znaczenie kulturalne i religijne teatru w starożytnej Grecji, konstrukcja greckiego amfiteatru na przykładzie zabytku z Epidauros, Homer i jego twórczość, klasyczne modele piękna w malarstwie, rzeźbie

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	i architekturze, znaczenie terminów: <i>Wielkie Dionizje, skene, proskenion, orchestra, meandry</i>	
Podstawa programowa z historii	<p>4. <i>Cywilizacja grecka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje czynniki integrujące starożytnych Greków – język, system wierzeń, teatr oraz igrzyska olimpijskie.</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wie, jak wyglądał teatr grecki i jaką formę miały przedstawienia teatralne o zna twórców i myślicieli greckich, takich jak: Sofokles, Fidiasz, Homer o Wskazuje najważniejsze cechy rzeźby greckiej o potrafi podać cechy charakterystyczne budowli greckich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia genezę powstania teatru greckiego o wymienia dzieła Fidiasza, Myrona, Sofoklesa, Homera o umie wskazać kolumny w porządku doryckim, jońskim i korynckim
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z infografiką (s. 83) lub z filmem /prezentacją.	

Temat	Filozofowie i wynalazcy
Treści nauczania	filozofia grecka i jej najwybitniejsi przedstawiciele: Heraklit z Efezu, Demokryt z Abdery, Sokrates, Platon, Arystoteles, osiągnięcia naukowe

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	starożytnych Greków: Talesa z Miletu, Pitagorasa, Euklidesa, Archimedesesa, dokonania historyków i geografów: Herodota, Tukidydesa oraz Klaudiusza Ptolemeusza	
Podstawa programowa z historii	<p>4. <i>Cywilizacja grecka.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje czynniki integrujące starożytnych Greków – język, system wierzeń, teatr oraz igrzyska olimpijskie.</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia dziedziny wiedzy rozwijające się w antycznej Grecji o wymienia dziedziny, w których zasłynęli twórcy i myśliciele greccy, tacy jak: Archimedes, Euklides, Pitagoras, Sokrates, Platon, Arystoteles, Herodot, Tukidydes, Klaudiusz Ptolemeusz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia najważniejsze dzieła i wynalazki Archimedesesa, Euklidesa, Pitagorasa, Herodota, Tukidydesa, Klaudiusza Ptolemeusza o zna poglądy czołowych greckich filozofów
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	W trakcie lekcji uczniowie mogą uczyć się poszukiwania informacji (praca z podręcznikiem lub innymi źródłami wiedzy, np. Internet) i budowania argumentów do tezy: „ <i>Nauka starożytnych Greków to podstawa naszej dzisiejszej cywilizacji</i> ”.	

Temat	Podboje Aleksandra Macedońskiego
Treści nauczania	sytuacja polityczna w Grecji w V w. p.n.e. (Związek Morski i wojna peloponeska), dokonania Filipa II Macedońskiego i Aleksandra Macedońskiego, narodziny i

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	znaczenie kultury hellenistycznej, znaczenie terminów: <i>Związek Morski</i> , <i>hellenizm</i> , <i>kultura hellenistyczna</i>	
Podstawa programowa z historii	<p>6. Dziedzictwo antyku.</p> <p>Uczeń:</p> <p>1) charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;</p> <p>2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia zadania Związku Morskiego o Wskazuje skutki wojny peloponeskiej o Charakteryzuje dokonania Aleksandra Wielkiego o Omawia przebieg wyprawy Aleksandra Macedońskiego i jej skutki o Wskazuje na mapie zasięg imperium Aleksandra Wielkiego o Wyjaśnia znaczenie pojęcia: kultura hellenistyczna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje związek między zakończeniem wojen z Persami a genezą Związku Morskiego oraz między wzrostem znaczenia Aten i genezą wojny peloponeskiej o Ocenia skutki wojny peloponeskiej dla zbudowania hegemonii Macedonii o Umieszcza na osi czasu wydarzenia związane z hegemonią Macedonii i wyprawą Aleksandra Macedońskiego o Wyjaśnia genezę wyprawy Aleksandra Macedońskiego i wskazuje jej trasę na mapie o Wyjaśnia genezę kultury hellenistycznej i wskazuje jej przykłady
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z osią czasu, mapą i tekstem źródłowym (s. 95). Rozmowa nauczająca: poszukiwanie związków przyczynowo – skutkowych i związków w czasie między wydarzeniami oraz oceny skutków wydarzeń (na każdym poziomie – indywidualizacja nauczania).	

ROZDZIAŁ III: IMPERIUM RZYMSKIE

Temat	Początki Rzymu
Treści nauczania	warunki naturalne Italii i jej mieszkańcy (Etruskowie, Latynowie, Italikowie), powstanie Rzymu – legenda i rzeczywistość, kształtowanie się grup społecznych

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	w Rzymie, podbój Italii w okresie V–III w. p.n.e., znaczenie terminów: <i>plebejusz</i> , <i>patrycjusz</i>	
Podstawa programowa z historii	5. Cywilizacja rzymska. <i>Uczeń:</i> 1) umiejscawia w czasie i charakteryzuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Rzymie republikańskim i cesarstwie	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ wskazuje na mapie miasto Rzym ○ wie, w którym wieku powstało państwo rzymskie, zna rok założenia Rzymu: 753 r. p.n.e. ○ podaje imię legendarnego założyciela Rzymu ○ zna legendę o powstaniu Rzymu ○ wyjaśnia, kim byli Etruskowie ○ wyjaśnia, kim byli plebejusze i patrycjusze 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ charakteryzuje warunki naturalne Italii i ich wpływ na zajęcia ludności ○ wyjaśnia przyczyny upadku królestwa i powstania republiki ○ charakteryzuje przyczyny i przebieg podboju Italii przez Rzym
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą (także fizyczną), osią czasu i tekstem źródłowym (s. 103).	

Temat	Republika rzymska
Treści nauczania	instytucje republiki rzymskiej, ich funkcje i znaczenie, walka o prawa plebejuszy, znaczenie terminów: <i>republika</i> , <i>zgromadzenie ludowe</i> , <i>senat</i> , <i>konsul</i> , <i>dyktator</i> , <i>pretor</i> , <i>edyl</i> , <i>cenзор</i> , <i>kwestor</i> , <i>liktor</i> , <i>trybun ludowy</i> , <i>veto</i>
Podstawa programowa z historii	5. Cywilizacja rzymska. <i>Uczeń:</i> 1) umiejscawia w czasie i charakteryzuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Rzymie republikańskim i cesarstwie; 6. Dziedzictwo antyku. <i>Uczeń:</i> 2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>cywilizację współczesną.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o rozumie pojęcia: republika, senat, konsul o wymienia najważniejszych rzymskich urzędników o omawia zadania rzymskich urzędników i przedstawia tryb ich wybierania 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o porównuje funkcjonowanie współczesnych republik i starożytnej rzymskiej republiki o dostrzega wady i zalety ustroju Republiki Rzymskiej o omawia okoliczności konfliktu patrycjuszy i plebejuszy
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z infografiką (s. 109) oraz kształcenie umiejętności porównywania i oceny. Uczniowie mogą wypełnić schemat analizy SWOT poszukując mocnych i słabych stron republiki rzymskiej. Zdolniejsi uczniowie mogą również porównać ustrój republiki rzymskiej z monarchią despotyczną starożytnego wschodu i ustrojami polis greckich (oligarchia i demokracja).	

Temat	Podboje Rzymu	
Treści nauczania	przyczyny ekspansji Rzymu, przebieg i znaczenie podbojów Rzymian w okresie IV–I w. p.n.e. (wojny punickie, ekspansja rzymska w basenie Morza Śródziemnego, zajęcie Półwyspu Iberyjskiego oraz Galii), rzymska technika wojenna – legiony, przebieg i znaczenie wojen punickich, dokonania militarne Hannibala, Scypiona, Juliusza Cezara, Wercyngetyryksa	
Podstawa programowa historii z	5. Cywilizacja rzymska. Uczeń: 2) <i>wyjaśnia przyczyny i wskazuje skutki ekspansji Rzymu, opisując postawy Rzymian wobec niewolników i ludów podbitych;</i> 6. Dziedzictwo antyku. Uczeń: 2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wie, kiedy Rzym podbił Italię oraz kiedy toczyły się wojny punickie o wie, kim był Hannibal; o wskazuje na mapie obszar podbity przez Republikę Rzymską o omawia organizację armii rzymskiej o rozpoznaje rzymskiego legionistę o wskazuje na mapie najważniejsze prowincje Rzymu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia rolę sprzymierzeńców w prowadzeniu podbojów przez Rzym o wyjaśnia, dlaczego doszło do wojen punickich o wyjaśnia skutki wojen punickich o omawia przyczyny i skutki podbojów rzymskich o wyjaśnia, dlaczego Rzymianom udało się ostatecznie pokonać Kartagińczyków o wyjaśnia, dlaczego armia rzymska mogła z powodzeniem prowadzić podboje o ocenia znaczenie prowincji dla państwa rzymskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapami w podręczniku (s. 113 i 114) lub z mapą interaktywną pokazującą rozwój imperium rzymskiego (wydawnictwo: GWO). Uczniowie mogą też przygotować mapę konturową rozwoju terytorialnego Rzymu oraz legendę do niej. Na lekcji zaznaczą na niej podboje rzymskie w okresie republiki, a na kolejnych lekcjach podboje w okresie cesarstwa i najważniejsze prowincje rzymskie.	

Temat	Upadek republiki rzymskiej
Treści nauczania	organizacja terytoriów podbitych przez Rzymian, powstanie Spartakusa, przyczyny kryzysu republiki rzymskiej, wojna domowa, dokonania Juliusza Cezara, walki o władzę po śmierci Cezara, znaczenie terminów: <i>provincia, namiestnik, latyfundium, triumf, gladiator</i>
Podstawa programowa z historii	<p>5. Cywilizacja rzymska.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) umiejscawia w czasie i charakteryzuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Rzymie republikańskim i cesarstwie;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny i wskazuje skutki ekspansji Rzymu, opisując postawy Rzymian wobec niewolników i ludów podbitych;</p> <p>6. Dziedzictwo antyku.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wie, kim był Spartakus o zna datę największego powstania niewolników w państwie rzymskim: 73–71 p.n.e. o wymienia dokonania Gajusza Juliusza Cezara o zna datę upadku Republiki: 30 r. p.n.e. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia, dlaczego w Rzymie wybuchały powstania niewolników o wyjaśnia, dlaczego powstanie Spartakusa zakończyło się klęską o podaje przyczyny upadku Republiki o Omawia przebieg wojny domowej w Rzymie w okresie schyłku republiki o wyjaśnia genezę i znaczenie powiedzeń: „Kości zostały rzucone”, „I Ty, Brutusie, przeciw mnie?”
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Konstruowanie rybiego szkieletu – poszukiwanie przyczyn kryzysu i upadku republiki rzymskiej.	

Temat	Cesarstwo rzymskie	
Treści nauczania	ustanowienie pryncypatu przez Oktawiana Augusta, ustrój i administracja cesarstwa rzymskiego, podboje rzymskie w czasach cesarstwa, rozwój gospodarczy Rzymu i jego dominacja w Zachodniej Europie i Azji Mniejszej, znaczenie terminów: <i>pax romana</i> , <i>pryncypat</i> , <i>cesarz</i> , <i>romanizacja</i> , <i>limes</i> , <i>Wał Hadriana</i> , <i>barbarzyńca</i> , <i>szlak bursztynowy</i>	
Podstawa programowa historii	z	5. <i>Cywilizacja rzymska.</i> Uczeń: <ol style="list-style-type: none"> 1) umiejscawia w czasie i charakteryzuje system sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Rzymie republikańskim i cesarstwie; 2) wyjaśnia przyczyny i wskazuje skutki ekspansji Rzymu, opisując postawy Rzymian wobec niewolników i ludów podbitych; 6. <i>Dziedzictwo antyku.</i> Uczeń: <ol style="list-style-type: none"> 2) podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o charakteryzuje dokonania Oktawiana Augusta o rozumie pojęcia: cesarz, pryncypat o wskazuje na mapie zasięg imperium rzymskiego w okresie cesarstwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia różnice między ustrojem republiki i pryncypatu o udowadnia, że ustrój pryncypatu słusznie nazywa się „komedią republiki”
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem źródłowym (s. 123) i mapą (uzupełnianie przygotowanej wcześniej mapy konturowej). Nauczyciel może też zaproponować zdolnym uczniom dodatkowe teksty źródłowe oceniające politykę Oktawiana Augusta w celu kształcenia umiejętności krytycznej analizy źródła (praca na lekcji lub w domu – np. w formie karty pracy z tekstem źródłowym) – indywidualizacja nauczania.	

Temat	Życie w wiecznym mieście	
Treści nauczania	konstrukcja i znaczenie Forum Romanum, domostwa rzymskie, rozrywka i sposoby spędzania wolnego czasu w starożytnym Rzymie, wierzenia starożytnych Rzymian i rola westalek	
Podstawa programowa historii	z 6. <i>Dziedzictwo antyku.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;</i> 2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Omawia wygląd Forum Romanum oraz określa role budynków stojących na nim o Opisuje życie mieszkańców Rzymu o Opisuje wygląd domu rzymskiego o Wyjaśnia znaczenie term i amfiteatrów w życiu mieszkańców Rzymu o Wskazuje cechy charakterystyczne wierzeń Rzymian 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Ocenia znaczenia Rzymu jako wzorca urbanizacyjnego i kulturowego dla pozostałych prowincji imperium o Ocenia znaczenie procesu romanizacji o Wskazuje wpływ kultury greckiej, etruskiej i kultur wschodu na wierzenia Rzymian

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami, prezentacją lub filmem. Uczniowie mogą przygotować na lekcję własne prezentacje na temat życia w starożytnym Rzymie (praca dla uczniów słabszych i najzdolniejszych). W ramach zadania domowego mogą napisać np. list z pobytu w Rzymie. Takie zadanie daje możliwość zaprezentowania swojej wiedzy i umiejętności zarówno przez najslabszych jak i najlepszych uczniów (indywidualizacja nauczania i oceniania).
---	---

Temat	Osiągnięcia Rzymian	
Treści nauczania	wpływ kultury greckiej na rzymską, architektura i budownictwo rzymskie (Koloseum, akwedukty), prawo rzymskie – Prawo XII Tablic, Kodeks Justyniana, wpływ prawa rzymskiego na prawo współczesne, twórcy literatury rzymskiej (Owidiusz, Horacy, Wergiliusz), znaczenie terminu: <i>mecenat</i>	
Podstawa programowa z historii	<p>5. <i>Cywilizacja rzymska.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>podaje przykłady wpływu kultury greckiej na kulturę rzymską;</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, w jaki sposób Grecy wpływali na kulturę Rzymian ○ Omawia najważniejsze osiągnięcia Rzymian w technice, architekturze, prawie, literaturze i historiografii ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: akwedukt, Koloseum 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Udowadnia wpływ kultury greckiej na cywilizację Rzymian ○ Wymienia najwybitniejszych poetów i historyków rzymskich ○ Ocenia znaczenie prawodawstwa rzymskiego dla współczesnego prawa ○ Ocenia znaczenie osiągnięć cywilizacji rzymskiej dla współczesnej cywilizacji

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Uczniowie lub nauczyciel mogą przygotować na lekcje prezentacje dotyczące poszczególnych osiągnięć cywilizacji rzymskiej (możliwość indywidualizacji nauczania i oceniania). Uczniowie mogą budować argumenty do postawionej przez nauczyciela tezy: „ <i>Wszystkie drogi prowadzą z Rzymu – wpływ cywilizacji rzymskiej na cywilizację współczesną</i> ”. Lekcje poświęcone cywilizacji i kulturze rzymskiej mogą być również przedmiotem „mini projektu” lub projektu edukacyjnego (np. w wypadku projektu, w którym uczniowie będą poszukiwać wpływu cywilizacji starożytnych na współczesny świat). Projekt ten może zakończyć się pod koniec I semestru i stanowić podsumowanie nauki uczniów o cywilizacjach starożytnych.
---	--

Temat	Pierwsi chrześcijanie	
Treści nauczania	sytuacja polityczna w Palestynie pod panowaniem Rzymian, nauki Jezusa z Nazaretu, działalność Pawła z Tarsu i rozwój chrześcijaństwa, symbolika pierwszych chrześcijan, powstanie Nowego Testamentu, prześladowania chrześcijan, chrześcijaństwo jako religia państwowa	
Podstawa programowa z historii	<p><i>7. Chrześcijaństwo.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>1) umiejscawia w czasie i przestrzeni narodziny i rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa;</i></p> <p><i>2) wskazuje przyczyny i przykłady prześladowania chrześcijan w państwie rzymskim.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wskazuje na mapie krainę, w której narodził się Jezus ○ wie, kim był św. Paweł ○ rozumie pojęcia: apostoł, <i>Nowy Testament</i>, ○ rozumie, dlaczego Rzymianie odnosili się do chrześcijan z nieufnością, a następnie zaczęli ich prześladować ○ podaje przykłady prześladowań (za cesarza Nerona i Dioklecjana) ○ wie, kto i kiedy zakończył prześladowania chrześcijan 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ opisuje okoliczności rozwoju chrześcijaństwa w świecie rzymskim ○ wskazuje na mapie trasę podróży misyjnych św. Pawła ○ rozumie przyczyny i skutki prześladowań chrześcijan ○ wie, jak doszło do zakończenia prześladowań chrześcijan ○ wyjaśnia, w jaki sposób chrześcijaństwo zmieniło świat antyczny

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Rozmowa nauczająca – korelacja treści z religią, analiza tekstu źródłowego (s.142), praca z mapą, układanie kalendarium wydarzeń – „Chrześcijaństwo - od religii prześladowanej do religii panującej”.
---	--

Temat	Koniec świata starożytnego	
Treści nauczania	przyczyny kryzysu cesarstwa rzymskiego, podział cesarstwa na wschodnio- i zachodniorzymskie, najazdy barbarzyńców – wędrówka ludów, upadek cesarstwa zachodniorzymskiego, znaczenie Rzymu dla przyszłych pokoleń, powstanie państw barbarzyńskich w Europie Zachodniej, znaczenie terminu: <i>wielka wędrówka ludów</i>	
Podstawa programowa z historii	<p>5. <i>Cywilizacja rzymska.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>4) <i>rozdziela wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku starożytnego państwa rzymskiego.</i></p> <p>6. <i>Dziedzictwo antyku.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>podaje przykłady osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o omawia reformy Dioklecjana o wskazuje, skąd barbarzyńcy przybywali na obszary Cesarstwa o wymienia przyczyny upadku Cesarstwa na Zachodzie o wskazuje na mapie podział na cesarstwo zachodnie i wschodnie o wie, co się wydarzyło w 476 r., omawia sytuację Cesarstwa Zachodniego przed upadkiem o zna postacie: Odoakra, Dioklecjana 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia znaczenie reform Dioklecjana dla funkcjonowania państwa; o zna mechanizm dokonywania zmian na tronie cesarskim oraz jego przyczyny i skutki o rozumie, dlaczego Cesarstwo Rzymskie zostało podzielone na dwie części o rozumie przyczyny upadku Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie o potrafi ocenić wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych na upadek Cesarstwa Zachodniego o rozumie genezę i znaczenie słów: wandal, barbarzyńca o podaje argumenty za przyjęciem 476

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

		r. jako cezury pomiędzy starożytnością a średniowieczem
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Klasyfikowanie przyczyn upadku cesarstwa zachodniorzymskiego – wyszukiwanie przyczyn pośrednich i bezpośrednich oraz przyczyn zewnętrznych i wewnętrznych (politycznych, gospodarczych, społecznych, kulturowych).	

ROZDZIAŁ IV: POCZĄTKI ŚREDNIOWIECZA

Temat	Bizancjum	
Treści nauczania	cesarstwo bizantyjskie i jego rola po upadku Rzymu, osiągnięcia Justyniana I Wielkiego, rola i znaczenie Konstantynopola, konstrukcja i funkcja kościoła Hagia Sophia, kultura bizantyjska i jej wpływ na kulturę wschodniej Słowiańszczyzny, początki podziału Kościoła na wschodni i zachodni, osiągnięcia kultury bizantyjskiej	
Podstawa programowa z historii	<p><i>10. Bizancjum i Kościół wschodni.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie;</i></p> <p><i>2) charakteryzuje rolę Bizancjum jako kontynuatora cesarstwa rzymskiego i rozpoznaje osiągnięcia kultury bizantyjskiej (prawo, architektura, sztuka);</i></p> <p><i>3) wyjaśnia przyczyny i skutki rozłamu w Kościele w XI w.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje na mapie Bizancjum i Konstantynopol o omawia dokonania Justyniana Wielkiego o rozumie pojęcia: ikona, Bizancjum, Kodeks Justyniana, prawosławie, podział Kościoła, o opisuje, co się wydarzyło w 1054 roku o wskazuje zabytki charakterystyczne dla kultury Bizancjum 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje przyczyny trwania Cesarstwa Wschodniego po upadku Cesarstwa Zachodniego o ocenia znaczenie Bizancjum dla przetrwania kultury starożytnej o wyjaśnia, jak układały się relacje pomiędzy cesarzem a Kościołem wschodnim o wyjaśnia, dlaczego doszło do podziału Kościoła o wskazuje różnice pomiędzy Kościołami prawosławnym i katolickim o ocenia skutki podziału Kościoła dla

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

		dziejów chrześcijaństwa
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, tekstem źródłowym (s. 155) i podręcznikiem: kształcenie umiejętności selekcji informacji i oceny postaci. Uczniowie poszukują informacji o dokonaniach Justyniana Wielkiego. Poszukiwanie różnic między kościołem na zachodzie i na wschodzie oraz wnioskowanie o możliwych konsekwencjach narastających różnic.	

Temat	Początki islamu	
Treści nauczania	Arabowie przed Mahometem, działalność i poglądy Mahometa, pięć filarów wiary islamu, ekspansja arabska i budowa imperium Umajjadów, nauka, kultura i sztuka arabska, rola Arabów w zachowaniu i popularyzacji osiągnięć kultury antycznej, znaczenie terminów: <i>islam, muzułmanin, hidźra, Kaaba, Koran, dźihad, kalif, meczet, minaret, arabeska</i>	
Podstawa programowa z historii	8. Arabowie i świat islamski. <i>Uczeń:</i> 1) umiejscawia w czasie i przestrzeni kierunki i zasięg podbojów arabskich; 2) opisuje podstawowe zasady i symbole islamu; 3) wyjaśnia rolę Arabów w przekazywaniu dorobku kulturowego pomiędzy Wschodem a Zachodem.	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wie, kim był Mahomet i opowiada o jego działalności o lokalizuje w czasie powstanie islamu o omawia podstawowe zasady islamu o wskazuje na mapie ziemie podbite przez Arabów o charakteryzuje sposób zarządzania przez Arabów podbitymi ziemiami o wymienia osiągnięcia cywilizacji arabskiej o rozumie pojęcia: islam, <i>Koran</i>, hidźra, dźihad, szariat, meczet 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia dlaczego Arabowie prowadzili podboje oraz wskazuje przyczyny ich sukcesów o wyjaśnia jakie znaczenie dla funkcjonowania państwa miał sposób sprawowania władzy na terenach podbitych o wyjaśnia i ocenia rolę Arabów w przekazaniu dorobku kulturowego między Wschodem a Zachodem
Proponowana	Praca z osią czasu (przygotowywanie kalendarium rozwoju państwa arabskiego)	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

metoda/technika pracy na lekcji	oraz z mapą (s.161). Rozmowa nauczająca i praca z podręcznikiem: poszukiwanie przyczyn sukcesów Arabów (selekcja materiału i wnioskowanie), poszukiwanie argumentów do tezy o ważnym wkładzie kultury i nauki arabskiej w rozwój cywilizacji. Uczniowie mogą na tej lekcji lub w formie zadania domowego ćwiczyć umiejętność napisania rozprawki, np.: „ <i>Udowodnij, że osiągnięcia Arabów miały doniosły wpływ na rozwój cywilizacji Europy</i> ”. Zadanie to pozwala także na indywidualizację oceniania – uczniowie zdolniejsi mogą wykorzystać w nim dodatkowe informacje zdobyte z innych źródeł wiedzy, uczniowie słabsi mogą wykorzystać w zadaniu tekst podręcznika.
---------------------------------	--

Temat	Państwo Franków	
Treści nauczania	barbarzyńska Europa i nowe języki romańskie, powstanie państwa Merowingów, kształtowanie się Królestwa Franków (ewolucja urzędu majordoma do króla i przejęcie władzy przez Karolingów), osiągnięcia Chlodwiga, Pepina z Heristalu, Karola Młota, Karola Wielkiego, powstanie cesarstwa Karolingów, osiągnięcia kulturalne i naukowe Franków, znaczenie terminów: <i>majordom, renesans karoliński, minuskuła karolińska</i>	
Podstawa programowa z historii	9. <i>Początki cywilizacji zachodniego chrześcijaństwa.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>umiejscawia w czasie i przestrzeni monarchię Karola Wielkiego, Państwo Kościelne oraz Cesarstwo w Europie Zachodniej;</i> 2) <i>charakteryzuje działalność Karola Wielkiego i wyjaśnia, na czym polegał renesans karoliński;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozpoznaje osiągnięcia Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Krótkiego, Karola Wielkiego ○ wskazuje na mapie państwo Franków i Państwo Kościelne ○ wie, co wydarzyło się w roku: 496, 800 ○ wyjaśnia, jak działał aparat państwowy w monarchii Karola Wielkiego ○ wymienia przejawy renesansu karolińskiego 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje powstanie i rozwój państwa Franków ○ wskazuje przyczyny i charakteryzuje okoliczności objęcia tronu przez Karolingów ○ omawia okoliczności powstania Państwa Kościelnego ○ opisuje, jak Karol Wielki budował swoje imperium oraz wskazuje na mapie jego granice ○ ocenia znaczenie przywrócenia cesarstwa na Zachodzie

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o rozumie znaczenie przyjęcia tytułu cesarza przez Karola o rozumie pojęcia: renesans karoliński, majordomus, Państwo Kościelne, minuskuła 	<ul style="list-style-type: none"> o omawia różnice między starożytnym Cesarstwem Rzymskim a cesarstwem Karola Wielkiego o wyjaśnia znaczenie renesansu karolińskiego dla rozwoju kultury europejskiej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, osią czasu i drzewem genealogicznym (uczniowie rysują drzewo genealogiczne Karolingów na podstawie tekstu w podręczniku). Gromadzenie informacji do oceny Karola Wielkiego, poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: „ <i>Dlaczego Karol otrzymał przydomek Wielki?</i> ”.	

Temat	Rzesza Ottonów	
Treści nauczania	traktat z Verdun i jego znaczenie dla Europy średniowiecznej i współczesnej, restauracja idei cesarstwa rzymskiego przez dynastię Ottonów, rola Ottonów w kształtowaniu zjednoczonej Europy, uniwersalistyczne plany Ottona III, osiągnięcia Ottona I, Ottona III, Henryka II, Konrada II, Henryka III	
Podstawa programowa z historii	<p>9. <i>Początki cywilizacji zachodniego chrześcijaństwa.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>umiejscawia w czasie i przestrzeni monarchię Karola Wielkiego, Państwo Kościelne oraz Cesarstwo w Europie Zachodniej;</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje główne idee uniwersalnego cesarstwa Ottona III;</i></p> <p>4) <i>opisuje relacje pomiędzy władzą cesarską a papieską w X–XI w.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Podaje datę i omawia postanowienia traktatu w Verdun o Wskazuje na mapie trzy państwa powstałe w wyniku traktatu w Verdun o Podaje datę koronacji cesarskiej Ottona I o Charakteryzuje idee polityczne Ottona III o Charakteryzuje politykę Henryka II, Konrada II i Henryka III wobec wschodnich sąsiadów cesarstwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia, dlaczego nie udało się utrzymać jedności cesarstwa karolińskiego o uzasadnia znaczenie traktatu w Verdun w procesie powstawania państw w Europie o wyjaśnia okoliczności koronacji cesarskiej Ottona I o wskazuje na mapie zasięg Cesarstwa w 962 roku i przytacza jego pełną nazwę o Wyjaśnia znaczenie pojęcia: uniwersalizm

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

		<ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, dlaczego idea uniwersalnego cesarstwa Ottona III nie została zrealizowana i ocena jej znaczenie dla Europy Średniowiecznej o Porównuje politykę cesarzy niemieckich wobec wschodnich sąsiadów cesarstwa
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą i osią czasu. Uczniowie zdolniejsi mogą wykonać pod kierunkiem nauczyciela mapę konturową porównującą kształt cesarstwa rzymskiego, cesarstwa Karola Wielkiego i cesarstwa Ottonów oraz wyciągnąć wnioski z porównania (uczniowie słabsi mogą dokonać analizy przy pomocy map omówionych przez nauczyciela). Analiza SWOT – mocne i słabe strony polityki Ottona III i jego następców wobec wschodnich sąsiadów.	

Temat	Najazdy Normanów	
Treści nauczania	warunki naturalne Skandynawii i życie codzienne jej mieszkańców, powstanie nowych państw w Skandynawii: Norwegii, Szwecji i Danii, ekspansja terytorialna Normanów – podbój Anglii, Sycylii, południowych Włoch oraz Rusi, dokonania Leifa Erikssona, Wilhelma Zdobywcy, Roberta Guiscarda	
Podstawa programowa z historii	7. <i>Chrześcijaństwo.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>umiejscawia w czasie i przestrzeni narodziny i rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie siedziby i charakteryzuje warunki życia i zajęcia Normanów o Wskazuje przyczyny i charakteryzuje metody najazdów normańskich o Rozpoznaje łódź wikingów o Wskazuje na mapie państwa powstałe w Skandynawii i podaje wiek ich chrystianizacji 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie kierunki najazdów normańskich o ocenia skutki najazdów Normanów dla Europy zachodniej i wschodniej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, ilustracjami, infografiką (s. 172). Rozmowa nauczająca: poszukiwanie skutków najazdów normańskich dla Europy (selekcja, porządkowanie informacji, wnioskowanie).	

Temat	Słowianie i Węgrzy	
Treści nauczania	pochodzenie i podział Słowian, pierwsze państwa Słowian (państwo Samona i państwo wielkomorawskie), wierzenia słowiańskie, organizacja społeczeństwa Słowian chrystianizacja Słowiańszczyzny, działalność Cyryla i Metodego oraz ich rola w chrystianizacji Słowian, powstanie Rusi Kijowskiej, osiągnięcia Włodzimierza Wielkiego, najazd Węgrów i powstanie Królestwa Węgierskiego, dokonania Stefana Wielkiego	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>7. <i>Chrześcijaństwo.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>umiejscawia w czasie i przestrzeni narodziny i rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa;</i></p> <p>12. <i>Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie zasięg siedzib Słowian w Europie oraz umieszcza w czasie ich wędrówki ○ Charakteryzuje podział Słowian na grupy językowe i ich warunki życia ○ Wymienia nazwy i lokalizuje w czasie dwa pierwsze państwa słowiańskie ○ Omawia działalność misyjną Cyryla i Metodego ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: głągolica i cyrylica ○ Wskazuje na mapie państwa Europy środkowo – wschodniej powstałe w X wieku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje okoliczności powstania państwa Samona i państwa Wielkomorawskiego ○ Ocenia znaczenie działalności misyjnej Cyryla i Metodego w państwie Wielkomorawskim ○ Charakteryzuje początki państwa ruskiego i węgierskiego oraz proces ich chrystianizacji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą (s.180), tekstem źródłowym (s. 179) oraz tekstem podręcznika. Nauczyciel lub uczniowie mogą również przygotować na zajęcia dodatkowe informacje (prezentacja) o działalności Cyryla i Metodego.	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Między papieżem a cesarstwem	
Treści nauczania	kryzys Kościoła we wczesnym średniowieczu, postulaty odbudowy religijności – opactwo w Cluny, odrodzenie Kościoła na początku XI w., reforma Sylwestra II, wielka schizma wschodnia, przyczyny, przebieg i skutki konfliktu między papieżem a cesarstwem (Grzegorz VII i Henryk IV)	
Podstawa programowa z historii	<p>9. <i>Początki cywilizacji zachodniego chrześcijaństwa.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>4) <i>opisuje relacje pomiędzy władzą cesarską a papieską w X–XI w.</i></p> <p>10. <i>Bizancjum i Kościół wschodni.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>wyjaśnia przy czyny i skutki rozłamu w Kościele w XI w.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o opisuje przejawy kryzysu Kościoła we wczesnym Średniowieczu o podaje datę oraz wyjaśnia okoliczności rozłamu chrześcijaństwa – schizmy wschodniej o podaje 2 racje papieża i cesarstwa w sporze o przywództwo w Średniowiecznej Europie o wyjaśnia znaczenie pojęcia „pójść do Canossy” o umieszcza w czasie spór między Henrykiem IV i Grzegorzem VII oraz podaje datę konkordatu wormackiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o ocenia skutki reformy gregoriańskiej dla papieża i Kościoła o ocenia znaczenie schizmy wschodniej dla Europy Średniowiecznej i współczesnego Kościoła o wskazuje na mapie podział chrześcijaństwa w Europie po schizmie wschodniej o opisuje konflikt między cesarstwem i papieżem w Średniowieczu (na przykładzie cesarza Henryka IV i Grzegorza VII) o wyjaśnia zasady kompromisu między cesarzem i papieżem zawarte w konkordacie wormackim
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem źródłowym (s. 185). Praca w grupach – gromadzenie argumentów w sporze między papieżem i cesarzem. Dyskusja między przedstawicielami obozu papieskiego i cesarskiego.	

ROZDZIAŁ V: POLSKA PIERWSZYCH PIASTÓW

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Pradzieje ziem polskich	
Treści nauczania	kultury ludów żyjących na ziemiach polskich przed przybyciem Słowian, osada w Biskupinie – najlepiej zachowany zabytek pradziejów ziem polskich, Słowianie na ziemiach polskich: religia i gospodarka	
Podstawa programowa historii	z <i>Materiał wykraczający poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dokonuje analizy osi czasu i zamieszczonych na niej informacji ukazujących dawne kultury na ziemiach polskich ○ Wskazuje na mapie nazwy plemion polskich zamieszkujących ziemie polskie w X wieku ○ Opisuje budowę i życie mieszkańców Biskupina 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie badań archeologicznych dla badania najdawniejszych dziejów ziem polskich
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Prezentacja filmu lub innych materiałów na temat osady w Biskupinie i pradziejów ziem polskich. Analiza materiałów zamieszczonych na stronie internetowej muzeum archeologicznego w Biskupinie http://www.biskupin.pl/ . Alternatywnie wizyta w Biskupinie lub spotkanie z archeologiem zaproszonym do szkoły.	

Temat	Początki państwa polskiego
Treści nauczania	plemiona polskie i pierwsze ośrodki państwowotwórcze, kształtowanie się państwa Piastów, chrzest Polski i jego znaczenie, społeczeństwo w państwie Mieszka I, najstarsze wzmianki kronikarskie o państwie polskim, znaczenie terminu <i>Dagome iudex</i>
Podstawa programowa z historii	13. <i>Polska pierwszych Piastów.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>sytytuje w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów;</i> 2) <i>wskazuje, na przykładzie państwa pierwszych Piastów, charakterystyczne cechy monarchii patrymonialnej;</i> 3) <i>wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski;</i>	
	4) <i>ocenia dokonania pierwszych Piastów w dziedzinie polityki, gospodarki i kultury.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wymienia i wskazuje na mapie plemiona zamieszkujące ziemie polskie w IX i X wieku o wskazuje na mapie ziemie podbite przez Mieszka I o wie, co wydarzyło się w roku: 966, 972 o wie, kim byli: Mieszko I, Dobrawa o wskazuje najważniejsze zasady organizacji państwa Mieszka I o wyjaśnia, czym był Dagome iudex 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje przyczyny i skutki chrztu Polski o ocenia przełomowe znaczenie chrztu dla rozwoju państwa polskiego o wskazuje w państwie Mieszka cechy monarchii patrymonialnej o ocenia znaczenie Dagome iudex dla naszej wiedzy o początkach państwa polskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, tekstem źródłowym (s. 198) i obrazem historycznym (s. 199). Analiza SWOT decyzji Mieszka I o przyjęciu chrześcijaństwa – wnioskowanie o szansach i zagrożeniach wynikających z chrystianizacji Polski.	

Temat	Państwo Bolesława Chrobrego
Treści nauczania	rządy Bolesława Chrobrego, misja św. Wojciecha w Prusach i jej skutki dla Kościoła w Polsce, zjazd gnieźnieński i jego znaczenie dla umocnienia pozycji Polski na arenie międzynarodowej, podboje Bolesława Chrobrego, wojna z Niemcami, przyłączenie Grodów Czerwieńskich, koronacja Bolesława Chrobrego – powstanie Królestwa Polskiego
Podstawa programowa historii	z 13. <i>Polska pierwszych Piastów.</i> Uczeń: 1) <i>sytuuje w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów;</i> 2) <i>wskazuje, na przykładzie państwa pierwszych Piastów, charakterystyczne cechy monarchii patrymonialnej;</i> 3) <i>wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski;</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	4) <i>ocenia dokonania pierwszych Piastów w dziedzinie polityki, gospodarki i kultury.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego o wie, kim byli: św. Wojciech, Otto III o opowiada o okolicznościach śmierci biskupa Wojciecha o pamięta, co wydarzyło się w roku: 997, 1000, 1018, 1025 o omawia przebieg zjazdu w Gnieźnie o wie, z kim toczył wojny Bolesław Chrobry i zna ich skutki o ocenia znaczenie koronacji władcy dla państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego o przedstawia plany Ottona III wobec Polski o wyjaśnia przyczyny i skutki wojen toczonych przez Bolesława Chrobrego o wskazuje na mapie Miłsko i Łużyce, Grody Czerwieńskie, Czechy, Słowację i Morawy, Ruś Kijowską, ziemie Prusów o ocenia znaczenie koronacji Bolesława dla pozycji Polski w Europie o ocenia panowanie Bolesława Chrobrego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, tekstem źródłowym (s. 203), infografiką (s. 202). Przygotowywanie kalendarium panowania Bolesława Chrobrego. Zadanie domowe: dla uczniów słabszych (lub chętnych): „Napisz dialog, jaki mogli ze sobą prowadzić Bolesław Chrobry i Otton III w Gnieźnie. Uwzględnij realia historyczne” lub „Wykonaj zaproszenie na zjazd gnieźnieński. Zaproś w imieniu Bolesława Chrobrego cesarza do odwiedzenia Gniezna”. Uczniowie zdolniejsi mogą napisać rozprawkę: „Bolesław Chrobry to jeden z najwybitniejszych przedstawicieli dynastii Piastów”.	

Temat	Kryzys i odbudowa państwa Piastów
Treści nauczania	kryzys państwa polskiego za czasów Mieszka II, najazdy na ziemie polskie: Konrada II, Jarosława Mądrego, Brzetysława, wybuch powstania ludowego, objęcie władzy przez Kazimierza Odnowiciela i odbudowa księstwa polskiego, osiągnięcia i niepowodzenia rządów Bolesława Śmiałego, spór Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem ze Szczepanowa, Polska w konflikcie pomiędzy papieżem a cesarzem
Podstawa programowa historii	13. <i>Polska pierwszych Piastów.</i> z Uczeń: 1) <i>sytuuje w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów;</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>3) <i>wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski;</i></p> <p>4) <i>ocenia dokonania pierwszych Piastów w dziedzinie polityki, gospodarki i kultury.</i></p> <p>9. <i>Początki cywilizacji zachodniego chrześcijaństwa.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>4) <i>opisuje relacje pomiędzy władzą cesarską a papieską w X–XI w.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia kolejnych władców Polski z dynastii Piastów o wie co wydarzyło się w roku: 1031, 1039, 1076, 1079 o wie, kto najeżdżał na polskie ziemie w I poł. XI wieku o opowiada o konflikcie pomiędzy Bezprymem a Mieszkiem II i skutkach tego sporu o omawia sytuację Polski w czasie kryzysu po śmierci Mieszka II o charakteryzuje rządy Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego o opisuje przebieg konfliktu pomiędzy królem Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia przyczyny kryzysu monarchii w czasach wczesnopiastowskich o przedstawia skutki kryzysu po śmierci Mieszka II o uzasadnia słuszość nadania Kazimierzowi przydomka „Odnowiciel” o ocenia politykę Bolesława Śmiałego wobec papieża i cesarza oraz jej skutki o ocenia rządy Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego o ocenia znaczenie sporu między Bolesławem Śmiałym i biskupem Stanisławem dla państwa polskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z osią czasu (porządkowanie wydarzeń w Polsce w XI wieku), praca z mapą, praca z tekstem źródłowym (s. 211) – elementy krytycznej analizy źródeł.	

Temat	Panowanie Bolesława Krzywoustego
Treści nauczania	państwo Władysława Hermana i Sieciecha, spór Bolesława Krzywoustego ze Zbigniewem, najazd niemiecki na ziemie polskie, podbój Pomorza i polityka zagraniczna Bolesława Krzywoustego, początek rozbicia dzielnicowego
Podstawa programowa z historii	<p>13. <i>Polska pierwszych Piastów.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>sytytuje w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów;</i></p> <p>2) <i>wskazuje, na przykładzie państwa pierwszych Piastów, charakterystyczne</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>cechy monarchii patrymonialnej;</i></p> <p>4) <i>ocenia dokonania pierwszych Piastów w dziedzinie polityki, gospodarki i kultury.</i></p> <p>14. <i>Polska dzielnicowa i zjednoczona.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>sytuuje w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbitcia dzielnicowego;</i></p> <p>2) <i>opisuje postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o charakteryzuje rządy Władysława Hermana o opisuje przebieg konfliktu między Bolesławem Krzywoustym i jego bratem Zbigniewem o podaje datę najazdu na Polskę cesarza Henryka V oraz jego skutki o podaje datę oraz zasady testamentu Bolesława Krzywoustego o wskazuje na mapie dzielnice powstałe na mocy testamentu Bolesława Krzywoustego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o ocenia skutki konfliktu między Bolesławem Krzywoustym i jego bratem Zbigniewem o ocenia znaczenie podboju Pomorza przez Bolesława Krzywoustego o wyjaśnia przyczyny wprowadzenia zasady senioratu w Polsce
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z drzewem decyzyjnym – uczniowie odpowiadają na pytanie: „ <i>Komu przekazać władzę nad państwem polskim po śmierci Bolesława Krzywoustego?</i> ” Praca z mapą.	

KLASA II

ROZDZIAŁ I: POLSKA I ŚWIAT W XII – XIV WIEKU

Temat	Wyprawy krzyżowe
Treści nauczania	przyczyny wypraw krzyżowych, przebieg pierwszych krucjat i powstanie Królestwa Jerozolimy, powstanie zakonów rycerskich - porażka krzyżowców i wycofanie się z Bliskiego Wschodu, skutki wypraw krzyżowych

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawa programowa z historii	<p>12. <i>Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;</i></p> <p>13. <i>Polska pierwszych Piastów.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji Polski;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, czym były wyprawy krzyżowe ○ Wskazuje związek między synodem w Clermont i początkiem pierwszej wyprawy krzyżowej ○ Podaje datę pierwszej wyprawy krzyżowej i wskazuje na mapie jej trasę oraz państwa powstałe w jej wyniku ○ Wymienia nazwy zakonów rycerskich powstałych podczas krucjat i omawia ich zadania 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia przyczyny wypraw krzyżowych ○ Wskazuje i ocenia skutki krucjat ○ Charakteryzuje udział książąt piastowskich w krucjatach
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą i tekstem źródłowym (s. 9)	

Temat	Polska dzielnicowa
Treści nauczania	postanowienia statutu Krzywoustego i podział dzielnicowy, wojna domowa i konflikty pomiędzy książętami, upadek zasady senioratu, postępujące rozdrobnienie i osłabienie państwa polskiego, straty terytorialne
Podstawa programowa z historii	<p>14. <i>Polska dzielnicowa i zjednoczona.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>1) <i>sytuuje w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbitcia dzielnicowego;</i></p> <p>2) <i>opisuje postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego;</i></p> <p>4) <i>opisuje zmiany społeczno-gospodarcze w epoce rozbitcia dzielnicowego i dostrzega związki pomiędzy rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wskazuje na mapie dzielnice powstałe na mocy testamentu Bolesława Krzywoustego ○ odczytuje z drzewa genealogicznego kolejnych potomków Bolesława Krzywoustego ○ wyjaśnia, w jaki sposób została złamana zasada senioratu ○ wymienia ziemie, które Polska utraciła w okresie rozbitcia dzielnicowego, i wskazuje je na mapie ○ Charakteryzuje przemiany gospodarcze w Polsce XIII wieku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wyjaśnia przyczyny wprowadzenia zasady senioratu w Polsce ○ omawia okoliczności złamania zasady senioratu i ocenia znaczenie tego faktu ○ wymienia konsekwencje rozbitcia dzielnicowego ○ wskazuje przyczyny utraty przez Polskę kolejnych ziem ○ podaje przyczyny i skutki kolonizacji prowadzonej przez książąt dzielnicowych
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą i drzewem genealogicznym.	

Temat	Mongołowie	
Treści nauczania	Czyngis Chan i jego azjatyckie podboje, budowa imperium mongolskiego, wyprawy mongolskie do Europy – podbój Rusi, najazd mongolski na ziemie polskie i bitwa pod Legnicą, rozpad imperium mongolskiego	
Podstawa programowa z historii	<p>14. <i>Polska dzielnicowa i zjednoczona.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>1) <i>sytuuje w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbitcia dzielnicowego;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, kim byli Mongołowie o Charakteryzuje dokonania Temudżyna (Chyngis – chana) o Wskazuje na mapie zasięg imperium mongolskiego o Wyjaśnia dlaczego Mongołowie wywoływali strach w mieszkańcach Europy i tłumaczy nazwę „Tatarzy” o Podaje datę bitwy pod Legnicą i wymienia jej skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie terytoria europejskie zaatakowane przez Mongołów o Charakteryzuje najazd Mongołów na Polskę w 120 – 1241 roku oraz ocenia jego skutki o Ocenia skutki najazdów Mongolskich na Europę
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, ilustracjami i tekstem źródłowym (s. 24).	

Temat	Sprowadzenie Krzyżaków do Polski	
Treści nauczania	północno-wschodni sąsiedzi Polski w XIII wieku – Prusowie i Jaćwingowie, sprowadzenie Krzyżaków do Polski, podbój i przymusowa chrystianizacja Prus przez Krzyżaków, powstanie państwa zakonnego	
Podstawa programowa z historii	<p>14. <i>Polska dzielnicowa i zjednoczona.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>porządkuje i sytuuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Piastów;</i></p> <p>4) <i>opisuje zmiany społeczno-gospodarcze w epoce rozbitcia dzielnicowego i dostrzega związki pomiędzy rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie siedziby pogańskich Prusów o Podaje datę i wyjaśnia okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego na ziemie polskie o Wskazuje na mapie kierunki ekspansji zakonu krzyżackiego oraz terytorium Państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje przyczyny sprawo wadzenia zakonu krzyżackiego do Polski o Omawia proces budowy Państwa Krzyżackiego w XIII i na początku XIV wieku o Ocenia skutki budowy państwa zakonnego dla Polski i Europy

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Krzyżackiego ○ Rozpoznaje na ilustracji zamek w Malborku 	
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, osią czasu, ilustracjami i infografiką (s. 28). Praca z filmem lub prezentacją przygotowaną przez nauczyciela lub uczniów.	

Temat	Zjednoczenie państwa polskiego	
Treści nauczania	skutki polityczne i gospodarcze rozbicia dzielnicowego, próby zjednoczenia ziem polskich (Henrykowie Śląscy, Przemysł II, Przemysłidzi), okoliczności przejęcia władzy przez Władysława Łokietka, koronacja Władysława Łokietka, zajęcie Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków, początek konfliktu z Krzyżakami – zmagania militarne i prawne	
Podstawa programowa historii	<p>14. Polska dzielnicowa i zjednoczona.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) sytuje w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbicia dzielnicowego;</p> <p>3) porządkuje i sytuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Piastów;</p> <p>4) opisuje zmiany społeczno-gospodarcze w epoce rozbicia dzielnicowego i dostrzega związki pomiędzy rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia książąt piastowskich dążących do zjednoczenia ziem polskich pod swoją władzą ○ Podaje daty pierwszych koronacji królewskich w okresie zjednoczenia i imiona władców ○ Podaje datę koronacji Władysława Łokietka i wyjaśnia znaczenie tego wydarzenia dla państwa polskiego ○ Wskazuje na mapie terytorium państwa Łokietka ○ Wskazuje na mapie terytorium państwa Łokietka w 1320 i 1333 roku oraz wyjaśnia przyczynę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje czynniki sprzyjające zjednoczeniu ziem polskich na przełomie XIII i XIV wieku ○ Charakteryzuje panowanie Przemysła II i Wacława II oraz wskazuje na mapie zasięg terytorialny ich państw ○ Opisuje walkę Władysława Łokietka o władzę nad Polską ○ Charakteryzuje konflikt Łokietka z zakonem krzyżackim ○ Ocenia dokonania Władysława Łokietka w procesie jednoczenia państwa polskiego

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	zmiany	
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z osią czasu i mapą. Praca z tekstem podręcznika – selekcja materiału: poszukiwanie dokonań i decyzji Władysława Łokietka, wnioskowanie: ocena dokonań Łokietka w kontekście skutków jego panowania. Formułowanie oceny i argumentów do niej.	

Temat	Państwo Kazimierza Wielkiego					
Treści nauczania	odbudowa gospodarcza ziem polskich za czasów Kazimierza Wielkiego, reformy Kazimierza Wielkiego (prawna, skarbowa i monetarna), dyplomatyczne rozwiązanie konfliktów z Krzyżakami i Czechami, ekspansja terytorialna Polski na terenie Rusi Halickiej, śmierć Kazimierza Wielkiego – koniec dynastii Piastów – podsumowanie okresu piastowskiego					
Podstawa programowa historii	z	<p>14. <i>Polska dzielnicowa i zjednoczona.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>5) <i>ocenia dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej (system obronny, urbanizacja kraju, prawo, nauka) oraz w polityce zagranicznej;</i></p> <p>6) <i>charakteryzuje zmiany struktury społeczno-wyznaniowej Królestwa Polskiego po przyłączeniu ziem ruskich.</i></p>				
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Wymagania podstawowe</th> <th>Wymagania ponadpodstawowe</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje słabości państwa polskiego w momencie przejęcia rządów przez Kazimierza ○ Wymienia i lokuje w czasie dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce zewnętrznej ○ Wskazuje najważniejsze dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej ○ Wskazuje na mapie terytorium państwa Kazimierza Wielkiego w </td> <td> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje stan państwa polskiego w momencie objęcia rządów przez Kazimierza ○ Ocenia politykę zewnętrzną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego ○ Porównuje kształt terytorialny państwa Kazimierza Wielkiego z 1333 i 1370 roku i wyciąga wnioski z porównania </td> </tr> </tbody> </table>		Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje słabości państwa polskiego w momencie przejęcia rządów przez Kazimierza ○ Wymienia i lokuje w czasie dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce zewnętrznej ○ Wskazuje najważniejsze dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej ○ Wskazuje na mapie terytorium państwa Kazimierza Wielkiego w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje stan państwa polskiego w momencie objęcia rządów przez Kazimierza ○ Ocenia politykę zewnętrzną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego ○ Porównuje kształt terytorialny państwa Kazimierza Wielkiego z 1333 i 1370 roku i wyciąga wnioski z porównania
Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe					
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje słabości państwa polskiego w momencie przejęcia rządów przez Kazimierza ○ Wymienia i lokuje w czasie dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce zewnętrznej ○ Wskazuje najważniejsze dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej ○ Wskazuje na mapie terytorium państwa Kazimierza Wielkiego w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje stan państwa polskiego w momencie objęcia rządów przez Kazimierza ○ Ocenia politykę zewnętrzną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego ○ Porównuje kształt terytorialny państwa Kazimierza Wielkiego z 1333 i 1370 roku i wyciąga wnioski z porównania 					
Proponowana metoda/technika	I część lekcji: metaplan – „ <i>W jakim stanie przejmował swoje państwo Kazimierz Wielki w 1333 roku?</i> ”					

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pracy na lekcji	<p>II część lekcji: praca z tekstem podręcznika, osią czasu, mapą oraz tekstem źródłowym (s. 41), uzupełnianie tabeli: polityka zewnętrzna i wewnętrzna Kazimierza Wielkiego.</p> <p>Zadanie domowe: <i>Napisz mowę pochwalną na cześć króla Kazimierza Wielkiego, która mogłaby zostać wygłoszona na jego pogrzebie.</i></p>
-----------------	---

ROZDZIAŁ II: SPOŁECZEŃSTWO ŚREDNIOWIECZA

Temat	System feudalny	
Treści nauczania	<p>ewolucja ustroju średniowiecznego – od monarchii patrymonialnej do monarchii stanowej, główne zasady funkcjonowania systemu feudalnego (drabina feudalna, zasada wielokrotnej własności), feudalne ceremonie średniowieczne – inwestytura, średniowieczne społeczeństwo stanowe, prawa i obowiązki poszczególnych stanów, początki uniwersalizmu średniowiecznego, średniowieczni rycerze i ich siedziby, pasowanie na rycerza, etos rycerski w średniowieczu, średniowieczne obyczaje dworskie (turnieje, damy i rycerze)</p>	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>11. <i>Społeczeństwo średniowiecznej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>rozpoznaje typowe instytucje systemu lennego;</i></p> <p>2) <i>wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;</i></p> <p>12. <i>Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;</i></p> <p>2) <i>porównuje główne elementy kultury rycerskiej i kultury miejskiej;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: wasal i senior oraz określa ich wzajemne zobowiązania ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia lenno i 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje drabinę feudalną powstałą w Średniowieczu oraz wyjaśnia znaczenie i konsekwencje zasady „wasal mego wasala nie jest moim

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje jego rodzaje o Opisuje przebieg hołdu lennego o Wymienia stany, jakie wyodrębniły się w procesie przemian społecznych w Średniowieczu 	<p>wasalem”</p> <ul style="list-style-type: none"> o Charakteryzuje stan rycerski o Wskazuje różnice między monarchią patrymonialną i monarchią stanową
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca ze schematem (s. 49), ilustracjami, i tekstem źródłowym (s. 51).</p> <p>Drama: uczniowie mogą odegrać scenę hołdu lennego i (lub) pasowania na rycerza. Scenki te uczniowie mogą przygotować w domu (indywidualizacja nauczania i oceniania).</p>	

Temat	Życie codzienne na wsi	
Treści nauczania	wieś we wczesnym średniowieczu, układ przestrzenno-funkcjonalny średniowiecznej wsi, rozwój sposobów uprawy ziemi (gospodarka wypaleniskowa, dwupółwka i trójpółwka), warunki życia na wsi	
Podstawa programowa z historii	<p>11. <i>Spółczesność średniowiecznej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) rozpoznaje typowe instytucje systemu lennego;</p> <p>2) wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie pojęcia kolonizacja (na prawie niemieckim) o Wyjaśnia przyczyny kolonizacji na ziemiach polskich w XIII wieku o Omawia proces lokacji wsi używając pojęć: zasadzka, sołtys, ława, wolnizna, łan o Charakteryzuje sposób uprawy roli zwany trójpółwką o Opisuje warunki życia chłopów w średniowiecznej Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje na mapie zasięg osadnictwa na prawie niemieckim w Polsce w XIII – XIV wieku o Ocenia skutki społeczno – gospodarcze kolonizacji na prawie niemieckim w Polsce
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, schematem (s. 55), ilustracjami i tekstem podręcznika.	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Średniowieczne miasto i jego mieszkańcy	
Treści nauczania	rozwój miast w średniowiecznej Europie, pozycja miasta w systemie feudalnym, układ przestrzenny miasta w średniowieczu, władze miasta, struktura społeczna miasta w średniowieczu (cechy, bractwa, gildie), warunki życia w mieście średniowiecznym, kupcy i ich towary	
Podstawa programowa z historii	<p>11. <i>Spółczesność średniowiecznej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) rozpoznaje typowe instytucje systemu lennego;</p> <p>2) wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;</p> <p>3) charakteryzuje funkcje gospodarcze, polityczne i kulturowe miast w średniowieczu.</p> <p>12. <i>Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;</p> <p>2) porównuje główne elementy kultury rycerskiej i kultury miejskiej;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia proces lokowania miasta na prawie magdeburskim ○ Opisuje wygląd średniowiecznego miasta lokowanego na prawie niemieckim używając pojęć: zasadzca, rada miejska, burmistrz, ława ○ Charakteryzuje warstwy stanu mieszczańskiego ○ Opisuje życie codzienne mieszczan 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje nazwy miast i daty pierwszych lokacji na prawie niemieckim na ziemiach polskich ○ Wymienia główne zadania średniowiecznych cechów ○ Ocenia znaczenie lokacji miejskich w Polsce w XIII i XIV wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem źródłowym (s. 61), infografiką (s. 62 – 63) i ilustracjami. Drama/scenki rodzajowe: uczniowie mogą przygotować na lekcji lub przed nią scenki z życia mieszkańców wsi i miasta w Średniowieczu	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	(indywidualizacja nauczania i oceniania).
--	---

Temat	Kościół w Średniowieczu	
Treści nauczania	rola duchowieństwa w średniowieczu, np. w życiu codziennym wiernych, papieżstwo i sobory, zakony i ich rola w społeczeństwie średniowiecznym, wybitne postacie Kościoła (św. Franciszek z Asyżu, św. Dominik Guzman) i ich wpływ na społeczeństwo, rola duchownych w życiu codziennym średniowiecznych wiernych, pielgrzymi i miejsca święte	
Podstawa programowa z historii	<p>11. <i>Spółeczeństwo średniowiecznej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;</i></p> <p>12. <i>Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje pozycję stanu duchownego w Średniowieczu ○ Wymienia najważniejsze zakony Średniowiecza i charakteryzuje ich zadania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia przy pomocy mapy podział wyznaniowy Europy u schyłku Średniowiecza ○ Ocenia rolę duchowieństwa i Kościoła w Średniowieczu
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, ilustracjami, infografiką (s. 70) i mapą (s. 72)	

Temat	Kultura i nauka wieków średnich
Treści nauczania	uniwersalistyczny charakter kultury średniowiecznej Europy Zachodniej, wpływ pozostałych kręgów cywilizacyjnych na średniowieczną kulturę europejską, średniowieczne wzorce osobowe (asceta, rycerz, władca),

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	edukacja i rola łaciny w średniowieczu, naukowe osiągnięcia średniowiecza i rola uniwersytetów	
Podstawa programowa z historii	<p>11. <i>Spółczesność średniowiecznej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>charakteryzuje funkcje gospodarcze, polityczne i kulturowe miast w średniowieczu.</i></p> <p>12. <i>Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego</i></p> <p>2) <i>porównuje główne elementy kultury rycerskiej i kultury miejskiej;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje cechy charakterystyczne kultury Średniowiecza ○ Charakteryzuje wzorce osobowe ascety, rycerza i władcy ○ Opisuje przebieg turnieju rycerskiego ○ Opisuje etapy kształcenia w Średniowieczu ○ Wymienia nauki wykładane na średniowiecznych uniwersytetach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, na czym polegał uniwersalizm kultury Średniowiecza ○ Charakteryzuje pozycję kobiet w Średniowieczu ○ Wyjaśnia jakie przedmioty tworzyły program siedmiu sztuk wyzwolonych ○ Wyjaśnia, na czym polegała scholastyka ○ Udowadnia, że w Średniowieczu nastąpił rozwój kultury i nauki
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem podręcznika. Uczniowie gromadzą argumenty obalające tezę o zacofaniu i regresie kultury w Średniowieczu.	

Temat	W cieniu kościołów i zamków
Treści nauczania	architektura średniowiecznej Europy, styl romański – cechy charakterystyczne architektury i rzeźby, styl gotycki – cechy charakterystyczne architektury, rzeźby i malarstwa, wpływ pozostałych kręgów kulturowych na architekturę średniowiecznej Europy, malarstwo

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	miniaturowe – zdobnictwo ksiąg średniowiecznych	
Podstawa programowa z historii	<p>12. <i>Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;</i></p> <p>3) <i>rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazując różnice pomiędzy stylem romańskim a stylem gotyckim, z uwzględnieniem przykładów z własnego regionu.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje cechy stylu romańskiego i rozpoznaje typowe budowle w tym stylu ○ Wskazuje cechy stylu gotyckiego i rozpoznaje typowe budowle w tym stylu ○ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Rozpoznaje na mapie Europy najważniejsze zabytki stylu romańskiego i gotyckiego ○ Wskazuje przykłady zabytków architektury i sztuki średniowiecznej w Polsce
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą, ilustracjami i infografiką (s. 79 i 81).</p> <p>Chętni uczniowie mogą przygotować na lekcję prezentacje lub plakaty dotyczące zabytków architektury i sztuki średniowiecznej (indywidualizacja nauczania i oceniania).</p>	

ROZDZIAŁ III: POLSKA I EUROPA W XV WIEKU

Temat	Unia Polski z Litwą
Treści nauczania	Polska po śmierci Kazimierza Wielkiego – panowanie Andegawenów, przywilej koszycki, sytuacja na Litwie przed zawarciem unii z Polską, przyczyny i znaczenie polsko-litewskiej unii w Krewie, znaczenie chrystianizacji Litwy na arenie międzynarodowej, unie w Wilnie i Horodle
Podstawa programowa z historii	<p>15. <i>Polska w dobie unii z Litwą.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia przyczyny i ocenia następstwa unii Polski z Litwą;</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	3) <i>charakteryzuje rozwój uprawnień stanu szlacheckiego.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Podaje daty panowania w Polsce Ludwika Węgierskiego o Wymienia postanowienia przywileju w Koszycach o Odczuje z drzewka genealogicznego związku rodzinne między Piastami, Andegawenami i Jagiellonami o Opisuje okoliczności objęcia tronu w Polsce przez Jadwigę o Podaje datę oraz wymienia postanowienia umowy w Krewie o Wyjaśnia znaczenie pojęć: unia, unia personalna o Wskazuje na mapie państwo polsko - litewskie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez Ludwika Węgierskiego o Wyjaśnia genezę i ocenia znaczenia przywileju w Koszycach o Wyjaśnia genezę unii polsko – litewskiej o Charakteryzuje stosunki między Polską i Litwą na początku XV wieku – wymienia warunki unii w Wilnie i Horodle o Ocenia znaczenie unii polsko – litewskiej dla obydwu państw
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Opcja I: Praca z drzewem genealogicznym, mapą i tekstem źródłowym (s. 93).</p> <p>Opcja II: Mini projekt wykonywany w klasie w grupach – „Polska pod panowaniem dynastii Jagiellonów”. Uczniowie pracują z podręcznikiem lub innymi materiałami nad przygotowaniem plakatu zawierającego najistotniejsze informacje na jeden z wybranych tematów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Unia w Krewie 2. Wielka Wojna z Zakonem Krzyżackim 3. Wojna 13 – letnia 4. Jagiellonie na tronach innych państw 5. „Polska spichlerzem Europy” – rozwój gospodarczy Polski 6. Polityka ostatnich Jagiellonów 7. Unia lubelska – Rzeczpospolita Obojga Narodów 8. Kultura polskiego Odrodzenia <p>Po wykonaniu plakatów, uczniowie prezentują je pozostałym grupom. Każda grupa wysłuchuje prezentacji przedstawicieli grupy i zadaje do nich ewentualne pytania.</p>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Wielka Wojna z Zakonem	
Treści nauczania	przyczyny wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim, przebieg działań zbrojnych – bitwa pod Grunwaldem i jej znaczenie, pierwszy pokój toruński i skutki wielkiej wojny z Krzyżakami, konflikt polsko-krzyżacki na arenie międzynarodowej – postanowienia soboru w Konstancji	
Podstawa programowa z historii	15. <i>Polska w dobie unii z Litwą.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>porządkuje i sytuuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Jagiellonów;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Podaje daty i pełną nazwę wojny z zakonem krzyżackim za panowania Władysława Jagiełły o Podaje datę i opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem o Podaje datę i wymienia postanowienia I pokoju toruńskiego 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Omawia genezę wielkiej wojny z zakonem krzyżackim o Ocenia znaczenie bitwy pod Grunwaldem i I pokoju toruńskiego dla Polaki i Europy o Charakteryzuje konflikt polsko – krzyżacki na soborze w Konstancji i ocenia jego skutki
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z materiałem filmowym (np. dotyczącym współczesnych rekonstrukcji bitwy pod Grunwaldem), praca z mapą i podręcznikiem. Uczniowie zdolni mogą przygotować prezentację na temat soboru w Konstancji i konfliktu polsko – krzyżackiego na soborze. Opcja II: Mini projekt wykonywany w klasie w grupach – „ <i>Polska pod panowaniem dynastii Jagiellonów</i> ”.	

Temat	Nowe potęgi w Europie Wschodniej
Treści nauczania	rozwój terytorialny Polski i Litwy, wzrost znaczenia Moskwy, ekspansja imperium osmańskiego w Europie, zaangażowanie Jagiellonów w konflikt z Turcją – klęska pod Warną, upadek Konstantynopola – przełomowe znaczenie tego wydarzenia
Podstawa programowa z historii	15. <i>Polska w dobie unii z Litwą.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wyjaśnia przyczyny i ocenia następstwa unii Polski z Litwą;</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie państwo Turków Osmańskich ○ Podaje daty unii personalnej Polski i Węgier za panowania Władysława Warneńczyka ○ Podaje datę zdobycia Konstantynopola przez Turków 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia przy pomocy mapy rozwój terytorialny państwa tureckiego ○ Ocenia skutki bitwy pod Warną ○ Charakteryzuje wzrost znaczenia Wielkiego Księstwa Moskiewskiego w XIV i XV wieku ○ Ocenia znaczenie budowy potęgi Turków i Moskwy dla Europy
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, mapą, osią czasu i tekstem źródłowym (s.109)	

Temat	Wojna trzynastoletnia	
Treści nauczania	sytuacja w państwie krzyżackim (znaczenie Związku Pruskiego), okoliczności wybuchu wojny trzynastoletniej – rola miast pruskich, przebieg działań zbrojnych podczas wojny trzynastoletniej, postanowienia drugiego pokoju toruńskiego – zmiany terytorialne i prawne, skutki wojny trzynastoletniej	
Podstawa programowa z historii	15. <i>Polska w dobie unii z Litwą.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>porządkuje i sytuuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Jagiellonów;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje daty i wskazuje bezpośrednią przyczynę wybuchu wojny trzynastoletniej ○ Wskazuje na mapie obszar działań militarnych i najważniejsze bitwy w wojnie trzynastoletniej ○ Wyjaśnia, w jaki sposób działała armia zaciężna ○ Omawia warunki II pokoju toruńskiego i wskazuje na mapie Prusy Królewskie i Prusy Zakonne 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia genezę powstania Związku Pruskiego i jego cele ○ Wskazuje związek między działalnością Związku Pruskiego a wybuchem wojny trzynastoletniej ○ Omawia przebieg działań militarnych oraz wskazuje kierunki działań polskich i krzyżackich ○ Wyjaśnia, na czym polegała przewaga armii zaciężnej nad pospolitym ruszeniem szlachty ○ Wyjaśnia przyczyny klęski zakonu w wojnie z Polską

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	o Ocenia skutki wojny trzynastoletniej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapami, podręcznikiem i tekstem źródłowym (s.114). Opcja II: Mini projekt wykonywany w klasie w grupach – „Polska pod panowaniem dynastii Jagiellonów”.

Temat	Kultura późnego średniowiecza w Polsce	
Treści nauczania	rozkwit kultury polskiej w XIV i XV w., wybitni polscy uczeni średniowiecza i ich dokonania, najważniejsze osiągnięcia polskiej architektury i sztuki gotyckiej, dorobek dziejopisarski Jana Długosza, twórczość rzeźbiarska Wita Stwosza na ziemiach polskich	
Podstawa programowa z historii	12. <i>Kultura materialna i duchowa łacińskiej Europy.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wyjaśnia kulturotwórczą rolę Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa;</i> 3) <i>rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazując różnice pomiędzy stylem romańskim a stylem gotyckim, z uwzględnieniem przykładów z własnego regionu.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje wiek, który nazywa się „złotą polską jesienią średniowiecza” i wyjaśnia znaczenie tej nazwy o Wskazuje i rozpoznaje przykłady architektury gotyckiej w Polsce o Opisuje ołtarz Wita Stwosza w Krakowie o Wymienia nazwiska najwybitniejszych wykładowców Akademii Krakowskiej w XV wieku i charakteryzuje ich dokonania 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia symptomy rozwoju kultury polskiej w XV wieku o Charakteryzuje rozmieszczenie zabytków gotyckich na ziemiach polskich o Wymienia charakterystyczne cechy rzeźby gotyckiej o Udowadnia, że w Polsce w XV wieku rozwijała się kultura stanowa
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą (także interaktywną) oraz z ilustracjami i infografiką (s. 121 – 123), praca z fragmentem filmu (np. ołtarz Wita Stwosza lub inne zabytki kultury późnego średniowiecza).	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ROZDZIAŁ IV: NARODZINY NOWOŻYTEGO ŚWIATA

Temat	Cywilizacje Ameryki	
Treści nauczania	rozwój cywilizacji na kontynencie azjatyckim, osiągnięcia cywilizacyjne średniowiecznych Indii i Chin, cywilizacje Ameryki prekolumbijskiej – Majowie, Aztekowie i Inkowie, osiągnięcia naukowe i techniczne oraz sztuka Majów, Azteków i Inków	
Podstawa programowa z historii	16. <i>Wielkie odkrycia geograficzne.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz dla Nowego Świata.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: ○ Wymienia, wskazuje na mapie i charakteryzuje największe cywilizacje prekolumbijskie	Uczeń: ○ Ocenia poziom rozwoju cywilizacji prekolumbijskich porównując go z poziomem osiągnięć cywilizacji europejskiej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem w grupach – przygotowanie do dramy. Drama – uczniowie w trzech grupach uczestniczą w kongresie cywilizacji amerykańskich prezentując swoje osiągnięcia.	

Temat	Wielkie odkrycia geograficzne	
Treści nauczania	przyczyny odkryć geograficznych – rozwój nauki i techniki europejskiej, sytuacja gospodarcza i społeczna Europy w XV w., utrudnienia w handlu z krajami Dalekiego Wschodu, poszukiwanie morskiej drogi do Indii, odkrycia żeglarzy portugalskich – nawiązanie przez Europejczyków bezpośrednich kontaktów handlowych z Afryką i Indiami, wyprawa Krzysztofa Kolumba i znaczenie odkrycia Ameryki, wyprawa Ferdynanda Magellana dookoła świata	
Podstawa programowa z historii	16. <i>Wielkie odkrycia geograficzne.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>sytytuje w czasie i przestrzeni wyprawy Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy,</i>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>Ferdynanda Magellana oraz sytuuje w przestrzeni posiadłości kolonialne Portugalii i Hiszpanii;</i></p> <p>2) <i>ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz dla Nowego Świata.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, dlaczego Europejczycy zaczęli organizować dalekie podróże morskie ○ Wymienia nazwiska najślynniejszych odkrywców przełomu XV i XVI wieku ○ wskazuje na mapie trasy najważniejszych podróży odkrywczych Europejczyków na przełomie XV i XVI w. ○ Wyjaśnia dlaczego rdzennych mieszkańców Ameryki nazwano Indianami ○ wymienia państwa, które przodowały w odkryciach geograficznych na przełomie XV i XVI w. ○ opisuje w jakich okolicznościach dowiedziono, że Ziemia ma kulisty kształt 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ uzasadnia kluczową rolę wynalazków w rozwoju dalekomorskiej żeglugi ○ wyjaśnia, dlaczego Hiszpania i Portugalia stały się prekursorami odkryć geograficznych na przełomie XV i XVI w. ○ wskazuje na mapie tereny kolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz ocenia znaczenie traktatu w Tordesillas
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, osią czasu i ilustracjami z podręcznika.	

Temat	Skutki odkryć geograficznych
Treści nauczania	podbój Ameryki przez konkwistadorów, układ w Tordesillas - podział stref wpływów pomiędzy Portugalię i Hiszpanię, eksterminacja Indian i zagłada kultur prekolumbijskich, wymiana cywilizacyjna pomiędzy Europą a Ameryką, skutki odkryć geograficznych i europejskiej ekspansji
Podstawa programowa z historii	<p>16. <i>Wielkie odkrycia geograficzne.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>kulturowe Europy oraz dla Nowego Świata.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wymienia nazwiska i opowiada o działaniach konkwistadorów o wylicza towary sprowadzane do Europy z kolonii o wyjaśnia na czym polegał handel w tzw. złotym trójkącie o wskazuje 2 pozytywne i 2 negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych dla Europy i dla ziem nowo odkrytych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia, dlaczego konkwistadorom udało się w krótkim czasie podbić imperia indiańskie w Ameryce o ocenia postępowanie konkwistadorów wobec ludności kolonizowanej o wyjaśnia skąd wzięła się nazwa „Ameryka Łacińska” o ocenia znaczenie posiadania kolonii dla gospodarki państw europejskich o wskazuje pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych dla Europy i ziem nowo odkrytych o zajmuje stanowisko w sprawie oceny skutków wielkich odkryć geograficznych
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem i tekstem źródłowym (s. 144). Selekcja materiału do tabeli prezentującej skutki odkryć geograficznych.	

Temat	Gospodarka w epoce kolonialnej	
Treści nauczania	zmiany w gospodarce europejskiej wywołane kolonializmem, nowe środki płatnicze – weksle i banknoty, kompanie handlowe i ich rola w XVII i na początku XVIII w., powstanie nowych form produkcji – praca nakładcza i manufaktura, początki gospodarki kapitalistycznej, niewolnictwo i jego rola w gospodarce kolonialnej	
Podstawa programowa historii	z 16. <i>Wielkie odkrycia geograficzne.</i> Uczeń: 2) <i>ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz dla Nowego Świata.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia państwa, które włączyły się w kolonizację nowo odkrytych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje konsekwencje rozwoju handlu dalekomorskiego

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o terytoriów o Wyjaśnia czym zajmowały się kompanie handlowe o Wyjaśnia, w jaki sposób produkowano towary w systemie nakładczym i w manufakturze o Wyjaśnia, na czym polegał proces grodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje i ocenia konsekwencje rozwoju gospodarczego w Europie dla podziału Europy na dwa obszary gospodarcze o Wskazuje różnice między systemem cechowym, systemem nakładczym i manufakturą o Wyjaśnia przyczyny i skutki procesu grodzenia w Anglii
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, mapą i tekstem źródłowym (s.149)	

Temat	Kultura Odrodzenia w Europie	
Treści nauczania	rola Włoch w powstaniu i rozwoju renesansu, znaczenie mecenatu dla rozwoju kultury renesansowej, idea humanizmu i nawiązania do antyku, wynalazek druku i jego wpływ na rozpowszechnianie się nowych idei, główne ośrodki renesansu w Europie, działalność i osiągnięcia Leonarda da Vinci, przedstawiciele odrodzenia – Michał Anioł i Erazm z Rotterdamu	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>17. <i>Humanizm i renesans.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia źródła rozwoju kultury renesansu oraz opisuje jej charakterystyczne cechy;</i></p> <p>2) <i>charakteryzuje największe osiągnięcia: Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafaela Santi, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika i Galileusza;</i></p> <p>3) <i>ocenia rolę druku dla upowszechniania idei renesansu oraz rozwoju cywilizacji europejskiej.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie pojęć: odrodzenie (renesans), humanizm, człowiek renesansu, mecenat o wymienia cechy kultury renesansowej o wymienia nazwiska najwybitniejszych przedstawicieli europejskiego renesansu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia dlaczego kultura renesansu narodziła się we Włoszech o wyjaśnia, na czym polegało „odrodzenie” kultury antycznej w czasach renesansu o ocenia znaczenie druku dla rozwoju kultury o charakteryzuje i ocenia twórczość

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o opisuje twórczość Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafaela Santi oraz wymienia ich najwybitniejsze dzieła o podaje nazwisko wynalazcy ruchomej czcionki drukarskiej oraz lokuje ten wynalazek w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> o Erazma z Rotterdamu docenia znaczenie odkrycia dokonanego przez Mikołaja Kopernika
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami i/lub filmem lub prezentacjami przygotowanymi przez nauczyciela lub uczniów. Uczniowie mogą przygotować na lekcję własne prezentacje poświęcone przedstawicielom europejskiego renesansu – indywidualizacja nauczania.	

Temat	Nowe wyznania w Europie	
Treści nauczania	Kościoł na początku XVI w., przyczyny reformacji, twórcy głównych doktryn: Jan Kalwin i Marcin Luter, anglikanizm – przyczyny i przebieg reformacji w Anglii, główne różnice pomiędzy odłamami chrześcijaństwa powstałymi w XVI w., różnice między zbozem protestanckim a świątynią katolicką, przebieg reformacji – dysputy, prześladowania i wojny religijne	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>18. Rozłam w Kościele zachodnim.</p> <p>Uczeń:</p> <p>1) wymienia czynniki, które doprowadziły do rozłamu w Kościele zachodnim;</p> <p>2) opisuje cele i charakteryzuje działalność Marcina Lutra i Jana Kalwina oraz przedstawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie pojęć: reformacja, luteranie, protestanci o Podaje daty wystąpienia Lutra i podpisania pokoju augsburskiego o wyjaśnia, dlaczego Luter wystąpił z krytyką papieżstwa o charakteryzuje główne założenia luteranizmu i kalwinizmu o wymienia różne wyznania protestanckie i omawia przy pomocy mapy ich rozprzestrzenianie się w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o opisuje cele i działania Marcina Lutra o porównuje główne założenia nauki głoszonej przez zwolenników luteranizmu i kalwinizmu oraz przez Kościół katolicki o opisuje wpływ sytuacji społeczno - politycznej w Niemczech na rozwój luteranizmu o ocenia długofalowe znaczenie pokoju augsburskiego o wyjaśnia, dlaczego radykalni

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o przedstawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego o wyjaśnia przyczyny wojen religijnych w Niemczech o wymienia postanowienia pokoju augsburskiego o omawia przebieg wojen religijnych we Francji 	<p>protestanci spotykali się z niechęcią ze strony przedstawicieli innych wyznań</p> <ul style="list-style-type: none"> o ocenia skutki wojen religijnych w Europie o udowadnia wpływ wydarzeń z XVI w. na dzisiejszą sytuację wyznaniową Europy
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, karykaturą (s. 158) i tekstem źródłowym (s. 161). Lekcja daje szansę indywidualizacji nauczania i oceniania. Uczniowie zdolniejsi mogą przygotować dodatkową pracę pisemną: np. „Czego nas uczą wydarzenia, które miały miejsce w Europie w dobie reformacji?”	

Temat	Kontrreformacja	
Treści nauczania	postanowienia soboru trydenckiego, jezuita – cele i sposób działania	
Podstawa programowa z historii	18. Rozłam w Kościele zachodnim. Uczeń: 3) wyjaśnia cele zwołania soboru trydenckiego i wskazuje postanowienia służące wzmocnieniu katolicyzmu.	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia znaczenie pojęć: sobór trydencki, inkwizycja, jezuita, tolerancja religijna, kontrreformacja o wymienia postanowienia soboru trydenckiego o charakteryzuje działania podejmowane przez zakony w celu odbudowy pozycji katolicyzmu o wyjaśnia, które książki znajdowały się w indeksie ksiąg zakazanych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o podaje daty i wyjaśnia cele zwołania soboru trydenckiego o wskazuje postanowienia soboru trydenckiego służące wzmocnieniu katolicyzmu o wskazuje postanowienia soboru trydenckiego odgrywające do dziś ważną rolę o wyjaśnia, dlaczego jezuita byli skuteczni w dziele kontrreformacji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	I etap: Metaplan – „Jaka jest sytuacja Kościoła katolickiego po reformacji?” II etap: Działania Kościoła katolickiego mające na celu odzyskanie	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	utraconych wiernych i ocena ich skuteczności.
--	---

ROZDZIAŁ V: RZECZPOSPOLITA W XVI WIEKU

Temat	Początki demokracji szlacheckiej	
Treści nauczania	przywileje stanowe i przekształcenie się rycerstwa w szlachtę, ekonomiczna podstawa demokracji szlacheckiej, znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> , instytucje demokracji szlacheckiej – sejm walny i sejmiki, reformy związane z ruchem egzekucyjnym	
Podstawa programowa z historii	20. <i>Spółczesność i ustroj Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</i> <i>Uczeń:</i> 1) wymienia instytucje ustrojowe demokracji szlacheckiej i charakteryzuje ich kompetencje;	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia czym były przywileje szlacheckie i ocenia ich znaczenie na podstawie przywileju koszyckiego o podaje datę i omawia postanowienia konstytucji <i>Nihil novi</i> o wyjaśnia, w jaki sposób każdy szlachcic mógł wywierać wpływ na losy państwa i jego politykę o wyjaśnia czym były sejmiki szlacheckie o omawia skład senatu i izby poselskiej oraz podaje datę pierwszego sejm walnego składającego się z dwóch izb o wyjaśnia znaczenie pojęcia : Rzeczpospolita szlachecka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia w jaki sposób szlachta zdobyła przewagę nad innymi stanami w Polsce o ocenia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> dla wzmocnienia pozycji szlachty w Polsce o omawia przebieg sejm walnego i sposób podejmowania decyzji w jego trakcie o wyjaśnia znaczenie pojęcia: demokracja szlachecka
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z osią czasu (s.172 – 173), ilustracjami, tekstem źródłowym (s. 177) i tekstem podręcznika Budowa mapy myślowej: „ <i>Jak Polacy rządili swoim państwem w XVI wieku?</i> ”	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Rozwój gospodarczy Polski	
Treści nauczania	zmiany w handlu europejskim, gospodarcze skutki wojny trzynastoletniej, folwark pańszczyźniany – cele i zasady funkcjonowania, status poszczególnych grup społecznych w gospodarce folwarcznej życie codzienne mieszkańców polskiej wsi w XVI–XVIII w., rola Gdańska w rozwoju gospodarczym Rzeczypospolitej w XVI w.	
Podstawa programowa z historii	15. <i>Polska w dobie unii z Litwą.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>porządkuje i sytuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Jagiellonów;</i> 16. <i>Wielkie odkrycia geograficzne.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz dla Nowego Świata.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: ○ wskazuje przejawy rozwoju gospodarczego na ziemiach polskich w XVI wieku ○ wyjaśnia znaczenie pojęcia: „Polska spichlerzem Europy”	Uczeń: ○ wyjaśnia znaczenie pojęć: folwark, pańszczyzna ○ wyjaśnia przyczyny rozwoju folwarków i wzrostu pańszczyzny w XVI wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami, mapą i tekstem podręcznika Opcja II: Mini projekt wykonywany w klasie w grupach – „Polska pod panowaniem dynastii Jagiellonów”.	

Temat	Czasy Zygmunta Starego
Treści nauczania	Polska i Litwa w unii personalnej, polityka dynastyczna Jagiellonów, panowanie Zygmunta Starego, przyczyny i znaczenie hołdu pruskiego, polityka zagraniczna ostatnich Jagiellonów
Podstawa programowa	19. <i>Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów.</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

z historii	<p>Uczeń:</p> <p>1) ocenia politykę zagraniczną ostatnich Jagiellonów;</p> <p>15. Polska w dobie unii z Litwą.</p> <p>Uczeń:</p> <p>2) porządkuje i sytuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Jagiellonów;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o podaje imiona dwóch ostatnich Jagiellonów oraz datę śmierci ostatniego z nich o wskazuje na mapie sąsiadów Rzeczypospolitej w XVI wieku o omawia postanowienia układu w Wiedniu o omawia postanowienia pokoju z Krzyżakami w 1525 roku potwierdzonego hołdem pruskim (wyjaśnia jego okoliczności) o omawia okoliczności włączenia Mazowsza do Korony o wskazuje na mapie Inflanty oraz wyjaśnia dlaczego to terytorium było powodem konfliktów między Rzeczypospolitą, Moskwą, Danią i Szwecją 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o podaje daty panowania dwóch ostatnich Jagiellonów o ocenia znaczenie pokojowych stosunków między Jagiellonami i cesarzami z dynastii Habsburgów o wyjaśnia przyczyny i skutki wojen z Wielkim Księstwem Moskiewskim w XVI wieku o wskazuje przyczyny ostatniej wojny z zakonem krzyżackim oraz jej daty o ocenia znaczenie zakończenia konfliktu z Krzyżakami o ocenia konsekwencje włączenia się Rzeczypospolitej w wojny o Inflanty
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z mapą, osią czasu i obrazami historycznymi (s. 186 i 188).</p> <p>Opcja II: Mini projekt wykonywany w klasie w grupach – „Polska pod panowaniem dynastii Jagiellonów”.</p>	

Temat	Rzeczpospolita Obojga Narodów
Treści nauczania	Zygmunt August i problem następstwa tronu, pierwsza wojna północna i jej wynik, unia realna polsko-litewska w Lublinie – powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów, skutki unii lubelskiej
Podstawa programowa z historii	<p>19. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów.</p> <p>Uczeń:</p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>1) <i>ocenia politykę zagraniczną ostatnich Jagiellonów;</i></p> <p>2) <i>przedstawia okoliczności zawarcia unii realnej pomiędzy Polską a Litwą i jej główne postanowienia oraz wskazuje na mapie terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę oraz wymienia najważniejsze postanowienia unii lubelskiej ○ wskazuje na mapie terytorium Rzeczypospolitej po unii lubelskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ocenia konsekwencje unii lubelskiej dla dalszych dziejów Rzeczypospolitej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z tekstem źródłowym (s. 192), mapą i obrazem historycznym (s. 191)</p> <p>Opcja II: Mini projekt wykonywany w klasie w grupach – „Polska pod panowaniem dynastii Jagiellonów”.</p>	

Temat	Kultura polskiego odrodzenia	
Treści nauczania	wpływ sytuacji gospodarczej na rozwój polskiej kultury i sztuki w XVI w., oddziaływanie renesansu włoskiego na rozwój polskiego odrodzenia, najwybitniejsze dzieła polskiego renesansu, przedstawiciele odrodzenia w Polsce: Mikołaj Kopernik, Mikołaj Rej, Andrzej Frycz Modrzewski, Jan Kochanowski	
Podstawa programowa historii	<p>19. <i>Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>4) <i>przedstawia największe osiągnięcia piśmiennictwa polskiego epoki renesansu, uwzględniając twórczość Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ podaje 3 dowody na rozwój kultury na ziemiach polskich w XVI wieku ○ wymienia imiona i nazwiska najwybitniejszych pisarzy piszących w polskim języku narodowym w XVI wieku ○ rozpoznaje najważniejsze obiekty sztuki renesansowej na ziemiach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wyjaśnia co oznacza sformułowanie „XVI wiek – złotym wiekiem kultury polskiej”

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	polskich	
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z filmem lub ilustracjami. Lekcja pozwala także na przygotowanie przez uczniów prezentacji (indywidualizacja nauczania i oceniania). Opcja II: Mini projekt wykonywany w klasie w grupach – „Polska pod panowaniem dynastii Jagiellonów”.	

Temat	Kraj wielu wyznań	
Treści nauczania	wieloreligijna tradycja państwa Jagiellonów, rozwój protestantyzmu w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, szkolnictwo protestanckie w Polsce (Raków, Leszno, Gdańsk, Elbląg), bracia polscy i ich zasady wiary, realizacja uchwał soboru trydenckiego w Rzeczypospolitej, działalność Piotra Skargi i Stanisława Hozjusza, unia brzeska i jej skutki, konfederacja warszawska i jej znaczenie, terytorialne rozmieszczenie grup wyznaniowych w Rzeczypospolitej	
Podstawa programowa historii	z <i>19. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów.</i> <i>Uczeń:</i> <i>3) charakteryzuje stosunki wyznaniowe w państwie polsko-litewskim i wyjaśnia ich specyfikę na tle europejskim;</i> <i>20. Społeczeństwo i ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</i> <i>Uczeń:</i> <i>2) wyjaśnia okoliczności uchwalenia oraz główne założenia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o wymienia narodowości zamieszkujące Rzeczypospolitą po unii w 1569 roku o wymienia najważniejsze religie Rzeczypospolitej w XVI wieku o podaje daty i najważniejsze postanowienia zgody sandomierskiej i konfederacji warszawskiej o wymienia działania polskiego Kościoła katolickiego przeciwdziałające skutkom 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Charakteryzuje przy pomocy mapy rozmieszczenie wyznań religijnych na terenie państwa polskiego w XVI wieku o ocenia znaczenie polskiej tolerancji i porównuje ją z stosunkami religijnymi w ówczesnej Europie o ocenia sukcesy kontrreformacji w Polsce

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	reformacji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, tekstem źródłowym (s.204) Praca domowa dla chętnych (indywidualizacja nauczania): <i>Udowodnij, że Rzeczpospolitą XVI wieku słusznie nazywa się „państwem bez stosów”.</i>

Temat	Pierwsi królowie elekcyjni	
Treści nauczania	pierwsze bezkrólewie – przebieg i skutki, elekcja i ucieczka Henryka Walezego, okoliczności wyboru Stefana Batorego na króla Polski, ocena reform przeprowadzonych przez Stefana Batorego, wojna o Inflanty – przebieg i wynik	
Podstawa programowa historii	20. <i>Spółeczeństwo i ustroj Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</i> Uczeń: 1) wymienia instytucje ustrojowe demokracji szlacheckiej i charakteryzuje ich kompetencje; 2) wyjaśnia okoliczności uchwalenia oraz główne założenia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich; 3) przedstawia zasady wolnej elekcji;	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia dlaczego w Polsce wprowadzono zasadę wolnej elekcji ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: elekcja viritim, sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny ○ Podaje datę pierwszej wolnej elekcji ○ Wymienia postanowienia artykułów henrykowskich i pactów conventów ○ Wymienia dwóch pierwszych królów elekcyjnych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: interrex, konfederacje ○ Opisuje przebieg wolnej elekcji w Polsce ○ Porównuje artykuły henrykowskie i pacta conventa oraz ocenia ich rolę w procesie wyboru króla ○ Wskazuje mocne i słabe strony wolnej elekcji w Polsce ○ Charakteryzuje i ocenia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Stefana Batorego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z obrazami historycznymi i tekstem źródłowym,. Rozmowa nauczająca – ocena mocnych i słabych stron wolnej elekcji w Polsce. Praca z podręcznikiem (na lekcji lub w domu) – selekcja materiału do zadania: „Panowanie Stefana Batorego – próba oceny”. Indywidualizacja nauczania i	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	oceniania – uczniowie słabsi wynotowują z podręcznika dokonania i decyzje króla, uczniowie zdolniejsi (lub chętni) oceniają każdą decyzję argumentując ocenę lub piszą całą pracę.
--	--

ROZDZIAŁ VII: WIEK WOJEN

Temat	Angielska monarchia parlamentarna	
Treści nauczania	absolutystyczne rządy Tudorów w Anglii, przyczyny konfliktu między królem a angielskim parlamentem, przebieg i rezultat wojny domowej w Anglii, rola Olivera Cromwella w polityce republiki angielskiej, powrót do monarchii – ustroj monarchii parlamentarnej , podbój Irlandii, uzależnienie Szkocji i powstanie Wielkiej Brytanii	
Podstawa programowa historii	z 22. <i>Formy państwa nowożytnego.</i> <i>Uczeń:</i> 2) wymienia, odwołując się do przykładu Anglii, główne cechy monarchii parlamentarnej; 3) porównuje monarchię parlamentarną z monarchią absolutną, uwzględniając zakres władzy monarszej, prawa i obowiązki poddanych, rolę instytucji stanowych (parlamentu);	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Podaje datę i wyjaśnia okoliczności ogłoszenia w Anglii republiką o Wskazuje cechy charakterystyczne ustroju Anglii w okresie republiki o Podaje datę i wyjaśnia okoliczności restauracji monarchii w Anglii o Wskazuje mocne i słabe strony monarchii parlamentarnej 	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia genezę konfliktu między królem Anglii i parlamentem w XVII wieku o Wyjaśnia znaczenie Habeas Corpus Act i Deklaracji praw narodu angielskiego dla uformowania się w Anglii monarchii parlamentarnej o Porównuje ustroj monarchii parlamentarnej z monarchią absolutną we Francji i ustrojem demokracji szlacheckiej w Polsce
Proponowana metoda/technika	Praca z podręcznikiem i tekstem źródłowym (s. 219).	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pracy na lekcji	Wykonywanie zadania uzupełnienia tabeli porównującej cechy monarchii parlamentarnej, monarchii absolutnej i demokracji szlacheckiej (uczniowie porównują sposób wyboru króla i jego kompetencje, prawa i obowiązki poddanych oraz zakres władzy parlamentu).
-----------------	--

Temat	Monarchia absolutna we Francji	
Treści nauczania	rola kardynała Richelieu w kształtowaniu monarchii absolutnej we Francji, monarchia absolutna na przykładzie panowania Ludwika XIV, merkantylizm i jego znaczenie dla gospodarki państwa, wpływ władzy absolutnej na rozwój nauki, kultury i architektury	
Podstawa programowa z historii	22. <i>Formy państwa nowożytnego.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>charakteryzuje, na przykładzie Francji Ludwika XIV, ustrój monarchii absolutnej;</i> 3) <i>porównuje monarchię parlamentarną z monarchią absolutną, uwzględniając zakres władzy monarszej, prawa i obowiązki poddanych, rolę instytucji stanowych (parlamentu);</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie pojęcia absolutyzm o Charakteryzuje zakres władzy króla Ludwika XIV o Wyjaśnia znaczenie słów: „Państwo to ja” 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia, w jaki sposób uformowała się we Francji monarchia absolutna o Wskazuje mocne i słabe strony monarchii absolutnej odwołując się do panowania Ludwika XIV o Porównuje ustrój monarchii parlamentarnej z monarchią absolutną we Francji i ustrojem demokracji szlacheckiej w Polsce
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem i tekstem źródłowym (s. 222). Wykonywanie zadania uzupełnienia tabeli porównującej cechy monarchii parlamentarnej, monarchii absolutnej i demokracji szlacheckiej (uczniowie porównują sposób wyboru króla i jego kompetencje, prawa i obowiązki poddanych oraz zakres władzy parlamentu).	

Temat	Początki rządów Wazów
--------------	------------------------------

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Treści nauczania	panowanie Zygmunta III Wazy – polityka wewnętrzna i zewnętrzna, konflikt o tron, bitwa pod Byczyną, rokosz Zebrzydowskiego, wojna ze Szwecją w I poł. XVII wieku, technika walki polskiej husarii	
Podstawa programowa z historii	<p>22. <i>Formy państwa nowożytnego.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>4) <i>wyjaśnia, na czym polegała specyfika ustroju Rzeczypospolitej Obojga Narodów na tle Europy.</i></p> <p>21. <i>Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII w.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Turcją i Rosją;</i></p> <p>3) <i>ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne następstwa wojen w XVII w.;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Przy pomocy drzewa genealogicznego skazuje związki rodzinne między dynastią Wazów i Jagiellonów o Podaje datę wyboru na tron w Polsce Zygmunta III Wazy o Wyjaśnia znaczenie pojęcia rokosz o Wskazuje przyczyny wojny ze Szwecją w I poł. XVII wieku o Wskazuje na mapie obszar działań wojennych w konflikcie ze Szwecją w I poł. XVII wieku o Wskazuje na mapie Kircholm i podaje datę tej bitwy o Wyjaśnia sposób walki husarii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia okoliczności i ocenia znaczenie podwójnej elekcji w 1587 roku o Omawia przebieg rokoszu Zebrzydowskiego i ocenia jego znaczenie dla pozycji króla w Polsce o Charakteryzuje przebieg wojny polsko – szwedzkiej w I poł. XVII wieku o Podaje postanowienia rozejmów w Starym Targu i Sztumskiej Wsi oraz ocenia ich znaczenie dla Rzeczypospolitej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, mapą, ilustracjami i infografiką (s. 228 - 229).</p> <p>Przygotowywanie tabeli: <i>Wojny Rzeczypospolitej w XVII wieku.</i> Uczeń wpisuje do tabeli informacje o czasie trwania wojny, królu, który w tym okresie panował w Polsce, przyczynach wojny i jej skutkach.</p>	

Temat	Konflikty z Rosją i Turcją
--------------	-----------------------------------

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Treści nauczania	panowanie Zygmunta III Wazy – polityka zewnętrzna, dymitriady i ich skutki dla stosunków polsko-rosyjskich, wojna z Turcją	
Podstawa programowa z historii	21. <i>Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII w.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Turcją i Rosją;</i> 3) <i>ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne następstwa wojen w XVII w.;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia kim był Dymitr Samozwaniec oraz czym były dymitriady ○ Wskazuje na mapie zasięg działań wojennych z Rosją i Turcją w I poł. XVII wieku ○ Wskazuje na mapie i podaje daty bitew pod Kłuszynem, Cecorą i Chocimiem ○ Wymienia postanowienia pokoju w Polanowie i pokoju pod Chocimiem 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przyczyny wojen z Rosją i Turcją w I poł. XVII wieku ○ Charakteryzuje przebieg działań militarnych z Rosją i Turcją w I poł. XVII wieku ○ Ocenia skutki wojen z Rosją i Turcją w I poł. XVII wieku ○ Ocenia dokonania najwybitniejszych polskich dowódców w XVII wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, mapą i tekstem źródłowym (s. 232) Drzewo decyzyjne: „ <i>W jaki sposób zareagować na kryzys wewnętrzny w Rosji na początku XVII wieku?</i> ” Przygotowywanie tabeli: <i>Wojny Rzeczypospolitej w XVII wieku</i> . Uczeń wpisuje do tabeli informacje o czasie trwania wojny, królu, który w tym okresie panował w Polsce, przyczynach wojny i jej skutkach.	

Temat	Powstanie kozackie
Treści nauczania	konflikt polsko-turecki w pierwszej połowie XVII w. (bitwy pod Cecorą i Chocimiem), Kozacy i ich pozycja w Rzeczypospolitej, powstanie Chmielnickiego, interwencja rosyjska na Ukrainie, zakończenie konfliktu polsko-rosyjskiego – podział Ukrainy, skutki wojny domowej na Ukrainie
Podstawa programowa z historii	21. <i>Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII w.</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Turcją i Rosją;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny, cele i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie;</p> <p>3) ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne następstwa wojen w XVII w.;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia, kim byli kozacy i wskazuje na mapie ich siedziby ○ Wyjaśnia, czym był rejestr kozacki ○ Podaje datę wybuchu powstania Chmielnickiego i wymienia jego cele ○ Wskazuje na mapie zasięg walk na Ukrainie w powstaniu Chmielnickiego ○ Wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew w powstaniu Chmielnickiego ○ Podaje datę oraz omawia postanowienia ugody w Perejaśławiu ○ Wskazuje na mapie zmiany terytorialne po rozejmie w Andruszowie 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje społeczne, narodowościowe, religijne i polityczne przyczyny konfliktu na Ukrainie ○ Charakteryzuje przebieg działań wojennych w powstaniu Chmielnickiego ○ Wyjaśnia przyczyny i ocenia konsekwencje interwencji Rosji w konflikt na Ukrainie ○ Ocenia znaczenie ugody w Hadziaczu ○ Ocenia skutki powstania na Ukrainie i wojny z Rosją w II poł. XVII wieku
	Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, mapą i tekstem źródłowym (s.237)</p> <p>Przygotowywanie tabeli: <i>Wojny Rzeczypospolitej w XVII wieku</i>. Uczeń wpisuje do tabeli informacje o czasie trwania wojny, królu, który w tym okresie panował w Polsce, przyczynach wojny i jej skutkach.</p>

Temat	Potop szwedzki
Treści nauczania	przyczyny najazdu szwedzkiego, potop szwedzki – przyczyny zwycięstw Szwedów, wojna partyzancka, śluby lwowskie Jana Kazimierza, uniezależnienie się Prus, pokój w Oliwie
Podstawa programowa z historii	<p>21. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII w.</p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Turcją i</p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>Rosją;</i></p> <p>3) <i>ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne następstwa wojen w XVII w.;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia przyczyny najazdu Szwedów na Rzeczpospolitą w II poł. XVII wieku ○ Podaje daty oraz wyjaśnia znaczenie pojęcia: „potop szwedzki” ○ wskazuje na mapie zasięg wpływów szwedzkich w okresie potopu ○ Opisuje przebieg obrony Częstochowy w okresie potopu szwedzkiego ○ Rozpoznaje dokonania Stefana Czarnieckiego ○ Podaje datę i warunki pokoju w Oliwie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny sukcesu i porażki Szwedów w podboju Rzeczpospolitej ○ Wskazuje na mapie Prusy Książęce oraz ocenia skutki traktatów welawsko - bydgoskich ○ Ocenia skutki „potopu szwedzkiego”
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z filmem – fragment filmu „Potop”</p> <p>Praca z podręcznikiem, mapą i tekstem źródłowym (s. 244)</p> <p>Przygotowywanie tabeli: <i>Wojny Rzeczpospolitej w XVII wieku</i>. Uczeń wpisuje do tabeli informacje o czasie trwania wojny, królu, który w tym okresie panował w Polsce, przyczynach wojny i jej skutkach.</p>	

Temat	Kryzys Rzeczpospolitej w II poł. XVII wieku
Treści nauczania	rokosz Lubomirskiego i jego skutki, konflikt polsko-turecki w II połowie XVII w., polityka Jana III Sobieskiego, znaczenie bitwy pod Wiedniem dla Europy, skutki XVII-wiecznych wojen toczonych przez Rzeczpospolitą, kryzys wewnętrzny Rzeczpospolitej w II poł. XVII wieku, liberum veto
Podstawa programowa z historii	<p>21. <i>Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII w.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne następstwa wojen w XVII w.;</i></p> <p>4) <i>wyjaśnia przyczyny i wskazuje przejawy kryzysu politycznego i społeczno-</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>gospodarczego Rzeczypospolitej w II połowie XVII w.</i></p> <p><i>22. Formy państwa nowożytnego.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>4) wyjaśnia, na czym polegała specyfika ustroju Rzeczypospolitej Obojga Narodów na tle Europy.</i></p> <p><i>20. Społeczeństwo i ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>4) ocenia charakter zmian systemu polityczno-ustrojowego Rzeczypospolitej w XVII w.;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przyczyny wojny z Turcją w II poł. XVII wieku ○ Wymienia warunki traktatu w Buczaczu ○ Wskazuje na mapie: Kamieniec Podolski, Chocim, ziemie przyłączone do Turcji po traktacie w Buczaczu ○ Podaje datę oraz omawia przebieg bitwy pod Wiedniem („odsieczy wiedeńskiej”) ○ Wskazuje przejawy kryzysu społeczno – gospodarczego Rzeczypospolitej w II poł. XVII wieku ○ Wskazuje przejawy kryzysu politycznego w Rzeczypospolitej II poł. XVII wieku ○ Wyjaśnia warunki oraz przejawy wzrostu wpływów magnatów w II poł. XVII wieku 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia dlaczego szlachta nazwała traktat w Buczaczu „hańbiącym traktatem” ○ Wskazuje związek między wojną z Turcją a wynikami elekcji w 1674 roku ○ Ocenia znaczenie :odsieczy Wiednia” dla Rzeczypospolitej ○ Wymienia skutki wojen z Turcją w II poł. XVII wieku ○ Ocenia znaczenie kryzysu politycznego i społeczno – gospodarczego dla Rzeczypospolitej i jej pozycji w Europie ○ Wnioskuje o możliwych konsekwencjach kryzysu wewnętrznego w Rzeczypospolitej ○ Wyjaśnienia znaczenie pojęcia „oligarchia magnacka”
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z filmem – fragmenty filmu „Odsiecz wiedeńska”.</p> <p>Praca z podręcznikiem, mapą, tekstem źródłowym (s. 250)</p> <p>Przygotowywanie tabeli: <i>Wojny Rzeczypospolitej w XVII wieku</i>. Uczeń wpisuje do tabeli informacje o czasie trwania wojny, królu, który w tym okresie panował w Polsce, przyczynach wojny i jej skutkach.</p>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Metaplan: <i>Rzeczpospolita pod koniec XVII wieku.</i></p> <p>Zadanie domowe dla zdolnych uczniów (indywidualizacja nauczania i oceniania) – rozprawka: „<i>Udowodnij, że upadek Polski rozpoczął się już w II poł. XVII wieku.</i>”</p>
--	---

Temat	Kultura baroku i sarmatyzm	
Treści nauczania	geneza i cechy charakterystyczne kultury baroku, barokowy pałac na przykładzie Wersalu, sztuka i literatura barokowa w Polsce, cechy kultury sarmackiej i konsekwencje poglądów sarmackich dla Rzeczpospolitej	
Podstawa programowa z historii	<p>20. <i>Spółczesność i ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>4) <i>ocenia charakter zmian systemu polityczno-ustrojowego Rzeczypospolitej w XVII w.;</i></p> <p>5) <i>rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury baroku, odwołując się do przykładów architektury i sztuki we własnym regionie.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Rozpoznaje cechy charakterystyczne architektury i rzeźby barokowej ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: Sarmaci, kultura sarmacka, złota wolność szlachecka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przykłady sztuki barokowej w Polsce ○ Wskazuje cechy charakterystyczne i nazwiska najwybitniejszych przedstawicieli literatury barokowej w Polsce ○ Charakteryzuje przekonania Sarmatów ○ Ocenia znaczenie „złotej wolności szlacheckiej” dla możliwych prób wzmocnienia Rzeczypospolitej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami, infografiką (s. 255), filmem (pałac w Wersalu) i tekstem źródłowym (s. 258).	

KLASA III

POLSKA I EUROPA W CZASACH OŚWIECENIA

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Oświecenie w Europie	
Treści nauczania	rozwój nauki i techniki w XVII i XVIII w., wybitni uczeni oświecenia (Wolter, Franklin, Rousseau), rozkwit oświeceniowej filozofii, znaczenie „Wielkiej encyklopedii francuskiej” dla rozwoju nauki i oświaty, krytyka religii i Kościoła – deizm i ateizm, powstanie organizacji wolnomularskich, początek naukowych badań historycznych	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>23. Europa w XVIII w.</p> <p>Uczeń:</p> <p>1) wymienia idee oświecenia i rozpoznaje je w nauce, literaturze, architekturze i sztuce;</p> <p>2) charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy Monteskiusza i zasadę umowy społecznej Rousseau;</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie pojęcia oświecenie i podaje jego ramy czasowe o Wskazuje najważniejsze cechy epoki oświecenia o Wymienia imiona i nazwiska najśłynniejszych filozofów oświecenia oraz ich największe osiągnięcia o Porównuje poglądy deistów i ateistów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie określeń: wiek rozumu, wiek filozofów, epoka świateł o Ocenia znaczenie wydania Wielkiej Encyklopedii Francuskiej o Omawia działalność najważniejszych filozofów XVIII wieku – Woltera, Rousseau i Monteskiusza o Wyjaśnia koncepcję umowy społecznej i trójpodziału władzy oraz ocenia ich znaczenie o Wskazuje konsekwencje upowszechniania się poglądów krytycznych wobec państwa i Kościoła
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, ilustracjami, osią czasu. Praca z prezentacjami przygotowanymi na lekcję przez uczniów poświęconymi wybitnym jednostkom europejskiego Oświecenia (indywidualizacja nauczania i oceniania).	

Temat	Nowe potęgi europejskie
--------------	--------------------------------

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Treści nauczania	zmiana układu sił w XVIII-wiecznej Europie, reformy Piotra I – rozwój armii, administracji i floty, zmiany kulturowo-obyczajowe w Rosji, absolutyzm oświecony w Austrii – reformy Marii Teresy i Józefa II, rozkwit militarny i gospodarczy Prus za Fryderyka Wilhelma I i Fryderyka II	
Podstawa programowa z historii	23. <i>Europa w XVIII w.</i> <i>Uczeń:</i> 3) <i>porównuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Rosji i Austrii.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia na czym polegał absolutyzm oświecony oraz podaje imiona najsympatyczniejszych władców oświeconych XVIII wieku o Wskazuje najważniejsze reformy oświeceniowe wprowadzane przez władców w XVIII wieku o Wskazuje na mapie terytorium Rosji, Prus i Austrii w II poł. XVIII wieku 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Przedstawia i porównuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Austrii i Rosji o Wskazuje skutki reform oświeceniowych w Rosji, Prusach i Austrii dla nowego układu sił w Europie i dla Rzeczypospolitej o Charakteryzuje rozwój terytorialny Rosji, Prus i Austrii w XV – XVIII wieku i wnioskuje o jego konsekwencjach
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem podręcznika, mapami, tekstem źródłowym (s. 17), źródłem statystycznym (s. 18) i ilustracjami.	

Temat	Rzeczpospolita za panowania Wettinów
Treści nauczania	unia polsko-saska i jej skutki, wielka wojna północna i wojna domowa w Polsce, reformy sejmu niemego i wzrost zależności Polski od sąsiadów, charakterystyka oraz skutki rządów Augusta II i Augusta III
Podstawa programowa z historii	24. <i>Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVIII w.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>przedstawia przyczyny i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich;</i> 2) <i>wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.;</i> 3) <i>charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Konarskiego i</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>Stanisława Leszczyńskiego oraz dostrzega przejawy ożywienia w gospodarce i kulturze czasów saskich.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia imiona i daty panowania królów z dynastii saskiej ○ Wskazuje na mapie Saksonię ○ Omawia rolę cara rosyjskiego w sporze między Augustem II i Stanisławem Leszczyńskim o tron polski ○ Podaje datę i postanowienia Sejmu Niemego ○ Podaje datę i wyjaśnia postanowienia traktatu „trzech czarnych orłów” ○ Omawia konsekwencje rozdwojonej elekcji w 1733 roku ○ Wyjaśnia znaczenie sformułowań: „od Sasa do Lasa” i „za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa”, „Polska nierządem stoi” ○ Wymienia przejawy kryzysu wewnętrznego w Rzeczypospolitej XVIII wieku 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie wojny północnej, Sejmu Niemego i traktatu „trzech czarnych orłów” dla pozycji międzynarodowej państwa polskiego ○ Omawia zmianę położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII wieku ○ Wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa polskiego w XVIII wieku ○ Charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Leszczyńskiego ○ Wskazuje przykłady ożywienia gospodarczego i kulturalnego w czasach saskich
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, tekstem źródłowym (s. 27), analiza SWOT: „Rzeczpospolita za panowania Sasów”.	

Temat	Ostatni król elekcyjny
Treści nauczania	okoliczności dojścia do władzy Stanisława Augusta Poniatowskiego, reformy sejmu konwokacyjnego, konfederacja barska – program i przebieg walk z wojskami rosyjskimi, okoliczności i przyczyny pierwszego rozbioru Polski, reformy sejmu rozbiorowego
Podstawa programowa z historii	27. <i>Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII w.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>sytuuje w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>terytorialne po każdym rozbiore;</i></p> <p><i>26. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>1) przedstawia okoliczności powstania, zadania i osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę ostatniej wolnej elekcji i I rozbioru Polski ○ Wyjaśnia, kim był Stanisław August Poniatowski i czym była „Familia” ○ Wskazuje związki przyczynowo – skutkowe między wydarzeniami w latach 1764 – 1772 ○ Wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w I rozbiore ○ Omawia i ocenia postawę Tadeusza Rejtana w trakcie sejmku rozbiorowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia okoliczności wyboru na tron Stanisława Augusta Poniatowskiego ○ Ocenia znaczenie pierwszych reform w okresie panowania nowego króla ○ Omawia przebieg wydarzeń w Rzeczpospolitej w latach 1764 – 1772 ○ Wyjaśnia czym była konfederacja barska i jakie były jej cele
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rybi szkielet: <i>Geneza I rozbioru Rzeczpospolitej.</i></p> <p>Praca z mapą, ilustracjami, tekstem podręcznika, tekstem źródłowym (s.31) i osią czasu, obrazem historycznym (s. 32)</p> <p><i>Zadanie domowe: Napisz wystąpienie, jakie wygłosił(a)byś jako poseł na sejmie rozbiorowym w 1773 roku. Zajmij w nim stanowisko w sprawie rozbioru Polski.</i></p>	

Temat	Oświecenie w Rzeczypospolitej
Treści nauczania	ożywienie gospodarcze i kulturalne Rzeczypospolitej po I rozbiore, powstanie Collegium Nobilium, idee oświeceniowe w polityce króla, rozwój szkolnictwa, działalność Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie, rozwój literatury i sztuki w Rzeczypospolitej po I rozbiore
Podstawa programowa z historii	<p><i>24. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVIII w.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>3) charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Konarskiego i</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>Stanisława Leszczyńskiego oraz dostrzega przejawy ożywienia w gospodarce i kulturze czasów saskich.</i></p> <p><i>26. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>1) przedstawia okoliczności powstania, zadania i osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej;</i></p> <p><i>4) rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia i charakteryzuje przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Oświecenie w Rzeczpospolitej	
	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje dowody na gospodarcze i kulturalne ożywienie w Rzeczpospolitej po I rozbiore ○ Podaje datę powołania Komisji Edukacji Narodowej i omawia jej zadania ○ Podaje nazwiska najwybitniejszych twórców polskiego oświecenia oraz wymienia ich dokonania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Konarskiego ○ Charakteryzuje rozwój szkolnictwa w Rzeczpospolitej po I rozbiore i ocenia jego znaczenie ○ Wyjaśnia, dlaczego okres ożywienia kulturalnego w Rzeczpospolitej w II poł. XVIII wieku nazywa się „oświeceniem stanisławowskim”

ROZDZIAŁ II: CZAS WIELKICH ZMIAN

Temat	Powstanie Stanów Zjednoczonych
Treści nauczania	osadnictwo europejskie w Ameryce Północnej, konflikt pomiędzy władzami brytyjskimi a mieszkańcami trzynastu kolonii amerykańskich, Deklaracja Niepodległości Stanów Zjednoczonych, przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych, Konstytucja Stanów Zjednoczonych, Polacy w wojnie o

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	niepodległość Stanów Zjednoczonych	
Podstawa programowa historii z	25. <i>Bunt poddanych – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>przedstawia przyczyny i następstwa wojny o niepodległość;</i> 2) <i>ocenia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych;</i> 3) <i>wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych i wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie 13 kolonii założycielskich USA ○ Omawia rozwój gospodarczy i społeczny kolonii w XVIII wieku ○ Wymienia 2 przyczyny niezadowolenia mieszkańców kolonii brytyjskich w II poł. XVIII wieku ○ Podaje rok oraz wyjaśnia na czym polegało „bostońskie picie herbaty” ○ Podaje rok wydania oraz wyjaśnia, czym była deklaracja niepodległości ○ Omawia skutki wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych ○ Podaje nazwiska Polaków zasłużonych w wojnie o niepodległość USA ○ Podaje datę uchwalenia oraz wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji USA 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny buntu kolonii brytyjskich przeciwko metropolii ○ Wskazuje przykłady działań podejmowanych przez mieszkańców kolonii brytyjskich w obronie swych interesów ○ Wskazuje związek między działaniami mieszkańców kolonii a wybuchem wojny o niepodległość ○ Podaje daty oraz omawia krótko przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych ○ Charakteryzuje wkład Polaków w zwycięstwo Amerykanów w wojnie o niepodległość ○ Wskazuje w ustroju USA realizację zasady trójpodziału władzy oraz formy władzy, które przetrwały do dziś
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, ilustracjami, tekstem źródłowym (s.52) i zestawami źródeł (s. 51 i 53) Zadanie dla chętnych (najzdolniejszych): Zadania towarzyszące źródłom na stronach 51 i 53. Zadanie dla chętnych: Przygotowanie informacji o święcie niepodległości USA 4 lipca (np. fragment reportażu telewizyjnego o obchodach Dnia Niepodległości). Ostatnie zadanie można zadać uczniowi przed wakacjami, aby 4 lipca mógł nagrać	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	lub zgromadzić źródła konieczne do prezentacji.
--	---

Temat	Rewolucja Francuska	
Treści nauczania	sytuacja ekonomiczna i społeczno-polityczna Francji pod rządami Ludwika XVI, bezpośrednie i pośrednie przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej, wybuch rewolucji francuskiej (zdobycie Bastylii), ogłoszenie Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela oraz konstytucji	
Podstawa programowa historii	z 28. <i>Rewolucja francuska.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej skutki;</i> 3) <i>opisuje główne zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Charakteryzuje podział stanowy społeczeństwa stanowego w przededniu rewolucji o Umieszcza na osi czasu najważniejsze wydarzenia okresu rewolucji francuskiej o Podaje datę szturm na Bastylię i wyjaśnia, dlaczego jej zdobycie stało się symbolem rewolucji francuskiej o Podaje datę i wymienia najważniejsze postanowienia Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela oraz Konstytucji z 1791 roku 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje gospodarcze, społeczne, polityczne, ideologiczne przyczyny rewolucji francuskiej o Wyjaśnia związek między zwołaniem i obradami Stanów Generalnych a początkiem rewolucji francuskiej o Ocenia znaczenie Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela oraz Konstytucji z 1791 roku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z osią czasu, ilustracjami, źródłami statystycznymi i karykaturą z podręcznika (s. 57), tekstem źródłowym (s. 60). Zadanie dla chętnych: Przygotowanie informacji o Bastylii i jej zdobyciu, o francuskich symbolach narodowych z okresu rewolucji, o uroczystych obchodach wybuchu rewolucji w dniu 14 lipca (np. fragment reportażu telewizyjnego o święcie narodowym we Francji). Ostatnie zadanie można zadać uczniowi przed wakacjami, aby 14 lipca mógł nagrać lub zgromadzić źródła konieczne do prezentacji.	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Republika Francuska	
Treści nauczania	reformy społeczne związane z rewolucją francuską, obalenie monarchii we Francji, najważniejsze frakcje polityczne rewolucji francuskiej, dyktatura jakobinów i skutki terroru rewolucyjnego, upadek jakobinów i powstrzymanie radykalizmu społecznego rewolucji	
Podstawa programowa z historii	28. <i>Rewolucja francuska.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej skutki;</i> 2) <i>wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Podaje datę zniesienia we Francji monarchii oraz opisuje dalsze losy Ludwika XVI o Charakteryzuje dyktaturę Jakobinów i okres terroru rewolucyjnego o Podaje datę obalenia rządów Jakobinów 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Charakteryzuje przyczyny ogłoszenia Francji republiką o Porównuje poglądy polityczne członków Konwentu Narodowego i odnajduje ich odpowiedniki we współczesnych parlamentach o Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne skutki stracenia Ludwika XVI o Wyjaśnia genezę dojścia do władzy jakobinów i umieszcza w czasie ich rządy o Ocenia metody stosowane przez Jakobinów i skutki ich rządów
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Jigsaw – puzzle: uczniowie w zespołach opracowują jedno z zadań (obalenie monarchii, podziały polityczne w Konwencie Narodowym, stracenie Ludwika XVI, dyktatura Jakobinów, przewrót termidoriański), a następnie zmieniają grupy i uczą swoich kolegów. Na koniec wszyscy uczniowie wypełniają test – powtórkę. Zadanie dla chętnych (indywidualizacja nauczania i oceniania): <i>Zajmij stanowisko w sporze o ocenę rewolucji francuskiej.</i>	

Temat	Sejm Wielki
Treści nauczania	charakterystyka polskich stronnictw politycznych w II połowie XVIII w., program reform Sejmu Wielkiego, okoliczności uchwalenia i treść Konstytucji 3 maja, próba

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	wprowadzenia reform i konfederacja targowicka, wojna w obronie Konstytucji, II rozbiór Polski i sejm rozbiorowy	
Podstawa programowa z historii	<p>26. <i>Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>sytuuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego oraz uchwalenie Konstytucji 3 maja; wymienia reformy Sejmu Wielkiego oraz postanowienia Konstytucji 3 maja;</i></p> <p>3) <i>wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocenia jej następstwa;</i></p> <p>27. <i>Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII w.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>sytuuje w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne po każdym rozbiorze;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Podaje daty trwania Sejmu Wielkiego oraz wyjaśnia sens nazwy sejmu o Wymienia postanowienia ustawy o sejmikach i ustawy o miastach królewskich o Podaje datę uchwalenia Konstytucji 3 maja i wymienia jej najważniejsze postanowienia o Podaje datę i omawia przyczyny i skutki konfederacji targowickiej o Omawia okoliczności ustanowienia orderu virtuti militari o Wskazuje bezpośrednie przyczyny II rozbioru Polski o Podaje datę II rozbioru Polski oraz wskazuje na mapie ziemie zabrane Polsce w trakcie rozbioru 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia genezę (okoliczności) zwołania Sejmu Wielkiego o Wymienia ugrupowania (stronnictwa) na Sejmie Wielkim i charakteryzuje ich program o Wymienia nazwiska najważniejszych autorów reform ustrojowych na Sejmie Wielkim o Ocenia znaczenie ustawy o sejmikach i ustawy o miastach królewskich o Ocenia znaczenie dzieła Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 Maja o Omawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 Maja
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, schematem (s.67), mapą i tekstem źródłowym (s. 69)</p> <p>Zadanie (indywidualizacja nauczania i oceniania):</p> <p>Dla słabszych uczniów: <i>Napisz plan przebiegu Sejmu Wielkiego.</i></p> <p>Dla najzdolniejszych uczniów: <i>Napisz rozprawkę: „Sejm Wielki próbą ratowania</i></p>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	Rzeczpospolitej”.
--	-------------------

Temat	Upadek Rzeczpospolitej	
Treści nauczania	wybuch powstania kościuszkowskiego, znaczenie Uniwersału połanieckiego i przyczyny jego ograniczonego znaczenia, przebieg powstania kościuszkowskiego i źródła jego klęski, upadek powstania kościuszkowskiego i trzeci rozbiór Polski	
Podstawa programowa z historii	27. <i>Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII w.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>sytytuje w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne po każdym rozbiorze;</i> 2) <i>przedstawia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego;</i> 3) <i>rozdziela wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: insurekcja kościuszkowska oraz podaje datę jej wybuchu ○ Ocenia znaczenie bitwy pod Racławicami ○ Wskazuje bezpośrednio przyczyny III rozbioru Polski ○ Podaje datę III rozbioru Polski oraz wskazuje na mapie ziemie zabrane Polsce w trakcie rozbioru 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia genezę, przebieg i skutki powstania kościuszkowskiego ○ Wymienia postanowienia i ocenia znaczenie uniwersału połanieckiego ○ Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej ○ Zajmuje stanowisko w sporze o przyczyny rozbiorów Polski
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z osią czasu, mapą, ilustracjami i tekstem podręcznika. Dyskusja: <i>Dlaczego Polska przestała istnieć?</i>	

Temat	Pierwsze konstytucje
Treści nauczania	konstytucja amerykańska, Konstytucja 3 maja, konstytucja francuska z 3 września 1791 r., podział władzy na ustawodawczą, sądowniczą i wykonawczą – Monteskiuszowski trójpodział i kompetencje organów władzy, idee oświeceniowe zawarte w konstytucjach

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

<p>Podstawa programowa z historii</p>	<p>23. <i>Europa w XVIII w.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy Monteskiusza i zasadę umowy społecznej Rousseau;</i></p> <p>25. <i>Bunt poddanych – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych i wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy.</i></p> <p>26. <i>Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>sytuuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego oraz uchwalenie Konstytucji 3 maja; wymienia reformy Sejmu Wielkiego oraz postanowienia Konstytucji 3 maja;</i></p> <p>28. <i>Rewolucja francuska.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej skutki;</i></p>	
<p>Oczekiwane osiągnięcia ucznia</p>	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia konstytucja ○ Podaje daty uchwalenia Konstytucji USA, Konstytucji majowej i Konstytucji francuskiej z 1791 roku ○ Omawia okoliczności uchwalenia każdej z konstytucji ○ Odnajduje w każdej z konstytucji zasady oświeceniowe 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Porównuje postanowienia trzech konstytucji ○ Ocenia znaczenie każdej z trzech konstytucji
<p>Proponowana metoda/technika pracy na lekcji</p>	<p>Praca z tekstami źródłowymi (fragmenty konstytucji s. 79, 81 i 83) – analiza porównawcza trzech konstytucji.</p>	

ROZDZIAŁ III: EUROPA OD NAPOLEONA DO WIOSNY LUDÓW

Temat	Od konsulatu do cesarstwa	
Treści nauczania	dzieje kariery wojskowej i politycznej Napoleona Bonapartego, przejęcie władzy przez Napoleona, relacje Francji z mocarstwami europejskimi i krajami zależnymi, reformy wewnętrzne we Francji w czasach Napoleona, okoliczności wybuchu wojny francusko-rosyjskiej, przebieg i przyczyny klęski armii Napoleona w Rosji, skutki nieudanej wyprawy przeciw Rosji, bitwa pod Lipskiem i upadek Cesarstwa Francuskiego	
Podstawa programowa historii z	29. <i>Epoka napoleońska.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>opisuje zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Podaje daty rządów Napoleona we Francji oraz umieszcza na osi czasu najważniejsze wydarzenia epoki napoleońskiej o Wymienia najważniejsze etapy kariery wojskowej i politycznej Napoleona o Wskazuje na mapie kierunki ekspansji Francji napoleońskiej w latach 1799 – 1814 oraz najważniejsze bitwy epoki o Podaje datę i opisuje przebieg wyprawy Napoleona na Moskwę 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Charakteryzuje proces przejęcia władzy przez Napoleona o Wymienia i ocenia znaczenie najważniejszych reform przeprowadzonych we Francji w okresie rządów Napoleona o Opisuje przebieg wojen napoleońskich o Wskazuje na mapie obszary włączone do Francji i zależne od Francji w okresie napoleońskim o Wyjaśnia przyczyny i skutki blokady kontynentalnej o Ocenia skutki wyprawy Wielkiej Armii na Moskwę
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, osią czasu, tekstem źródłowym (s. 95) i tekstem podręcznika. Zadanie domowe (indywidualizacja nauczania i oceniania): Zadanie dla słabszych (lub chętnych) uczniów: <i>Napisz list jednego z uczestników wyprawy na Moskwę do rodziny. Opisz w nim przebieg wyprawy i jej zakończenie.</i> Zadanie dla zdolnych uczniów: <i>Zajmij stanowisko w sporze o ocenę Napoleona. Wskaż 3 argumenty potwierdzające Twoją ocenę oraz trzy kontrargumenty do Twojego stanowiska.</i>	

Temat	Legiony i Księstwo Warszawskie	
Treści nauczania	Polacy a rewolucja francuska, założenie Legionów Polskich we Włoszech i ich rola we francuskiej armii, Księstwo Warszawskie – okoliczności powstania, zasięg terytorialny i uzależnienie od Francji, ustrój Księstwa Warszawskiego i reformy społeczne, wojna z Austrią i poszerzenie granic Księstwa Warszawskiego, upadek Księstwa Warszawskiego	
Podstawa programowa z historii	29. <i>Epoka napoleońska.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>wyjaśnia okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego oraz opisuje cechy ustrojowe i terytorium Księstwa Warszawskiego;</i> 3) <i>ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę i wyjaśnia genezę Powstania Legionów Polskich we Włoszech ○ Opisuje okoliczności powstania „Pieśni Legionów Polskich we Włoszech” ○ Podaje datę charakteryzuje okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego ○ Wskazuje na mapie obszar Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 roku ○ Wskazuje przemiany w gospodarce i edukacji w Księstwie Warszawskim ○ Opisuje okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opisuje działania zbrojne Legionów we Włoszech ○ Ocenia znaczenie pokojów w Campio Formio i Luneville dla losów Legionów ○ Charakteryzuje kształt terytorialny Księstwa Warszawskiego i jego zmiany ○ Charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego ○ Zajmuje stanowisko w sprawie o sens współpracy Polaków z Napoleonem
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, osią czasu, schematem (s. 99) i ilustracjami. Zadanie domowe: <i>Czy warto było wiązać sprawę polską z Napoleonem?</i> Część I (dla wszystkich uczniów): wypełnienie drzewa decyzyjnego. Część II (dla chętnych): Rozprawka na podstawie argumentów z drzewa	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	decyzyjnego. Opcja II: <i>Czy warto było wiązać sprawę polską z Napoleonem? Debata „za” i „przeciw” na lekcji.</i>
--	---

Temat	Kongres Wiedeński	
Treści nauczania	uczestnicy kongresu wiedeńskiego i ich rola w podejmowaniu decyzji, zesłanie Napoleona na Elbę, 100 dni Napoleona, klęska pod Waterloo i ostateczny upadek Napoleona, główne postanowienia kongresu wiedeńskiego – zmiany ustrojowe i terytorialne, sprawa polska na kongresie wiedeńskim	
Podstawa programowa z historii	30. <i>Europa po kongresie wiedeńskim.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego, uwzględniając jego decyzje w sprawie polskiej;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje daty obrad Kongresu w Wiedniu, wymienia jego uczestników opisuje oraz okoliczności jego zwołania ○ Wyjaśnia znaczenie sformułowania: „tańczący kongres” ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: „sto dni Napoleona” ○ Opisuje ostatnie lata życia Napoleona po klęsce pod Waterloo ○ Wymienia najważniejsze zasady, jakimi kierowały się mocarstwa na Kongresie ○ Wymienia najważniejsze postanowienia terytorialne Kongresu i wskazuje je na mapie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje państwa mające największy wpływ na decyzje kongresu ○ Opisuje przebieg „stu dni Napoleona” i ocena ich konsekwencje dla Francji ○ Ocenia znaczenie postanowień Kongresu dla Europy i dla Polaków
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem podręcznika, ilustracjami, tekstem źródłowym (s. 105), karykaturami (s. 107) i mapą.	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Europa po Kongresie Wiedeńskim	
Treści nauczania	Święte Przymierze – cel istnienia, uczestnicy, zmiany terytorialne w Europie po Kongresie Wiedeńskim (powstanie Związku Niemieckiego, Królestwa Zjednoczonych Niderlandów, Królestwa Polskiego, Rzeczypospolitej Krakowskiej, Wielkiego Księstwa Poznańskiego), rewolucja lipcowa we Francji, powstanie dekabrystów w Rosji, niepodległość Belgii i Grecji	
Podstawa programowa z historii	30. <i>Europa po kongresie wiedeńskim.</i> <i>Uczeń:</i> 1) przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego, uwzględniając jego decyzje w sprawie polskiej; 2) wyjaśnia główne założenia idei liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w I połowie XIX w.	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje inicjatorów oraz główne cele Świętego Przymierza ○ Wskazuje państwa, w których doszło do prób obalenia porządku wiedeńskiego w I poł. XIX wieku 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia genezę powołania Świętego Przymierza ○ Wyjaśnia przyczyny niezadowolenia państw i narodów z ładu wiedeńskiego ○ Wskazuje na mapie rewolucje i ruchy narodowe w Europie w I poł. XIX wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Rozmowa nauczająca: <i>Kto w Europie mógł być niezadowolony z ładu ustanowionego w Wiedniu i strzeżonego przez Święte Przymierze? Jak mogło przejawiać się to niezadowolenie? Jak powinny na nie zareagować państwa Świętego Przymierza?</i> Praca z tekstem źródłowym (s. 113) i mapą (s. 114)	

Temat	Rewolucja przemysłowa
Treści nauczania	przyczyny rewolucji przemysłowej, maszyna parowa i jej zastosowanie, elektryczność i początki telekomunikacji, narodziny fotografii – dagerotypy, rozwój transportu, pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie, skutki rewolucji przemysłowej

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawa programowa z historii	<p>31. <i>Rozwój cywilizacji przemysłowej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) wymienia charakterystyczne cechy rewolucji przemysłowej;</p> <p>2) podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego;</p> <p>3) identyfikuje najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne ich zastosowania;</p> <p>4) opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych.</p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: rewolucja przemysłowa i umieszcza ten proces w czasie ○ Wskazuje skutki rewolucji przemysłowej w przemyśle, transporcie i komunikacji, życiu ludzi i grup społecznych 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny rewolucji przemysłowej ○ Ocenia konsekwencje rewolucji przemysłowej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>I faza: Praca z tekstem podręcznika, źródłami statystycznymi (s. 118, 121, 122), mapą, infografiką (s. 120 – 121, 123).</p> <p>II faza: Analiza SWOT – <i>Rewolucja przemysłowa i jej skutki.</i></p>	

Temat	Nowe ideologie	
Treści nauczania	liberalizm – aspekt gospodarczy i społeczno-polityczny, konserwatyzm i jego założenia, początki ruchu robotniczego – czartyzm, ludyzm, pierwsze związki zawodowe, socjalizm – teoretycy ideologii, komunizm – tezy „Manifestu komunistycznego”	
Podstawa programowa z historii	<p>30. <i>Europa po kongresie wiedeńskim.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>wyjaśnia główne założenia idei liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w I połowie XIX w.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Rozpoznaje najważniejsze postulaty liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu ○ Wymienia nazwiska najważniejszych przedstawicieli nowych poglądów politycznych ○ Wyjaśnia, w jakich okolicznościach narodził się ruch robotniczy i wymienia metody walki o prawa robotników w XIX wieku ○ Wyjaśnia główne cele czartyzmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje genezę i główne postulaty liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu ○ Wyjaśnia znaczenie rozwoju ruchu robotniczego dla rozwiązywania problemów społecznych w XIX wieku ○ Ocenia znaczenie czartyzmu dla demokratyzacji systemu politycznego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Jigsaw – puzzle: uczniowie w 6 grupach (liberalizm, konserwatyzm, socjalizm, komunizm, ruch robotniczy, czartyzm) przygotowują przy pomocy podręcznika informacje o nowych ideologiach i ich postulatach, a następnie uczą pozostałych członków nowych grup. Na koniec następuje podsumowanie, np. przy pomocy testu – powtórki lub uzupełnienia tabeli jako formy notatki z lekcji.</p>	

Temat	Europa w połowie XIX wieku	
Treści nauczania	przyczyny Wiosny Ludów, przebieg wystąpień we Francji, Prusach i krajach niemieckich, w Austrii i na Węgrzech, we Włoszech, skutki Wiosny Ludów w Europie, wojna krymska	
Podstawa programowa historii	z <i>Treści wykraczające poza podstawę programową</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia „Wiosna Ludów” ○ Wskazuje państwa, w których doszło do wystąpień i ruchów rewolucyjnych w 1848 roku ○ Wskazuje skutki Wiosny Ludów w Europie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia przebieg Wiosny Ludów w Europie ○ Ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla podważenia ładu wiedeńskiego
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z podręcznikiem, ilustracjami i mapą.</p> <p>Ze względu na treści wykraczające poza podstawę programową, zajęcia mogą zostać przeprowadzone poza lekcją, np. na kółku historycznym. Mogą też polegać na przygotowaniu przez uczniów chętnych prezentacji dotyczących przebiegu Wiosny Ludów w poszczególnych państwach europejskich (indywidualizacja</p>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	nauczania i oceniania).
--	-------------------------

ROZDZIAŁ IV: ZIEMIE POLSKIE W I POŁOWIE XIX WIEKU

Temat	Ziemie polskie po Kongresie Wiedeńskim	
Treści nauczania	podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim, ustrój i rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego, sytuacja Polaków w poszczególnych zaborach, reformy społeczne w poszczególnych zaborach - uwłaszczenie	
Podstawa programowa z historii	<p>33. <i>Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim;</i></p> <p>2) <i>charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego;</i></p> <p>3) <i>ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie nowy podział polityczny ziem polskich po Kongresie Wiedeńskim ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: autonomia i wskazuje dowody na szeroką autonomię Królestwa Polskiego po 1815 roku ○ Wskazuje najważniejsze osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i oświacie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje sytuację polityczną ziem polskich po Kongresie Wiedeńskim ○ Charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego i ocenia znaczenie nadania temu państwu konstytucji ○ Charakteryzuje sytuację ekonomiczną Polaków w zaborze pruskim i austriackim
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą konturową (uczniowie zaznaczają na niej nowy podział polityczny ziem polskich po 1815 roku).	
	Praca z tekstem podręcznika, mapą i tekstem źródłowym (s. 142).	

Temat	Powstanie listopadowe
--------------	------------------------------

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Treści nauczania	działalność opozycyjna i spiskowa w Królestwie Polskim, przyczyny wybuchu powstania listopadowego, przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych, źródła klęski powstania listopadowego, skutki zrywu narodowego	
Podstawa programowa z historii	<p>34. <i>Spółeczeństwo dawnej Rzeczypospolitej w okresie powstań narodowych.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>sytuuje w czasie i przestrzeni powstanie listopadowe i powstanie styczniowe;</i></p> <p>2) <i>przedstawia przyczyny oraz porównuje przebieg i charakter powstań narodowych;</i></p> <p>3) <i>rozdziela bezpośrednio i długofalowe następstwa powstańczych ruchów narodowych;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje przyczyny niezadowolenia z rządów cara w Królestwie Polskim po 1815 roku o Wyjaśnia znaczenie pojęcia: opozycja oraz wyjaśnia różnicę między opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania o Podaje datę wybuchu powstania listopadowego oraz omawia przebieg Nocy Listopadowej o Wskazuje bezpośrednią przyczynę wybuchu wojny polsko – rosyjskiej i podaje jej daty o Wskazuje na mapie obszar działań militarnych w powstaniu i jego najważniejsze bitwy o Wskazuje przyczyny klęski powstania listopadowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Podaje przykłady opozycji legalnej i nielegalnej w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania o Omawia przyczyny pośrednie i bezpośrednie wybuchu powstania listopadowego o Ocenia skutki Nocy Listopadowej dla dalszego przebiegu powstania o Wskazuje najważniejsze etapy przebiegu powstania listopadowego i charakteryzuje ich przebieg o Omawia przebieg działań militarnych poza Królestwem Polskim i ocenia ich skutki o Zajmuje stanowisko w sprawie szans powstania listopadowego i sensu jego wywołania
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>I faza: Metaplan: <i>Dlaczego wybuchło powstanie listopadowe?</i></p> <p>II faza: Praca z mapą, obrazami historycznymi (s. 146, 149, 151), tekstem źródłowym (s. 147)</p> <p>Zadanie domowe: <i>Czy powstanie listopadowe powinno wybuchnąć? Zajmij stanowisko w sporze o sens tego powstania. Swoją opinię poprzyj 3 argumentami. Przytocz też 3 argumenty przeciwników strony przeciwnej.</i></p> <p>Indywidualizacja oceniania: uczniowie słabsi mogą napisać tylko argumenty „za” i</p>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	„przeciw” wybuchowi powstania. Uczniowie zdolniejsi mogą napisać całą rozprawkę.
--	--

Temat	Polacy po powstaniu listopadowym	
Treści nauczania	represje popowstaniowe – kary indywidualne i zbiorowe wobec Polaków, rozmiary i znaczenie zjawiska Wielkiej Emigracji, wybitni Polacy na emigracji – twórcy, politycy, naukowcy, stronnictwa polityczne polskiej emigracji, działalność spiskowa – Karol Libelt, Szymon Konarski, Karol Levittoux i Piotr Ściegienny, początki pracy organicznej w Wielkopolsce	
Podstawa programowa historii	<p>z</p> <p>34. <i>Spółczesność dawnej Rzeczypospolitej w okresie powstań narodowych.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>rozdziela bezpośrednio i długofalowe następstwa powstańczych ruchów narodowych;</i></p> <p>4) <i>charakteryzuje główne nurty i postaci Wielkiej Emigracji.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia skutki powstania listopadowego dla Polaków i Królestwa Polskiego o Wyjaśnia znaczenie pojęcia: emigracja i uzasadnia nadanie jej po powstaniu listopadowym nazwy: „wielka” o Wskazuje państwa, w których najliczniej osadzili się polscy emigranci po powstaniu listopadowym o Wymienia najważniejsze ugrupowania polityczne powstałe na emigracji po klęsce powstania listopadowego o Wskazuje nazwiska wybitnych Polaków przebywających na emigracji o Wskazuje przykłady organizacji spiskowych na ziemiach polskich w II poł. lat 30. o Wyjaśnia, na czym polegała koncepcja pracy organicznej i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia przyczyny emigracji po powstaniu listopadowym i wskazuje jej kierunki o Omawia programy polityczne ugrupowań emigracyjnych powstałych na emigracji po klęsce powstania listopadowego i ich działania o Ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla państwa i narodu polskiego o Wskazuje związek między działalnością emigrantów a powstawaniem organizacji spiskowych w kraju o Ocenia znaczenie pracy organicznej na ziemiach polskich w XIX wieku

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	podaje przykłady takich działań na ziemiach polskich w I poł. XIX wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Rozmowa nauczająca. Praca z tekstem podręcznika, mapą, ilustracjami. Zadanie domowe: <i>Jesteś członkiem jednego z ugrupowań emigracyjnych we Francji lub Anglii po powstaniu listopadowym. Napisz list do przyjaciół w Polsce, w którym wyjaśnisz im, jak żyjesz na emigracji i jakie są Twoje poglądy polityczne związane z przyszłością Polski.</i>

Temat	Wiosna Ludów na ziemiach polskich	
Treści nauczania	próba wzniesienia powstania narodowego w 1846 r. w zaborach austriackim i pruskim, rabacja galicyjska – przebieg i skutki, nieudana próba rewolucji krakowskiej, Wiosna Ludów na ziemiach polskich – przebieg powstania w Wielkopolsce i Galicji, początek polsko-niemieckich konfliktów narodowych w zaborze pruskim, Polacy w europejskiej Wiośnie Ludów	
Podstawa programowa historii	z 34. <i>Spółczesność dawnej Rzeczypospolitej w okresie powstań narodowych.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>przedstawia przyczyny oraz porównuje przebieg i charakter powstań narodowych;</i> 3) <i>rozdziela bezpośrednie i długofalowe następstwa powstańczych ruchów narodowych;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Podaje datę i wymienia skutki powstania krakowskiego ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: rabacja galicyjska i wskazuje na mapie jej zasięg ○ Wymienia ziemie polskie, na których doszło w 1848 roku do wystąpień przeciwko zaborcom i wskazuje ich skutki 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje związek między rabacją galicyjską i klęską powstania krakowskiego ○ Omawia przebieg Wiosny Ludów w Wielkopolsce i Galicji oraz ocenia skutki wystąpień Polaków ○ Wskazuje nazwiska Polaków biorących udział w europejskiej Wiośnie Ludów i wyjaśnia znaczenie hasła; „Za wolność waszą i naszą”
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z ilustracjami, mapą, tekstem źródłowym (s. 159), infografiką (s. 163) Opcja II: treści z tego tematu mogą też zostać zrealizowane na zajęciach pozalekcyjnych, gdyż w większości wykraczają one poza podstawę programową.	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	Można je zrealizować razem z lekcją o europejskiej Wiośnie Ludów.
--	---

ROZDZIAŁ V: ŚWIAT W II POŁOWIE XIX WIEKU

Temat	Zjednoczenie Włoch	
Treści nauczania	postanowienia kongresu wiedeńskiego wobec Włoch, rola Piemontu w procesie jednoczenia Włoch, idee zjednoczenia Włoch Camila Cavoura i Giuseppe Garibaldiego, przebieg wojny z Austrią i rola Francji w procesie jednoczenia Włoch, Wyprawa Tysiąca Czerwonych Koszul i zjednoczenie południowych Włoch, powstanie zjednoczonych Włoch	
Podstawa programowa historii	z 32. <i>Europa i świat w XIX w.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>dostrzega podobieństwa i różnice w procesie jednoczenia Włoch i Niemiec;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Przy pomocy mapy omawia sytuację polityczną Półwyspu Apenińskiego w I poł. XIX wieku ○ Podaje nazwiska i charakteryzuje działalność najważniejszych „konstruktorów” zjednoczenia Włoch ○ Wskazuje najważniejsze etapy zjednoczenia Włoch i lokuje je w czasie ○ Wskazuje na mapie zjednoczone państwo włoskie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje różnice między koncepcją zjednoczenia Włoch Cavoura i Garibaldiego ○ Charakteryzuje przebieg poszczególnych etapów zjednoczenia Włoch ○ Ocenia skutki zjednoczenia Włoch w II poł. XIX wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: praca z tekstem podręcznika, mapą, ilustracjami, tekstem źródłowym (s. 171). Faza II: Porównywanie procesu zjednoczenia Włoch i Niemiec (np. w tabeli). Faza II powinna odbyć się po zakończeniu fazy I w lekcjach poświęconych zjednoczeniu Włoch i Niemiec.	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Temat	Zjednoczenie Niemiec	
Treści nauczania	walka o hegemonię wśród państw niemieckich pomiędzy Austrią i Prusami, rola Prus w procesie zjednoczenia Niemiec, Otton von Bismarck i jego zasługi dla zjednoczenia Niemiec, wojny z Danią i Austrią oraz ich znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech, okoliczności wybuchu i znaczenie wojny z Francją, przyczyny klęski Francji, proklamacja Cesarstwa Niemieckiego	
Podstawa programowa historii	z 32. <i>Europa i świat w XIX w.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>dostrzega podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Przy pomocy mapy omawia sytuację polityczną na ziemiach niemieckich w I poł. XIX wieku o Podaje nazwiska i charakteryzuje działalność najważniejszych „konstruktorów” zjednoczenia Niemiec o Wskazuje najważniejsze etapy zjednoczenia Niemiec i lokuje je w czasie o Wskazuje na mapie Cesarstwo Niemieckie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje różnice między koncepcją „Małych Niemiec” i „Wielkich Niemiec” o Charakteryzuje przebieg poszczególnych etapów zjednoczenia Niemiec o Ocenia skutki zjednoczenia Niemiec w II poł. XIX wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Faza I: praca z tekstem podręcznika, mapą, ilustracjami, tekstem źródłowym (s. 177). Faza II: Porównywanie procesu zjednoczenia Włoch i Niemiec (np. w tabeli). Faza II powinna odbyć się po zakończeniu fazy I w lekcjach poświęconych zjednoczeniu Włoch i Niemiec.	

Temat	Stany Zjednoczone w XIX wieku
Treści nauczania	rozwój terytorialny i wzrost znaczenia Stanów Zjednoczonych, rozwój osadnictwa i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej, dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w., niewolnictwo i ruch abolicjonistyczny, wybuch i przebieg wojny secesyjnej, skutki zwycięstwa Unii w wojnie secesyjnej, rozwój demograficzny Stanów Zjednoczonych – napływ imigrantów z Europy

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawa programowa historii z	32. <i>Europa i świat w XIX w.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Omawia przy pomocy mapy rozwój terytorialny i ludnościowy USA w I poł. XIX wieku ○ Wskazuje różnice w rozwoju ekonomicznym, społecznym, politycznym i mentalności północnych i południowych stanów ○ Wyjaśnia znaczenia pojęcia: wojna secesyjna i podaje jej daty ○ Ocenia znaczenie dekretu o zniesieniu niewolnictwa dla realizacji postulatów ruchu abolicjonistycznego ○ Wskazuje skutki wojny secesyjnej 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia przyczyny wojny secesyjnej ○ Wskazuje na mapie zasięg działań militarnych w wojnie secesyjnej oraz omawia przebieg działań militarnych w wojnie ○ Ocenia znaczenie dekretu o zniesieniu niewolnictwa dla przebiegu działań wojennych ○ Ocenia znaczenie wojny secesyjnej w dziejach USA
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z mapą, , ilustracjami, tekstem źródłowym (s. 183), źródłem statystycznym (s. 184). Opcja II: praca z fragmentem filmu – geneza i przebieg wojny secesyjnej.	

Temat	Ekspansja kolonialna
Treści nauczania	przyczyny polityki kolonialnej, imperia kolonialne Wielkiej Brytanii i Francji – zasięg terytorialny i charakterystyka, konferencja berlińska i podział wpływów państw europejskich w Afryce, polityka kolonialna w Azji, skutki polityki kolonialnej, konflikty kolonialne
Podstawa programowa z historii	32. <i>Europa i świat w XIX w.</i> <i>Uczeń:</i> 3) <i>wyjaśnia przyczyny i sytuuje w przestrzeni kierunki oraz zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.;</i> 4) <i>ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz kolonizowanych społeczności i państw.</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
		<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie pojęć: kolonia, kolonializm ○ Wskazuje ekonomiczne, społeczne, polityczne i ideologiczne przyczyny kolonializmu ○ Wskazuje na mapie terytoria kolonizowane oraz największe imperia kolonialne i ich zasięg ○ Wskazuje skutki polityki kolonialnej dla państw kolonizujących i dla kolonii ○ Wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych między mocarstwami i opisuje ich mechanizm
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca tekstem podręcznika, mapą, tekstem źródłowym (s. 186), infografiką (s. 189).	

Temat	Wiek wynalazków
Treści nauczania	znaczenie teorii ewolucji dla rozwoju nauk przyrodniczych i zmian światopoglądowych, rozwój medycyny i higieny w II połowie XIX w., odkrycia z dziedziny fizyki – promieniotwórczość pierwiastków i teoria względności, rozwój transportu i komunikacji, zmiany w życiu codziennym
Podstawa programowa z historii	<p><i>31. Rozwój cywilizacji przemysłowej.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>3) identyfikuje najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne ich zastosowania;</i></p> <p><i>4) opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych.</i></p> <p><i>36. Europa i świat na przełomie XIX i XX w.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>1) przedstawia skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego;</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wymienia nazwiska najwybitniejszych odkrywców i wynalazców XIX wieku oraz ich najważniejsze dzieła 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Ocenia znaczenie odkryć i wynalazków XIX wieku dla rozwoju cywilizacji i życia ludzi
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Mapa myślowa – <i>Odkrycia i wynalazki XIX wieku, które zmieniły życie ludzi.</i></p> <p>Przygotowanie do tworzenia mapy mentalnej: praca z tekstem podręcznika, ilustracjami, infografiką (s. 194 – 195), tekstem źródłowym (s. 193).</p> <p>Uczniowie wykonują pracę w grupach – indywidualizacja oceniania.</p>	

Temat	W stronę demokracji	
Treści nauczania	demokratyzacja życia, ruch robotniczy, rozwój szkolnictwa, pierwsze partie socjalistyczne, początek ideologii chrześcijańskiej demokracji, rozwój ideologii nacjonalistycznych i rasistowskich, wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet, zmiany w dziedzinie edukacji i praw publicznych związane z równouprawnieniem, działalność sufrażystek i jej skutki	
Podstawa programowa historii	<p>36. <i>Europa i świat na przełomie XIX i XX w.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>2) <i>charakteryzuje przyczyny i następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego;</i></p> <p>3) <i>przedstawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje przejawy poszerzania udziału obywateli w życiu politycznym w II poł. XIX wieku o Podaje przykłady partii socjaldemokratycznych w Europie oraz ich postulaty o Wyjaśnia znaczenie pojęć: nacjonalizm, emancypacja, 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Omawia proces poszerzania praw wyborczych w XIX i XX wieku oraz ocenia jego znaczenie o Wyjaśnia postulaty anarchistów oraz podaje przykłady ich działań w XIX wieku o Charakteryzuje program polityczny chrześcijańskiej demokracji oraz

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o sufrażystki o Wskazuje przykłady działań sufrażystek w XIX i na początku XX wieku 	<ul style="list-style-type: none"> o ruchów nacjonalistycznych o Charakteryzuje proces emancypacji kobiet w XIX i na początku XX wieku i ocenia jego znaczenie dla demokratyzacji społeczeństw i ewolucji pozycji kobiet w społeczeństwach
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Rozmowa nauczająca - Pytania kluczowe: <i>Skąd się wzięła demokracja w społeczeństwach XX wieku? Czym jest demokracja? Jakie warunki muszą być spełnione, aby mówić o demokracji? Kiedy narodziła się współczesna demokracja?</i></p> <p>Praca z tekstem podręcznika, ilustracjami, infografiką (s. 198).</p>	

Temat	Kultura przełomu XIX i XX wieku	
Treści nauczania	wzrost popularności literatury i prasy w XIX w., główne nurty malarstwa XIX w. – akademizm i impresjonizm, początki kinematografii, masowość kultury, upowszechnienie sportu – igrzyska nowożytnie	
Podstawa programowa historii	<p>z 36. <i>Europa i świat na przełomie XIX i XX w.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>przedstawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wyjaśnia znaczenie pojęcia kultura masowa i podaje jej przykłady o Omawia proces upowszechnienia sportu w II poł. XIX wieku i ocenia jego konsekwencje o Podaje datę pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich o Wskazuje podobieństwa i różnice między igrzyskami starożytnymi a nowożytnymi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Wskazuje cechy charakterystyczne literatury, malarstwa i architektury przełomu XIX i XX wieku o Ocenia znaczenie powrotu do idei igrzysk olimpijskich we współczesnym świecie i wskazuje ich nawiązania do igrzysk w starożytnej Grecji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Faza I: praca z tekstem podręcznika</p> <p>Faza II: praca z filmem lub materiałami dokumentalnymi dotyczącymi igrzysk olimpijskich (np. w Londynie). Uczniowie mogą na lekcję przygotować materiały filmowe lub prezentacje dotyczące idei igrzysk lub (dla najzdolniejszych) upowszechniania innych dziedzin sportu (np. piłki nożnej, itp.) – indywidualizacja</p>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	nauczania i oceniania.
--	------------------------

ROZDZIAŁ VI: ZIEMIE POLSKIE PO WIOŚNIE LUDÓW

Temat	Powstanie styczniowe	
Treści nauczania	reformy w Rosji po klęsce w wojnie krymskiej, oczekiwania Polaków związane z odwilżą posewastopolską, stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim: biali, czerwoni i lojaliści, polityka lojalistyczna władz Królestwa Polskiego, przyczyny wybuchu powstania styczniowego, władze powstańcze – dyktatorzy powstania, przebieg walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie, kwestia chłopska podczas powstania styczniowego – uwłaszczenie, źródła upadku powstania, pomoc międzynarodowych ochotników dla powstańców	
Podstawa programowa historii	z 34. <i>Spółczesność dawnej Rzeczypospolitej w okresie powstań narodowych.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>sytuuje w czasie i przestrzeni powstanie listopadowe i powstanie styczniowe;</i> 2) <i>przedstawia przyczyny oraz porównuje przebieg i charakter powstań narodowych;</i> 3) <i>rozdziela bezpośrednie i długofalowe następstwa powstańczych ruchów narodowych;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przejawy zmian politycznych (odwilży) w Królestwie Polskim na początku lat 60. XIX wieku ○ Wskazuje przykłady aktywności politycznej Polaków w Królestwie Polskim na początku lat 60. XIX wieku ○ Wyjaśnia kim byli „biali” i „czerwoni” oraz porównuje ich programy polityczne ○ Wyjaśnia, czym była „branka Wielopolskiego” i wskazuje jej wpływ na wybuch powstania 	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia wpływ odwilży posewastopolskiej na sytuację polityczną i działania Polaków w Królestwie Polskim ○ Charakteryzuje pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego ○ Opisuje przebieg walk w powstaniu styczniowym ○ Porównuje genezę, zasięg, charakter działań militarnych oraz przebieg powstania listopadowego i styczniowego

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o Podaje daty trwania powstania styczniowego oraz wskazuje na mapie jego zasięg o Opisuje charakter walk w powstaniu styczniowym o Wskazuje przyczyny klęski powstania 	
<p>Proponowana metoda/technika pracy na lekcji</p>	<p>Faza I: Rozmowa nauczająca, praca z podręcznikiem, mapą, tekstem źródłowym (s. 216), infografiką (s. 218) oraz obrazami historycznymi (dodatkowe materiały od nauczyciela).</p> <p>Faza II: Porównanie powstania listopadowego i styczniowego (tworzenie notatki w postaci tabeli).</p> <p>Faza III: umieszczenie na osi czasu ważnych wydarzeń na ziemiach polskich od 1795 roku do klęski powstania styczniowego.</p>	

Temat	Polacy po powstaniu styczniowym	
Treści nauczania	<p>Represje wobec Królestwa Polskiego po klęsce powstania styczniowego, próby rusyfikacji i sposoby oporu Polaków, germanizacja w zaborze pruskim – kulturkampf, Komisja Kolonizacyjna i działalność Hakaty, polski solidaryzm narodowy jako sposób oporu przed germanizacją, autonomia galicyjska i jej znaczenie, trójlojaliści i pozytywiści warszawscy, rozwój gospodarczy ziem polskich</p>	
<p>Podstawa programowa historii</p> <p style="text-align: center;">z</p>	<p>34. <i>Spółeczeństwo dawnej Rzeczypospolitej w okresie powstań narodowych.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>3) <i>rozdźrnia bezpośrednie i długofalowe następstwa powstańczych ruchów narodowych;</i></p> <p>35. <i>Życie pod zaborami.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p>1) <i>wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej;</i></p> <p>2) <i>charakteryzuje i ocenia zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców;</i></p> <p>3) <i>porównuje warunki życia społeczeństwa w trzech zaborach w II połowie XIX w., uwzględniając możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego;</i></p>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje skutki klęski powstania styczniowego dla Królestwa Polskiego ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: rusyfikacja i wskazuje jej przejawy w Królestwie Polskim w II poł. XIX wieku ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: germanizacja i i wskazuje jej przejawy w zaborze pruskim w II poł. XIX wieku ○ Wskazuje metody, którymi Polacy bronili się przez rusyfikacją i germanizacją ○ Wyjaśnia znaczenie pojęcia: autonomia galicyjska i wskazuje jej przejawy w II poł. XIX wieku ○ Charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem polskich w II poł. XIX wieku i na początku wieku XX 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Porównuje „noc apuchtinowską” z „nocą paskiewiczowską” ○ Wskazuje cele i ocenia skutki metod germanizacji Polaków: kulturkampfu, ustawy kagańcowej, rugów pruskich, Komisji Kolonizacyjnej i Hakaty ○ Ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju życia narodowego i politycznego Polaków ○ Porównuje różne postawy Polaków wobec polityki zaborców w II poł. XIX wieku ○ Porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich w II poł. XIX wieku i na początku wieku XX
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Drama: <i>Polacy pod zaborami w II połowie XIX wieku</i></p> <p>Faza I: Uczniowie podzieleni na trzy grupy (Polacy mieszkający w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim) przygotowują wystąpienie, w którym omówią sytuację ekonomiczną i polityczną Polaków w konkretnym zaborze w II poł. XIX wieku.</p> <p>Faza II: Odegranie scenki: Spotkanie Polaków z trzech zaborów.</p>	

Temat	Partie polityczne na ziemiach polskich
Treści nauczania	podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w., program i działalność endecji, ruch socjalistyczny w Polsce – podziały i specyfika, znaczenie i działalność ruchu ludowego
Podstawa programowa z historii	<p>35. <i>Życie pod zaborami.</i></p> <p>Uczeń:</p> <p>3) <i>porównuje warunki życia społeczeństwa w trzech zaborach w II połowie XIX w., uwzględniając możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego;</i></p>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	4) przedstawia główne nurty życia politycznego pod zaborami w końcu XIX w.	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia nazwy partii socjalistycznych, narodowych i ludowych na ziemiach polskich i nazwiska ich głównych przedstawicieli 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Porównuje programy i metody działania partii politycznych na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Mapa myślowa: Praca grupach. Każda grupa przygotowuje na plakatach mapę myślową poświęconą jednej grupie partii (socjaldemokratyczne, narodowe, ludowe), a następnie prezentuje go całej klasie.	

Temat	Kultura polska bez państwa polskiego	
Treści nauczania	program i wybitni przedstawiciele polskiego pozytywizmu, znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw, przyczyny wzrostu zainteresowania historią Polski, wzrost popularności powieści i malarstwa, wyodrębnienie się i charakterystyka polskiej inteligencji, rola inteligencji w rozwoju narodu polskiego, polskie szkoły historyczne i ich odmienne pojmowanie losów Polski, kultura Młodej Polski	
Podstawa programowa historii z	35. <i>Życie pod zaborami.</i> Uczeń: 3) <i>porównuje warunki życia społeczeństwa w trzech zaborach w II połowie XIX w., uwzględniając możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego;</i> 36. <i>Europa i świat na przełomie XIX i XX w.</i> Uczeń: 3) <i>przedstawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje cechy charakterystyczne kultury polskiej przełomu XIX i XX wieku ○ Charakteryzuje program 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie inteligencji w procesie rozwoju kultury polskiej XIX wieku ○ Porównuje poglądy krakowskiej i

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>pozytywistów warszawskich i wskazuje nazwiska jego najwybitniejszych przedstawicieli</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie malarstwa historycznego w II poł. XIX wieku i wskazuje nazwiska jego najwybitniejszych przedstawicieli ○ Wymienia nazwiska i największe dzieła przedstawicieli literatury polskiej w II poł. XIX i na początku wieku XX 	<p>warszawskiej szkoły historycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia znaczenie twórczości kulturalnej Polaków dla przetrwania narodu polskiego w XIX wieku
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem podręcznika, infografiką (s. 236, 237 i 238).	

ROZDZIAŁ VII: I WOJNA ŚWIATOWA

Temat	Przyczyny wybuchu I wojny światowej	
Treści nauczania	rozwój techniczny i rozszerzenie się rewolucji przemysłowej, zmiana układu sił na świecie – nowe mocarstwa: Stany Zjednoczone i Niemcy, konflikty między mocarstwami europejskimi, wyścig zbrojeń, nowe porozumienia militarne, kocioł bałkański	
Podstawa programowa z historii	<p><i>37. I wojna światowa i jej skutki.</i></p> <p><i>Uczeń:</i></p> <p><i>1) wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz umiejscawia je na politycznej mapie świata i Europy;</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wymienia nowe mocarstwa w Europie i na świecie na początku XX wieku ○ Wskazuje przyczyny konfliktów między mocarstwami na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia znaczenie zawiązania „entente cordiale” między Francją i Anglią w 1904 roku ○ Wskazuje związek między wyścigiem zbrojeń a wybuchem I

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> o przełomie XIX i XX wieku o Wymienia i wskazuje na mapie państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia o Charakteryzuje przebieg wyścigu zbrojeń na przełomie XIX i XX wieku o Wyjaśnia znaczenie pojęcia : kocioł bałkański i wskazuje na mapie państwa biorące udział w wojnach bałkańskich o Wskazuje przyczyny wybuchu I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> o wojny światowej o Wyjaśnia znaczenie „kotła bałkańskiego” dla genezy I wojny światowej o Charakteryzuje przyczyny wybuchu I wojny światowej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Metaplan: <i>Dlaczego wybuchła I wojna światowa?</i></p> <p>Przygotowanie do metaplanu: praca z tekstem podręcznika, mapami, tekstem źródłowym (s. 247).</p> <p>Opcja II: Projekt edukacyjny – <i>Od Sarajewa do Wersalu – I wojna światowa w dziejach Europy i świata.</i></p>	

Temat	Wielka wojna	
Treści nauczania	zamach w Sarajewie i wybuch I wojny światowej, działania na froncie zachodnim w latach 1914 - 1916 – wojna pozycyjna i jej skutki, działania militarne na froncie wschodnim w latach 1914-1915	
Podstawa programowa z historii	37. I wojna światowa i jej skutki. <i>Uczeń:</i> 2) <i>charakteryzuje specyfikę działań wojennych, ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Podaje datę i wyjaśnia znaczenie zamachu w Sarajewie dla wybuchu I wojny światowej o Wyjaśnia różnice między koncepcją wojny błyskawicznej i wojny pozycyjnej o Charakteryzuje wojnę pozycyjną na froncie zachodnim w latach 1914 – 1916 wskazując miejsca największych bitew 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> o Charakteryzuje proces wypowiedania sobie wojny przez strony konfliktu o Charakteryzuje plany wojenne Niemiec i wyjaśnia przyczyny klęski koncepcji wojny błyskawicznej na zachodzie o Charakteryzuje przebieg działań militarnych na froncie wschodnim w latach 1914 – 1915

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje na mapie obszar walk i ich uczestników na froncie wschodnim w latach 1914 – 1915 ○ Wymienia rodzaje broni stosowane na frontach I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ocenia skutki działań militarnych na froncie zachodnim i wschodnim w latach 1914 - 1916
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Praca z ilustracjami, mapami, infografiką (s. 252), tekstem źródłowym (s. 254).</p> <p>Opcja II: praca z filmem – np. fragment filmu obrazującego przebieg wojny pozycyjnej na froncie zachodnim.</p> <p>Opcja III: Projekt edukacyjny – <i>Od Sarajewa do Wersalu – I wojna światowa w dziejach Europy i świata.</i></p>	

Temat	Zakończenie I wojny światowej	
Treści nauczania	walki na południu Europy (Turcja, Włochy, Bułgaria, Rumunia), wojna na morzach, przystąpienie Stanów Zjednoczonych do wojny, zakończenie działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim, zniszczenia wojenne i straty	
Podstawa programowa z historii	37. <i>I wojna światowa i jej skutki.</i> <i>Uczeń:</i> 2) <i>charakteryzuje specyfikę działań wojennych, ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wyjaśnia na czym polegała nieograniczona wojna podwodna ○ Wyjaśnia przyczyny uzyskania przez państwa ententy przewagi w wojnie ○ Podają daty i miejsca podpisania rozejmu oraz pokojów kończących I wojnę światową ○ Ocenia wysokość zniszczeń i strat wojennych 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje proces zakończenia działań militarnych w I wojnie światowej ○ Ocenia znaczenie I wojny światowej dla dziejów Europy i świata
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z tekstem podręcznika, mapą, ilustracjami, tekstem źródłowym (s. 257), źródłem statystycznym (s. 259). Opcja II: Projekt edukacyjny – <i>Od Sarajewa do Wersalu – I wojna</i>	

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>światowa w dziejach Europy i świata.</i>
--	---

Temat	Rewolucje w Rosji	
Treści nauczania	rewolucja lutowa w Rosji, system dwuwładzy, rewolucja październikowa, wojna domowa, skutki rewolucji dla ziem rosyjskich oraz dla Europy	
Podstawa programowa z historii	38. <i>Rewolucje rosyjskie.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.;</i> 2) <i>wyjaśnia okoliczności przejęcia przez bolszewików władzy w Rosji;</i> 3) <i>opisuje bezpośrednie następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy; charakteryzuje reakcję Europy na wydarzenia w Rosji.</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje przyczyny oraz opisuje przebieg rewolucji lutowej w Rosji ○ Wyjaśnia wpływ Włodzimierza Lenina na przemiany rewolucyjne w Rosji ○ Podaje datę i omawia przebieg rewolucji październikowej w Rosji 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wskazuje związek między działaniami militarnymi w I wojnie światowej z genezą rewolucji w Rosji ○ Charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji ○ Wskazuje i ocenia skutki rewolucji październikowej w Rosji
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	Praca z podręcznikiem, osią czasu, ilustracjami i tekstem źródłowym (s. 264).	

Temat	Polacy w walce o niepodległość
Treści nauczania	organizacje niepodległościowe i zbrojne w Galicji, I Kompania Kadrowa, Legiony Polskie, formacje polskie u boku Rosji, wojsko polskie we Francji, powstanie pierwszych władz polskich
Podstawa programowa z historii	39. <i>Sprawa polska w I wojnie światowej.</i> <i>Uczeń:</i> 1) <i>charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej oraz opisuje</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<i>poglądy zwolenników różnych orientacji politycznych;</i>	
	2) <i>ocenia wysiłek zbrojny Polaków;</i>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	<p>Wymagania podstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje program i wskazuje głównych przedstawicieli orientacji polskich w przededniu I wojny światowej ○ Omawia działania I Kompanii Kadrowej w początkach I wojny oraz ich skutki ○ Wskazuje zadania sformowania Legionów Polskich ○ Wskazuje skutki kryzysu przysięgowego ○ Charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego w czasie I wojny światowej ○ Podaje datę powstania Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu oraz „błękitnej armii” 	<p>Wymagania ponadpodstawowe</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje przygotowania organizacyjne i militarne Polaków w przededniu I wojny światowej ○ Wskazuje na mapie i charakteryzuje działalność militarną Legionów Polskich ○ Wyjaśnia genezę kryzysu przysięgowego ○ Charakteryzuje działalność zwolenników orientacji prorosyjskiej w okresie I wojny światowej ○ Ocenia znaczenie powstania Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu oraz „błękitnej armii” dla sprawy polskiej
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Opcja I:</p> <p>Faza I: Drzewo decyzyjne: <i>„Jak przygotować się do wybuchu I wojny światowej? Po której stronie konfliktu się opowiedzieć, aby dać Polsce szansę na niepodległość?”</i></p> <p>Faza II: Praca z mapą, tekstem podręcznika.</p> <p>Opcja II: Projekt edukacyjny – <i>Od Sarajewa do Wersalu – I wojna światowa w dziejach Europy i świata.</i></p>	

Temat	Sprawa polska w czasie I wojny światowej
Treści nauczania	Rosja, Austria i Prusy wobec sprawy polskiej, akt 5 listopada i umiędzynarodowienie sprawy polskiej, orędzie Wilsona i sprawa polska w polityce ententy, udział Polaków w Konferencji Paryskiej, ustalenia traktatu wersalskiego w sprawie Polski
Podstawa programowa z historii	39. <i>Sprawa polska w I wojnie światowej. Uczeń:</i> 1) <i>charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej oraz opisuje</i>

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><i>poglądy zwolenników różnych orientacji politycznych;</i></p> <p>2) <i>ocenia wysiłek zbrojny Polaków;</i></p> <p>3) <i>wyjaśnia międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej.</i></p>	
Oczekiwane osiągnięcia ucznia	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Charakteryzuje stosunek państw zaborczych i państw zachodnich do sprawy polskiej w 1914 roku ○ Wyjaśnia genezę, podaje datę, omawia treść aktu 5 listopada ○ Omawia deklaracje cara rosyjskiego i państw zachodnich w sprawie polskiej w latach 1917 – 1918 ○ Wyjaśnia znaczenie daty 11 listopada 1918 roku dla sprawy polskiej ○ Podaje nazwiska polskich reprezentantów na Konferencji paryskiej i jej postanowienia w sprawie polskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Udowadnia przełomowe znaczenie aktu 5 listopada dla sprawy polskiej ○ Ocenia znaczenie umiędzynarodowienia sprawy polskiej w latach 1917 – 1918 ○ Wskazuje związek między zakończeniem działań militarnych w I wojnie światowej i odzyskaniem przez Polskę niepodległości
Proponowana metoda/technika pracy na lekcji	<p>Opcja I: Rozmowa nauczająca, praca z tekstem źródłowym (s. 273 i 274), praca z ilustracjami.</p> <p>Opcja II: Projekt edukacyjny – <i>Od Sarajewa do Wersalu – I wojna światowa w dziejach Europy i świata.</i></p>	

5. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych

5.1. Osiąganie celów edukacyjnych z uwzględnieniem indywidualizacji pracy

Aby osiągnąć zakładane w tym programie cele edukacyjne należy zwrócić uwagę na dobór metod i technik nauczania służący budowaniu u uczniów postaw i wyposażaniu ich w konieczną wiedzę i umiejętności. Podstawowym celem nauczania historii w gimnazjum jest przygotowanie ucznia do swobodnego posługiwania się wiedzą historyczną w przyszłości, przygotowanie gruntu pod dalszą naukę w szkole ponadgimnazjalnej:

- dla wszystkich w I klasie, w której uczniowie, bez względu na wybraną szkołę, będą poznawać historię XX wieku,
- dla większości – w klasach II i III, w której będą uczyć się historii jako przedmiotu uzupełniającego (aby pokazać uczniom zainteresowanym naukami matematycznymi i przyrodznawstwem, że wiedza humanistyczna może stanowić klucz do rozumienia świata współczesnego i pomaga w autoidentyfikacji w świecie),
- dla mniejszej części, która wybierze historię na poziomie rozszerzonym i będzie na lekcjach historii pogłębiać i poszerzać wiedzę zdobytą w gimnazjum i I klasie szkoły ponadgimnazjalnej, aby przygotować się do egzaminu maturalnego z tego przedmiotu i przyszłych studiów.

Gimnazjum więc, dla każdej z tych grup uczniów, to kluczowy moment dla zdobywania podstawowej wiedzy historycznej, podstawowych umiejętności pozwalających tę wiedzę zdobywać i z niej korzystać oraz kształcenia postaw: podtrzymywania rozbudzonego (w szkole podstawowej) zainteresowania historią, chęci poznawania przeszłości (w każdym wymiarze: lokalnym, państwowym, europejskim czy globalnym), przekonania o użyteczności wiedzy historycznej niezbędnej do zrozumienia teraźniejszości i dobrego funkcjonowania we współczesnym świecie.

Aby więc tak zarysowane cele osiągnąć, należy pamiętać o tym, aby:

- **uczyć przez stosowanie technik i metod aktywizujących ucznia** – nie tylko uczyć współpracy, kształcą umiejętności i postawy, ale też pokazują uczniowi, że nauka historii może być interesująca, że historia to nie ciąg dat i pojęć do „wkucia” na pamięć i odtworzenia na lekcji lub na sprawdzianie. Tak rozumiane nauczanie historii (biorąc pod uwagę stopień trudności tego przedmiotu dla większości uczniów), powoduje szybkie zniechęcenie do jej nauki, stosowanie mechanicznych technik zapamiętywania bez zrozumienia i przyjemności, jaką może dawać odkrywanie tajemnic przeszłości. To pierwszy krok do niezrealizowania kluczowych celów nauczania historii (także przy pomocy tego programu)
- **indywidualizować proces nauczania i oceniania historii** – przedmiot ten dla jednych uczniów jest łatwy, innym stwarza duże trudności. Należy uczyć tak, aby każda z tych grup jak najbardziej efektywnie mogła wykorzystać swój potencjał. Najlepsi muszą mieć szansę na rozwijanie się w szybszym tempie niż pozostali, aby nie stracić swojego zainteresowania, aby nie wykonywać tylko zadań łatwych, które nie pobudzają ciekawości i nudzą nie rozwijając kluczowych kompetencji. Najślabi muszą opanować choć konieczne wymagania nie tracąc przy tym wiary w siebie ani przekonania, że warto poznawać przeszłość, że oni też mogą tu odnosić sukcesy.
- **kształtować kluczowe umiejętności** – etap gimnazjum to najważniejszy moment do wyposażania ucznia w kluczowe z punktu widzenia edukacji historycznej umiejętności: pracy z mapą, lokowania wydarzeń i procesów w czasie, myślenia przyczynowo – skutkowego, zajmowania stanowiska, oceny i budowy argumentacji, analizy i interpretacji wszystkich rodzajów źródeł historycznych, porównywania, wnioskowania, itp. Umiejętności te, kształtowane już na etapie szkoły podstawowej, w gimnazjum powinny być doskonałe. Te kompetencje to dla ucznia gimnazjum wstęp do szkoły ponadgimnazjalnej, a nawet przepustka na egzamin maturalny.
- **odwoływać się do związków między przeszłością a teraźniejszością** – pokazywać uczniowi (a najlepiej skłaniać go do tego, aby sam odnalazł), że historia to nie tylko nauka, o tym, co było dawno temu, ale, że to nauka, która pozwala mu lepiej rozumieć współczesność, jego miejsce w świecie, jednocześnie dając większą szansę na przyszłość. To kluczowa motywacja do nauki tego przedmiotu dla ucznia – musi ją więc w

sobie odkryć. Wielka tu rola programu nauczania i nauczyciela – uczyć tak, aby uczeń rozumiał, że uczy się czegoś ważnego dla siebie, czegoś, co mimo upływającego czasu, jest nadal aktualne, istotne i warte wysiłku.

- **wykorzystywać TIK w pracy z uczniami XXI wieku** – e – przestrzeń to naturalne środowisko przebywania i działania młodych ludzi. Szkoła powinna umieć je wykorzystać dla stworzenia dogodnej przestrzeni do nauki. Tutaj nauka o przeszłości może się dosłownie spotkać z przyszłością. Projekt, w ramach którego powstał ten program nauczania jest drogą właśnie w tym kierunku, a dodatkowe e-materiały, jakie powstaną w jego trakcie (zwłaszcza przy realizacji tego programu) wpiszą się właśnie w tę strategię nauczania.
- **wykorzystywać przy nauczaniu/uczeniu się historii wiedzę i umiejętności kształcone na innych przedmiotach** – korelacja międzyprzedmiotowa pozwala uczniowi zrozumieć, że wiedza historyczna nie istnieje w oderwaniu od innych dziedzin wiedzy, że nauka historii stanowi proces oparty na wiedzy i kompetencjach użytecznych w wielu dziedzinach, że wiedza geograficzna, przyrodnicza, matematyczna, obywatelska czy językowa stanowią niezbędną bazę do poznawania przeszłości, a sama nauka historii jest bazą dla kształcenia w innych dziedzinach i osiągnięciu ogólnych celów edukacyjnych.

5.2. Opis wybranych metod i technik nauczania

Program „Wspólnie w lepszą e-przyszłość” zakłada stosowanie na lekcjach historii różnorodnych metod i technik nauczania/uczenia się oraz połączenie aktywności nauczyciela z aktywizacją ucznia na lekcji i poza nią. Techniki i metody nauczania zostały zaproponowane w rozdziale poświęconym treściom i planowanym osiągnięciom ucznia, tak, aby wskazać przykładowe procedury osiągania celów edukacyjnych już na poziomie konkretnych treści i jednostek tematycznych. Zamieszczony poniżej krótki opis wybranych metod i technik stanowi uzupełnienie konkretnych propozycji ich zastosowania o ogólne wskazówki służące efektywnemu wprowadzaniu tych metod na lekcjach historii w gimnazjum.

Rozmowa nauczająca – metoda pojawiająca się na każdej lekcji historii. Służy przeniesieniu aktywności na lekcji z nauczyciela na ucznia i towarzyszy również innym metodom. W jej trakcie nauczyciel zadaje uczniowi pytania, poprzez które inspiruje ucznia do myślenia, do działania, do aktywności. Bez dobrze postawionych pytań trudno skierować ucznia we właściwym kierunku, sprowokować jego aktywność, rozpocząć pracę nad kształceniem umiejętności: poszukiwaniem związku między wydarzeniami, porządkowaniem przyczyn i skutków wydarzeń i procesów, zajmowaniem własnego stanowiska i budowaniem argumentów i ocen, itp. Metoda ta służy też indywidualizacji w pracy z uczniem – nauczyciel może zadawać inne pytania uczniom najzdolniejszym i inne uczniom mającym trudności w nauce. Dzięki temu każdy z nich może poszukiwać odpowiedzi na zadane pytania na swoim poziomie, a sukces mogą odnieść także uczniowie najslabsi.

Praca z tekstem podręcznika, tekstem źródłowym, mapą, osią czasu – to kluczowe techniki pracy z uczniem na lekcji historii. Pozwalają na kształcenie umiejętności opisanych jako podstawowe w podstawie programowej i programie nauczania.

- **Podręcznik** to dla ucznia najważniejsze źródło informacji – w gimnazjum musi się nauczyć te informacje odszukać, wyselekcjonować, wykorzystać do wnioskowania, porównania, oceny. Takie kompetencje powinny być ćwiczone wielokrotnie na lekcji i poza nią, są one bowiem kluczem do sukcesu edukacyjnego ucznia – gdy nauczy się czerpać informacje z podręcznika, zrobi to z każdym innym trudniejszym źródłem informacji w przyszłości.
- Równie istotna jest dla ucznia gimnazjum **praca z mapą i osią czasu**. **Mapa** powinna pojawić się (w podręczniku, atlasie lub jako mapa interaktywna) na każdej lekcji historii, w której zrozumienie położenia czy zmian w przestrzeni jest kluczowe dla zrozumienia procesu czy wydarzenia, o którym uczy się uczeń. Nie można uczyć o przebiegu konfliktów, o zmianach kształtu państw, o polityce międzynarodowej, o wielu procesach społecznych, politycznych, gospodarczych a nawet kulturowych bez mapy. Pomaga ona przenieść myślenie abstrakcyjne na konkretny obszar, jest kluczowa i dla najlepszych uczniów i dla tych, którzy mają problemy z nauką historii. Dlatego praca z mapą to

podstawowa technika pracy na lekcjach w gimnazjum – uczeń może odczytywać informacje z mapy, porównywać procesy, wnioskować o ich skutkach, przygotowywać własne mapy konturowe dla kluczowych elementów wiedzy historycznej. Nie mniej istotna jest w edukacji historycznej **praca z osią czasu** (w podręczniku lub rysowanej na tablicy, w zeszycie, w formie prezentacji multimedialnej) – lokowanie wydarzeń w czasie, odnajdywanie ich wzajemnych związków chronologicznych to jedna z najtrudniejszych umiejętności dla ucznia gimnazjum (potwierdzają to także wyniki egzaminów gimnazjalnych). Im więcej razy uczeń odczyta oś czasu lub ją narysuje, tym większa szansa na opanowanie przez niego kompetencji związanych z chronologią historyczną, co jednocześnie wpływa na osiąganie lepszych efektów edukacyjnych i na wyeliminowanie „zakuwania” dat na pamięć, co najczęściej prowadzi do zniechęcenia historii jako przedmiotu i podjęcia decyzji o jak najszybszym zakończeniu jej nauki na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej.

- **Praca z tekstem źródłowym** zawartym w podręczniku lub w dodatkowych materiałach to kwintesencja nauki historii opartej na poznawaniu i interpretowaniu źródeł historycznych. Etap gimnazjum jest tu kluczowy – uczeń powinien analizować i interpretować źródła pisane, ilustracje (w tym także karykatury i źródła propagandowe), źródła statystyczne, drzewa genealogiczne, itp. Na tym etapie uczeń powinien też podejmować już próby krytycznej analizy źródeł. Niniejszy program wielokrotnie odsyła ucznia do kształcenia tych umiejętności, a podręcznik „Śladami przeszłości” wydaje się dawać szansę na zrealizowanie w całości tego celu edukacji historycznej.

Praca z filmem – film to użyteczne narzędzie pracy nauczyciela historii. Pozwala nie tylko na zdobywanie wiedzy o wydarzeniach czy procesach, ale urozmaica pracę na lekcjach, może budzić ciekawość historyczną oraz wskazywać uczniowi, tak ważne z punktu widzenia motywacji do nauki historii, związki między przeszłością a współczesnością. Na lekcjach historii uczeń może bowiem zobaczyć miejsca związane z historią a istniejące i nadal ważne dla ludzi dziś (np. Ścianę Płaczu w Jerozolimie czy pałac w Wersalu), odwołać się do współczesnych wątków minionych wydarzeń (np. zobaczyć współczesne igrzyska olimpijskie, dzisiejszy Rzym z zabytkami przeszłości, osadę w Biskupinie, rekonstrukcję bitwy pod Grunwaldem, obchody Dnia Niepodległości w USA czy też 14 lipca we Francji) czy w końcu poczuć i zrozumieć emocje,

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

których nie oddaje tekst pisany ani nawet zdjęcie czy ilustracja (np. działania na froncie zachodnim w I wojnie światowej, fragmenty filmów historycznych).

W pracy z filmem na lekcji historii należy pamiętać, aby wykorzystywać się technikę także dla kształcenia ważnych umiejętności pracy z tego rodzaju źródłem wiedzy. Z tego powodu warto pamiętać, o tym, aby:

- wykorzystywać w trakcie lekcji raczej krótkie fragmenty filmów (praca z nimi nie jest łatwa dla ucznia, a czasami wymaga ponownego odtworzenia fragmentu)
- przygotować ucznia do pracy z filmem: zapisać na tablicy, w zeszytach lub w kartach pracy pytania i zadania dla ucznia przed projekcją filmu
- omówić fragment filmu po jego oglądnięciu (uczniowie mogą to robić samodzielnie, w parach, w grupach, całą klasą) – dać uczniom czas na odpowiedzi na pytania, na wykonanie zadań do filmu, na wyrażenie własnych refleksji i odreagowanie ewentualnych emocji

Praca z prezentacją multimedialną i TIK – charakter projektu, w ramach którego realizowany będzie program nauczania historii wymaga zastosowania narzędzi TIK w pracy na lekcji. Ponieważ narzędzia te tworzone będą przez nauczyciela historii, niniejszy program ogranicza się do zaproponowania uczniom pracy z prezentacjami multimedialnymi tworzonymi przez nauczyciela lub przez samych uczniów (w ramach indywidualizacji nauczania i oceniania). Prezentacja (więc również multimedialna) to również jedna z form narracji historycznej, którą powinien uczeń opanować w trakcie edukacji historycznej w gimnazjum. Aby uczeń opanował tę trudną umiejętność, powinien ćwiczyć ją przez trzy lata nauki. Ćwiczenia te najlepiej zaczynać od pracy z prezentacjami przygotowanymi lub zaproponowanymi przez nauczyciela, aby następnie przejść do pracy nad ich tworzeniem. To niełatwe zadanie dla ucznia gimnazjum, a jednocześnie kluczowe z punktu widzenia przygotowania do nauki w szkole ponadgimnazjalnej i podjęcia studiów wyższych.

Dyskusja i debata „za” i „przeciw” – metoda ta stosowana jest wtedy, gdy nauczyciel chce, aby uczniowie spojrzeli na dane wydarzenie, decyzję, proces z różnych punktów widzenia, aby ćwiczyli umiejętność zajmowania stanowiska, budowy argumentacji, oceny, kultury dyskusji, postawy szanowania zdania przeciwnika w dyskusji czy debacie. W luźnej dyskusji uczniowie mogą wypowiadać się w dowolnej kolejności w danej kwestii, np. poszukując odpowiedzi na pytanie: *„Dlaczego Polska przestała istnieć pod koniec XVIII wieku?”* Warto jednak zadbać, aby każdy z uczniów mógł się wypowiedzieć, np. ustalając z góry kolejność mówców lub zachęcając do wypowiedzi uczniów mniej śmiałych lub słabszych. W debacie „za” i „przeciw” uczniowie podzieleni na dwie grupy poszukują argumentów, aby następnie zaprezentować je w klasie. Uczniowie mają kilka minut na zbudowanie argumentów (ich liczba może być określona przez nauczyciela) i określony czas na ich prezentację. Debatą może kierować nauczyciel lub wyznaczony do tej roli uczeń. W podsumowaniu debaty uczniowie mogą udzielić odpowiedzi na pytania o jakość argumentów, o siłę ich przekonywania, itp. Przykładowy temat debaty „za” i „przeciw” zaproponowany w programie: *„Czy warto było wiązać sprawę polską z Napoleonem?”*

Mapa myślowa/mentalna – służy do porządkowania z natury skomplikowanych zagadnień, pozwala uczniowi je uporządkować, uprościć, dokonać selekcji najważniejszych informacji, co ma służyć lepszemu zrozumieniu poznawanego zjawiska czy procesu. Najczęściej bywa łączona z pracą z tekstem podręcznika lub innym źródłem informacji. Uczniowie mogą wykonywać mapę myśli samodzielnie, w parach lub większych zespołach (w zależności od potrzeb lekcji). Wykonanie mapy mentalnej polega najczęściej na rozrysowaniu jej w postaci schematu na plakacie (np. uwzględniającego różne przyczyny, cechy, etapy procesu czy zjawiska). Proponowane przykładowe mapy myślowe w programie: *„Jak Polacy rządili swoim państwem w XVI wieku?”*, *„Odkrycia i wynalazki XIX wieku, które zmieniły życie ludzi”* czy *„Partie polityczne na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX wieku”*. Aby uczniowie nauczyli się tworzyć mapy myślowe, nauczyciel powinien pokazać im technikę ich tworzenia, pomóc wyróżnić ważne elementy, na które trzeba zwrócić uwagę, nauczyć selekcji informacji i zapisywania ich w formie krótkiej notatki. Po wykonaniu mapy myśli uczniowie prezentują ją całej klasie (pozostałym grupom), po czym następuje podsumowanie pracy i wyciągnięcie wniosków.

Metaplan – to technika służąca do rozwiązywania problemów, pozwala na analizę faktów i na formułowanie wniosków i ocen. Najczęściej polega na odpowiedzi na cztery kluczowe pytania: *Jak jest? Jak być powinno? Dlaczego nie jest tak, jak być powinno? Jakie wnioski?* Uczniowie mogą pracować tą techniką samodzielnie, w grupach lub z nauczycielem. Pytanie jak jest wymaga opisanie sytuacji w danym momencie – uczniowie muszą więc zdobyć konieczną wiedzę (np. z podręcznika, z tekstów źródłowych, dodatkowych źródeł informacji), w pytaniu o to jak być powinno uczniowie muszą opisać idealny stan danego zjawiska, w pytaniu o to, dlaczego nie jest tak, jak być powinno muszą odnaleźć przyczyny opisywanego stanu rzeczy, a na końcu wyciągnąć wnioski z całego metaplanu, które pozwolą im zrozumieć problem, przyczyny jakiegoś zjawiska, procesu, przewidzieć spodziewane konsekwencje. Przykładowe proponowane w programie problemy, które mogą być rozwiązane tą metodą: *„W jaki stanie przejął państwo Kazimierz Wielki?”, „Jaka była sytuacja Kościoła katolickiego w czasie reformacji?”, „Dlaczego wybuchło powstanie listopadowe?”*

Analiza SWOT – jest techniką analizowania i rozwiązywania problemów przez uczniów. Polega na badaniu silnych i słabych stron danego zjawiska, decyzji, procesu oraz płynących z nich szans i zagrożeń. Może być w edukacji historycznej stosowana zarówno w pracy grupowej, pracy w parach i pracy indywidualnej. Uczniowie mogą w ten sposób oceniać np. Republikę Rzymską i jej instytucje, politykę Ottona III i jego następców wobec wschodnich sąsiadów Rzeszy Niemieckiej czy skutki rewolucji przemysłowej.

Drzewo decyzyjne – to technika graficznego rozwiązywania problemu, która polega na zdefiniowaniu sytuacji problemowej, zaproponowaniu jej możliwych rozwiązań oraz oceny ich pozytywnych i negatywnych skutków. W ocenie skutków możliwych decyzji uczeń powinien wziąć pod uwagę cele i wartości ważne dla osoby/osób podejmujących decyzję. Podsumowaniem pracy nad drzewkiem decyzyjnym jest podjęcie decyzji, czyli wybór konkretnego rozwiązania. Jednocześnie drzewko pozwala na sformułowanie argumentów przemawiających za tą decyzją. Drzewo decyzyjne może też służyć jako wstęp do napisania rozprawki. Przy pomocy tej techniki uczniowie mogą poszukiwać rozwiązań różnych problemów, np. *„Komu przekazać władzę po śmierci Bolesława Krzywoustego?”, „W jaki sposób król mógłby zareagować na kryzys wewnętrzny w Rosji na początku XVII wieku?”* czy *„W jaki sposób Polacy mogą przygotować się do wybuchu I wojny światowej? Po której stronie konfliktu opowiedzieć się, aby dać Polsce*

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

szansę na odzyskanie niepodległości?”. Uczniowie mogą wypełniać drzewo decyzyjne samodzielnie, w grupach lub wspólnie z nauczycielem. Schemat drzewa decyzyjnego jest wtedy formą notatki z lekcji. Gdy uczniowie opanują już tę umiejętność mogą pracować tą techniką w domu w formie zadania domowego.

Rybi szkielet – to graficzna technika służąca rozwiązywaniu problemów i porządkowaniu ich przyczyn. Praca ucznia polega na skonstruowaniu szkieletu ryby, w którym główne ości to przyczyny jakiegoś zjawiska czy procesu (zapisanego w miejscu głowy ryby), a małe ości to elementy budujące tę przyczynę czy zjawisko. Np. dzięki tej metodzie uczniowie mogą znaleźć przyczyny kryzysu i upadku republiki rzymskiej. Poszukują z nauczycielem, przy pomocy podręcznika, samodzielnie, w parach lub w grupach głównych przyczyn jej upadku i cech tych przyczyn. Wpisują je jako ości na szkielecie narysowanym na tablicy (i w zeszytach). Uczniowie mogą też na koniec dyskutować o tym, które przyczyny były najważniejsze i przesunąć je wtedy bliżej głowy ryby, a mniej istotne w kierunku jej ogona. Technika ta pozwala w tym wypadku również na zajmowanie stanowiska, ocenę wydarzeń i procesów, podejmowanie dyskusji z innymi uczniami, obronę własnego stanowiska czy zrozumienie faktu różnej oceny zjawisk i procesów dokonywanej przez ludzi i historyków.

Drama – to jedna z najbardziej znanych metod aktywizujących ucznia. Pozwala na uczenie się przez przeżywanie i doświadczanie. Do najbardziej znanych technik dramy należą: improwizacja, pantomima, rzeźba, stop – klatka, płaszcz eksperta czy wywiad i dialog. Każda z tych technik może służyć uczeniu się historii. Uczniowie (cała klasa) lub wybrana grupa mogą przygotować dramę na lekcji lub w domu (pozwoli to na indywidualizację nauczania i oceniania). Jest ona szansą także dla uczniów słabszych na aktywny udział w lekcji. W gimnazjum uczniowie mogą np. zorganizować sąd bogów nad ustrojami Aten i Sparty, odegrać scenę hołdu lennego czy pasowania na rycerza, wziąć udział w spotkaniu przedstawicieli Polaków z trzech zaborów pod koniec XIX wieku. Metoda ta wyzwala energię uczniów, pobudza emocje, zaangażowanie w lekcję ale i wymaga solidnej wiedzy historycznej.

Jigsaw – puzzle – to technika umożliwiająca uczenie się we współpracy. Uczniowie uczą się a następnie przekazują kolegom w grupie część materiału, przez co stają się odpowiedzialni nie tylko za swoją wiedzę, ale i za wiedzę pozostałych członków zespołu. Najczęściej w fazie I układanki uczniowie pracują nad konkretną częścią materiału w kilkuosobowym zespole (choć

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

mogą to robić także samodzielnie), w którym wyjaśniają ewentualne wątpliwości, dokonują wspólnej selekcji istotnych informacji, które muszą przekazać pozostałym. Po upływie kilku minut następuje faza II – zmiana zespołów uczniowskich. Każdy z uczniów zespołu I (eksperymentalnego) znajduje się teraz z w grupie z członkami zespołów pracującymi nad innymi treściami. Zadaniem zespołu jest nauczenie się całości materiału, które polega na tym, że każdy z członków grupy uczy pozostałych swojej części dbając, aby nauczyli się jak najwięcej. Po upływie kilkunastu minut (określonych z góry przez nauczyciela) następuje podsumowanie pracy i sprawdzenie jej wyników. Użyteczny tu może być test – powtórka, w którym uczniowie odpowiedzą na pytania z każdej części materiału. Metoda ta nie jest łatwa dla uczniów, zwłaszcza na początku nauki, warto więc systematycznie wdrażać w nią uczniów. W gimnazjum uczniowie mogliby np. w ten sposób poznać przebieg rewolucji francuskiej czy ideologie XIX wieku.

Portfolio (teczka) – to prosta metoda, która polega na zbieraniu i gromadzeniu w teczce przez uczniów różnorodnych materiałów (informacji, ilustracji, źródeł historycznych, artykułów i notatek z ich przeczytania, prac uczniowskich na dany temat, wykresów, danych statystycznych, itp. Uczniowie mogą je gromadzić przez kilka tygodni lub miesięcy według instrukcji przygotowanej przez nauczyciela. Po przygotowaniu portfolio i jego ocenie materiały w nim zgromadzone mogą służyć do pracy nad danym problemem czy zagadnieniem na lekcji. Uczniowie mogą gromadzić np. materiały o różnych stylach w architekturze i rzeźbie na przestrzeni wieków, o osiągnięciach cywilizacji rzymskiej czy wojnach XVII wieku. Portfolio to także szansa na indywidualizację nauczania i oceniania.

5.3. Metoda projektu edukacyjnego

Projekt edukacyjny to jedna z metod nauczania, która od kilku lat wykorzystywana jest w szkole gimnazjalnej coraz częściej. Stało się tak głównie z powodu wprowadzenia na tym szczeblu edukacji obowiązkowych projektów edukacyjnych. Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 roku w zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. nr 156, poz. 1046)* uczeń gimnazjum

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

bierze udział realizacji projektu edukacyjnego, który jest zespołowym, planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod. Zakres tematyczny tego projektu może zgodnie z rozporządzeniem dotyczyć wybranych treści nauczania określonych w podstawie programowej lub wykraczać poza te treści.

W wypadku edukacji historycznej, projekt edukacyjny może więc dotyczyć określonego zakresu treści z podstawy programowej, może te treści poszerzać lub łączyć treści z kilku przedmiotów (projekt międzyprzedmiotowy). Ważne, aby projekt wynikał z autentycznych zainteresowań uczniów, zaspakajał ich ciekawość, był odpowiedzią na problem przez uczniów zdefiniowany i dla nich istotny. Należy pamiętać, że projekt jest działaniem uczniów pod opieką nauczyciela, a tym samym uczniowie powinni uczestniczyć we wszystkich jego etapach: etapie planowania (wybór tematu projektu, określenie jego celów i zaplanowanie etapów realizacji), etapie realizacji działań (wykonanie zaplanowanych zadań) oraz w publicznym przedstawieniu efektów projektu.

Nie oznacza to, że nauczyciel nie może zaproponować uczniom tematu projektu choć należy zadbać, aby temat projektu nie był narzucony uczniom bez ich zgody, żeby jak najlepiej wpisał się w potrzeby i możliwości grupy uczniów, aby pozwolić uczniom na przejęcie odpowiedzialności za ich projekt już na etapie jego inicjowania i planowania.

W ramach tak opisanego w rozporządzeniu projektu (lub w projekcie, który nie zostanie odnotowany na świadectwie ukończenia szkoły przez ucznia), powinny znaleźć się również treści edukacji historycznej (w projekcie przedmiotowym lub ponadprzedmiotowym). Należy bowiem podkreślić, że poza możliwością realizacji przy pomocy tej metody treści opisanych w podstawie programowej, projekt edukacyjny posiada wiele zalet:

- może być stosowany na wszystkich poziomach nauczania
- umożliwia odejście od nauczania przedmiotowego i od systemu klasowo- lekcyjnego
- sprawia, że nauczyciel przestaje być ekspertem w swojej dziedzinie – nieomylnym „podawaczem wiedzy”, a staje się raczej animatorem wspierającym ucznia na drodze zdobywania wiedzy
- wykorzystuje najrozmaitsze formy pracy grupowej

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- posiada interdyscyplinarny charakter – realizacja projektu wymaga penetrowania wiedzy z różnych przedmiotów nauczania
- „wymusza” współdziałanie nauczycieli różnych przedmiotów
- zaleca, by projekt realizowany był w szerszym środowisku społecznym – w fabryce, bibliotece, domu pomocy społecznej, teatrze, muzeum, zoo, itp. co sprzyja zacieraniu granic między życiem szkolnym i pozaszkolnym
- sprawia, że we wszystkich fazach realizacji projektu uwzględniane są indywidualne zainteresowania, zdolności, aspiracje i potrzeby ucznia
- scala proces uczenia się zorganizowanego i planowego z uczeniem „mimo woli” i „ z życia”
- umożliwia zdobywanie wiedzy poprzez samodzielne rozwiązywanie problemów, a nie na zasadzie pamięciowego przyswajania z jednoczesnym wykorzystywaniem wiedzy w praktyce
- wzmaga aktywność uczniów, skłania do korzystania z innych - niż podręcznik – źródeł informacji
- uatrakcyjnia naukę szkolną – szkoła staje się miejscem wyzwalań postaw twórczych uczniów
- rozbudza postawy badawcze i innowacyjne, budzi ciekawość
- wyzwala wyobraźnię i rozwija krytycyzm
- uczy planowania pracy
- umożliwia odejście od tradycyjnego sposobu oceniania uczniów - procedura oceniania jest częścią projektu toteż sami uczniowie uczestniczą w jej tworzeniu i tym samym ją akceptują, ocenianie dokonuje się raczej w fazie realizacji projektu, a nie w fazie końcowej, ocenie podlega bowiem jakość wspólnej pracy, a nie efekt końcowy

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Projekt edukacyjny z historii może otwierać naukę uczniów w gimnazjum (aby przygotować uczniów do nauki historii w gimnazjum i wyposażyć ich w kluczowe kompetencje do tego zadania), przebiegać w trakcie realizacji programu nauczania (jako realizacja wybranych treści podstawy programowej lub jej poszerzenie) lub zamykać naukę ucznia (jako podsumowanie trzyletniej nauki i przygotowanie do etapu następnego na etapie szkoły ponadgimnazjalnej). Każdy moment jest dobry na projekt edukacyjny, szczególnie wtedy, gdy uczniowie dostrzegą problem, który chcieliby rozwiązać a nauczyciel chce ich w tym wesprzeć.

Niniejszy program zawiera propozycje dwóch projektów:

1. Miniprojekt (trwający zaledwie kilka lekcji historii, więc nie spełniający wszystkich wymogów projektu edukacyjnego opisanego w rozporządzeniu): *„Polska pod panowaniem dynastii Jagiellonów”*.
2. Projekt edukacyjny kończący edukację historyczną uczniów gimnazjum: *„Od Sarajewa do Wersalu – I wojna światowa w dziejach Europy i świata”*.

Zasady udziału i sposób oceny ucznia biorącego udział w projekcie edukacyjnym powinny być zgodne z regulaminem przeprowadzania i oceny projektów zatwierdzonym przez Radę Pedagogiczną w Publicznym Gimnazjum w Chocianowicach.

6. Sposoby oceniania

Ocenianie efektów pracy ucznia to jedno z najtrudniejszych zadań nauczyciela. W wypadku historii nauczyciel musi brać pod uwagę zarówno obowiązującą podstawę prawną (*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 roku w sprawie warunków i sposobów oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych oraz Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania zawartym w Statucie Publicznego Gimnazjum w Chocianowicach*) oraz specyfikę i cele edukacyjne i wychowawcze edukacji historycznej.

Te ostatnie wydają się skłaniać nauczyciela do uwzględnienia w ocenianiu osiągnięć ucznia:

- Wiedzę przedmiotową wynikającą z określonych w programie osiągnięć ucznia
- Umiejętności przedmiotowe opisane w celach edukacyjnych (praca z mapą, osią czasu, tekstem źródłowym, drzewem genealogicznym, wnioskowanie, porównywanie, argumentowanie, ocena)
- Prace pisemne (pisane w klasie lub jako zadanie domowe): np. notatka, plan, rozprawka
- Prezentację (w tym multimedialną)
- Pracę ucznia na lekcji (aktywność)
- Portfolio

- Projekt edukacyjny

6. 1. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

Wiedza

W wypadku wiedzy przedmiotowej nauczyciel może stosować tradycyjne metody oceniania (odpowiedź ustną, test/sprawdzian, kartkówka) przewidziane w przedmiotowych i szkolnych zasadach oceniania, które uczeń powinien poznać na każdego początku roku szkolnego wraz z wymaganiami przedmiotowymi. Zasady te powinny oczywiście uwzględniać wszystkie formy i metody oceniania ucznia przewidziane przez nauczyciela.

Umiejętności

Ocena poziomu opanowania umiejętności przedmiotowych to istotny element składający się na ocenę ucznia z historii. Z jednej strony, należy bowiem pamiętać, że egzamin gimnazjalny sprawdza wiedzę historyczną ucznia w zadaniach wymagających opanowania kluczowych umiejętności opisanych w podstawie programowej, z drugiej, ocenianie umiejętności skłania ucznia do ich ćwiczenia z klasie z nauczycielem, co powinno prowadzić do podnoszenia efektów sprawdzania. Nauczyciel może sprawdzać umiejętności razem z wiedzą w trakcie sprawdzianów czy testów lub oceniać je osobno. Powinien wtedy ustalić z uczniami jakie umiejętności i w jaki sposób będą oceniane. Konieczne jest również przygotowanie kryteriów do takiej oceny. W skład oceny umiejętności mogą wchodzić: ocena pracy z tekstem źródłowym (każdego rodzaju: pisany, ilustracją, karykaturą, statystycznym, itp.), drzewem genealogicznym, mapą, osią czasu. Uczeń może wykonywać w trakcie semestru zadania (w klasie lub w domu), które będą miały za zadanie ocenę konkretnych umiejętności. Zadania te mogą polegać na wypełnieniu karty pracy z tekstem źródłowym czy drzewem genealogicznym, kartkówki z mapy, przygotowaniu mapy konturowej, osi czasu. Nauczyciel może oceniać je oceną szkolną (od 1 do 6), plusami, punktami lub oceną kształtującą (patrz: ocenianie kształtujące).

Prace pisemne

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Prace pisemne przygotowywane przez ucznia na lekcji lub w domu to ćwiczenia mające na celu doskonalenie tworzenia narracji historycznej (jedno z wymagań ogólnych w podstawie programowej historii dla gimnazjum) oraz ważnych umiejętności przedmiotowych: wnioskowania, porównywania, zajmowania stanowiska, argumentowania, oceny. Niniejszy program proponuje szereg tematów takich prac, z jednej strony dając możliwość na doskonalenie kluczowych umiejętności, z drugiej umożliwiając indywidualizację nauczania i oceniania. Uczniowie, w zależności od ich możliwości (lub czasami chęci), mogą wykonywać więcej lub mniej takich prac domowych w semestrze. Najslabsi uczniowie mogą wykonywać prace łatwiejsze, najzdolniejsi – te trudne. Poza tym, wykonywanie dodatkowych prac pisemnych może być jednym z kryterium umożliwiającym otrzymanie na koniec semestru/roku szkolnego oceny celującej, np. uczeń, który chciałby otrzymać ocenę celującą powinien wykonać określoną liczbę dodatkowych prac pisemnych z zaproponowanych przez nauczyciela. Należy pamiętać o tym, aby każda praca pisemna zawierała kryteria oceny (to jeden z fundamentów oceniania kryterialnego i kształtującego). Dobrze, aby uczeń znał kryteria przed napisaniem pracy, sprzyja to skoncentrowaniu się ucznia na pisaniu na temat i unikaniu kopiowania zadań z Internetu.

Przykładowe kryteria oceniania do pracy pisemnej:

Rozprawka: „*Ateny czy Sparta? W której z polis greckich chciałbym żyć?*”

Kryteria oceniania	Punktacja
Uczeń: Zajmuje stanowisko – wybiera polis, w której chciałby żyć	0-1
Przytacza i omawia 3 argumenty – mocne strony wybranej polis	0-6 (po 1 pkt za przytoczenie argumentu, po 2 pkt za przytoczenie i rozbudowanie argumentu)
Przytacza 3 kontrargumenty (słabe strony wybranej polis) i odpiera je	0-3

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podsumowuje rozważania	0-1
Praca zawiera wstęp, rozwinięcie i zakończenie	0-1
Praca jest poprawna pod względem językowym i ortograficznym	0-1
Razem:	13 pkt

Ocena:

13 pkt	celujący
12 – 11 pkt	bardzo dobry
10 – 9 pkt	dobry
6 – 8 pkt	dostateczny
5 – 4 pkt	dopuszczający

Prezentacja (multimedialna)

Prezentacja to jedna z form narracji, którą uczeń gimnazjum powinien umieć tworzyć i posługiwać się na zakończenie klasy III. Chociaż więc uczniowie mogą uczyć się przygotowywać prezentacje już w szkole podstawowej, to gimnazjum właśnie jest kluczowym momentem dla kształcenia tej umiejętności. Wydaje się ona szczególnie ważna z punktu widzenia nauki w szkole ponadgimnazjalnej czy studiów wyższych. Wydaje się też, że specyfika projektu, w ramach którego powstaje ten program, silnie opartego o technologie multimedialne i współczesne warunki funkcjonowania szkoły, wskazuje głównie na konieczność kształcenia ucznia w przygotowywaniu prezentacji multimedialnych. Uczniowie nie spotykają się z nimi po raz pierwszy w gimnazjum, ale jak pokazują doświadczenia autorki programu, prezentacja multimedialna to jedna z najtrudniejszych form narracji dla ucznia w tym wieku (i nie tylko). Zwykle bowiem uczniowie rozumieją taką formę prezentacji jako wklejenie na slajdy

152

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

skopiowanego z Internetu materiału (często bez dokonania niezbędnej selekcji) i odczytanie tego następnie przed klasą. Taka forma prezentacji nie pozwala na osiągnięcie lepszych wyników niż tradycyjny referat – często nie na temat, nudny, niezrozumiały i nieatrakcyjny dla pozostałej części uczniów. Trzeba więc ucznia gimnazjum nauczyć przygotowania dobrej prezentacji i trzy lata edukacji historycznej stanowi odpowiednią przestrzeń do takich ćwiczeń (choć oczywiście umiejętność ta jest doskonała także na innych przedmiotach).

Aby nauczyć ucznia przygotowania prezentacji, należy więc dać mu szansę na kolejne próby (i taką możliwość program stwarza, uwzględniając dodatkowo konieczność indywidualizacji pracy z uczniem) oraz wprowadzić kryteria oceniania prezentacji, aby pokazać uczniowi, z jakich elementów powinna się ona składać i na co musi zwrócić uwagę w jej przygotowaniu i prezentacji. Uczniowie często bowiem oczekują oceny bardzo dobrej lub celującej za każde przygotowanie kilku slajdów na lekcję. Warto więc systematycznie od klasy I doskonalić tę umiejętność, także poprzez ocenianie kształtujące (patrz niżej).

Przykładowe kryteria oceny prezentacji multimedialnej:

Kryterium	Liczba punktów
Zgodność z tematem (dobra selekcja materiału, jest to, co być powinno, brak elementów zbędnych, poprawność merytoryczna)	0 -3
Różnorodność materiałów (prezentacja zawiera obok tekstu ilustracje, zdjęcia, mapy, filmy oraz inne źródła informacji ułatwiające zrozumienie tematu/problemu)	0 -2
Estetyka i przejrzystość prezentacji (slajdy zawierają odpowiednią ilość tekstu, są logiczne poukładane i powiązane, czytelne, łatwe i przyjemne w odbiorze, stanowią przemyślaną całość, prezentacja nie zawiera zbyt dużo elementów rozpraszających uwagę oglądającego)	0 - 3
Czas trwania prezentacji (prezentacja zawiera odpowiednią ilość slajdów – o ile została ona wcześniej określona, nie przekracza czasu przeznaczonego na jej prezentację)	0 -2
Sposób prezentacji (uczeń nie czyta tekstu prezentacji, ale omawia zagadnienie, mówi z pamięci posługując się informacjami na slajdach, omawia i wyjaśnia problem odwołując się do zawartości prezentacji, zachowuje kontakt wzrokowy z	0 -3

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wysłuchującymi prezentacji, sprawnie prezentuje całość prezentacji)	
Razem	13 pkt

Ocena:

13 pkt	celujący
12 – 11 pkt	bardzo dobry
10 – 9 pkt	dobry
6 – 8 pkt	dostateczny
5 – 4 pkt	dopuszczający

Aktywność

Wydaje się, że ze względu na próbę aktywizacji ucznia zaproponowaną w tym programie, nauczyciel powinien ustalić z uczniami zasady oceniania pracy ucznia na lekcji (punkty, plusy, oceny). Warto doceniać zaangażowanie uczniów w rozmowie nauczającej, dyskusji, debacie, wypełnianiu drzewka decyzyjnego, tworzeniu metaplanu oraz mapy mentalnej, konstruowaniu rybiego szkieletu, dokonywaniu analizy SWOT czy w końcu pracy z tekstem podręcznika, mapą czy tekstem źródłowym. Pozytywna ocena aktywności na lekcji zachęca ucznia do udziału w niej. Pozwala też na indywidualizację oceniania: najlepszych zachęca do podejmowania kolejnych wysiłków, najsłabszych zachęca do wzmocnienia poziomu aktywności. Uczeń, który osiąga słabe wyniki nauczania z testów i prac klasowych, ma szansę na pozytywną ocenę dzięki pracy na lekcji. Uczniowi najlepszemu możemy podnosić poprzeczkę i zachęcać go do podejmowania coraz trudniejszych wyzwań. Warto zachęcać więc do aktywności każdego ucznia i nagradzać tę aktywność oceną (choć niekoniecznie na każdej lekcji – może być to ocena wpisana do dziennika raz na semestr lub za konkretną aktywność, zgodnie z zasadami oceniania).

Portfolio

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ocena portfolio może zależeć od wskazówek dotyczących jego zawartości, które nauczyciel przekazuje uczniowi w momencie zadania pracy. Nauczyciel określa wymagania i zasady oceniania portfolio w zależności od celów wykonania takiej pracy.

Przykładowe kryteria oceny portfolio:

Kompletność teczki (zgodność z wymaganą zawartością)	3	2	1	0
Oryginalność materiałów (samodzielność przygotowania, niepowtarzalność, oryginalność ujęcia, dobór źródeł i materiałów)	3	2	1	0
Forma, estetyka teczki	3	2	1	0
Podanie źródeł informacji (odwołania do publikacji lub linki do stron internetowych)	3	2	1	0
Praca końcowa	3	2	1	0
Razem:	max. 12 pkt			

Ocena:

12 pkt	celujący
11 – 10 pkt	bardzo dobry
9 – 8 pkt	dobry
7 – 6 pkt	dostateczny
5 – 4 pkt	dopuszczający

Projekt edukacyjny

& 21 a. 6. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 roku w zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. nr 156, poz. 1046) wprowadzającego w gimnazjum obowiązkowy projekt edukacyjny nakłada na szkołę obowiązek uwzględnienia w kryteriach wystawiania oceny z zachowania

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

udział ucznia w realizacji projektu edukacyjnego. Tym samym udział ucznia w projekcie wpływa na tę ocenę zgodnie z zasadami przyjętymi przez dyrektora szkoły w porozumieniu z radą pedagogiczną. Rozporządzenie nie zawiera wytycznych dotyczących oceny z przedmiotu, którą może otrzymać uczeń realizujący projekt edukacyjny. Szkoła może jednak wprowadzić takie rozwiązanie w zgodzie z zasadami oceniania regulowanymi przez prawo. Jeżeli więc w szkole istnieją kryteria i sposoby oceny projektu edukacyjnego, nauczyciel powinien je zastosować w ocenie udziału ucznia w projekcie na lekcjach historii. Może również ustalić takie kryteria z uczniami do konkretnego projektu (o ile nie przewidziano takiej regulacji w statucie szkoły). Należy pamiętać jednak, aby uczniowie mogli uczestniczyć w powstawaniu tych kryteriów i ich akceptacji przed rozpoczęciem ich udziału w projekcie.

Przykładowe kryteria oceny projektu edukacyjnego:

Kryterium oceny	Liczba punktów			
	3	2	1	0
Udział w doborze tematu, wyznaczaniu jego zakresu, określaniu celów i planowaniu zadań.	3	2	1	0
Terminowość, systematyczność i odpowiedzialność w wywiązywaniu się z przyjętych zadań.	3	2	1	0
Rzetelność w wykonywaniu zadań, realizowanie zadań zgodnie z instrukcją projektu, innowacyjność i oryginalność rozwiązań.	3	2	1	0
Umiejętność pracy w grupie, zastosowanie się do przyjętych zasad współpracy, umiejętność rozwiązywania pojawiających się problemów.	3	2	1	0
Prezentacja efektów projektu.	3	2	1	0
Przygotowanie karty pracy zespołu oraz sprawozdania z realizacji projektu	3	2	1	0
Dokonanie samooceny pracy ucznia w projekcie oraz oceny pracy grupy.	2	1	0	
Suma punktów:	Max: 20 punktów			

Ocena:

20 -19 pkt	celujący
18 – 16 pkt	bardzo dobry
15 – 13 pkt	dobry

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

12 - 9 pkt	dostateczny
8 – 7 pkt	dopuszczający

6.2. Ocenianie kształtujące

Ocenianie kształtujące to sposób oceniania wskazany zarówno w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562)* jak i *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół ((Dz.U. 2012 nr 0 poz. 977)*. W rozporządzeniu w sprawie oceniania jednym z zadań oceniania wewnątrzszkolnego jest m.in. udzielanie uczniowi pomocy w planowaniu jego rozwoju oraz motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce. Podstawa programowa zaś jako jedną z umiejętności, którą uczeń powinien opanować na III etapie edukacyjnym wymienia umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się. Poza tym szkoła powinna indywidualizować wspomaganie rozwoju każdego ucznia stosownie do jego potrzeb i możliwości. Nie ulega więc wątpliwości, że ocenianie kształtujące w edukacji historycznej wynika zarówno z aktów prawnych obowiązujących w szkole jak i ze specyficznych potrzeb kształcenia historycznego.

Elementy oceniania kształtującego, które warto zastosować na lekcjach historii w gimnazjum to:

- Cele lekcji (także w języku ucznia) – wyznaczają nauczycielowi i uczniom cel i kierunek pracy, motywują do jego osiągnięcia
- Kryteria sukcesu (nacobezu lub wymagania) – pomagają nauczycielowi i uczniowi dowieść, że cele lekcji zostały zrealizowane. Mogą być też formułowane do sprawdzianu, pracy domowej, projektu, prezentacji. W niniejszym programie zostały opisane jako przewidywane osiągnięcia ucznia po lekcji i w przykładowych kryteriach oceniania
- Informacja zwrotna, którą uczeń może otrzymać w formie ustnej lub pisemnej. Informacja taka składa się z czterech elementów:

- Wskazanie mocnych stron w pracy ucznia (co już umie i potrafi)
- Wskazanie tego, czego uczeń jeszcze nie umie
- Przekazanie konkretnej wskazówki dotyczącej tego, jak poprawić to, czego uczeń jeszcze nie umie
- Wskazanie uczniowi kierunku pracy na przyszłość, elementów, nad którymi powinien pracować w przyszłości

Każdy z wyżej wskazanych elementów oceniania kształtującego może mieć szczególne znaczenie w realizacji celów i osiągnięć planowanych w programie nauczania.

Nauczyciel historii może wprowadzić ocenę kształtującą w wybranych elementach podlegających ocenianiu. W edukacji historycznej idealnie nadają się do tego celu umiejętności przedmiotowe. Ponieważ powinny być one opanowane w ciągu trzech lat edukacji historycznej i wymagają szeregu ćwiczeń, nauczyciel może zaplanować ich ocenianie w klasie I (lub I i II) tylko w formie oceniania kształtującego. To oznacza, że zamiast oceny sumującej (od 1 do 6) za wybrane umiejętności uczeń otrzyma informację zwrotną, która pozwoli mu na kształcenie tej umiejętności na swoim poziomie, dostosowanym do możliwości rozwojowych i potencjału ucznia. Dzięki takiej informacji uczeń najslabszy będzie mógł się doskonalić wykonując wskazówki nauczyciela do konkretnej pracy (bez konsekwencji oceny niedostatecznej, która na pewno nie zmotywuje go do dalszej pracy), uczeń najzdolniejszy będzie mógł dzięki wskazówkom nauczyciela nie tylko doskonalić swoje umiejętności, ale i wykonywać zadania trudniejsze, bardziej ambitne, zgodnie ze swoimi potrzebami rozwojowymi.

Przykładowy podział na ocenianie sumujące i kształtujące na lekcjach historii:

Ocenianie sumujące	Ocenianie kształtujące – klasa I i II
Testy, sprawdziany, kartkówki	Kształcenie umiejętności (praca z osią czasu, mapą, tekstem źródłowym)
Zadania domowe	Tworzenie narracji historycznej – np. rozprawka
Portfolio	Tworzenie prezentacji (multimedialnej)
Projekt edukacyjny	
Aktywność	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Nowoczesna edukacja przedmiotów ścisłych i humanistycznych” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty,
Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia,
Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia.